

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

AYŞE KULİN

Foto Sabah Resimleri

AYŞE KULİN

1. *Güneşe Dön Yüzünü* (Öykü)
2. *Bir Tatlı Huzur* (Biyografi)
3. *Foto Sabah Resimleri* (Öykü)
4. *Adı Aylin* (Biyografik Roman)
5. *Geniş Zamanlar* (Öykü)
6. *Sevdalinka* (Roman)
7. *Füreya* (Biyografik Roman)
8. *Köprü* (Roman)
9. *İçimde Kızıl Bir Gül Gibi* (Deneme)
10. *Babama* (Şiir)
11. *Nefes Nefese* (Roman)
12. *Kardelenler* (Araştırma)
13. *Gece Sesleri* (Roman)
14. *Bir Gün* (Roman)

Ayşe Kulin, 1995 yılında Haldun Taner Öykü Ödülü'nü, 1996 yılında ise Sa- it Faik Hikâye Armağanı'nı kazandı. Birçok kez iletişim fakültelerinin, çeşitli okulların, kurumların, dergilerin ve derneklerin anketlere dayalı ödülleri- ni aldı.

FOTO SABAH RESİMLERİ

Ayşe Kulin

Türkçe Edebiyat 93

Foto Sabah Resimleri

Ayşe Kulin

Kapak tasarım: Utku Lomlu

Dizgi: Bahar Kuru

© 1996, Ayşe Kulin

© 2005; bu kitabın Türkçe yayın hakları

Everest Yayınları'na aittir.

1. Basım: 1996

18. Basım: Eylül 2005 (Everest Yayınları)

19. Basım: Özel Basım

ISBN: 975 - 289 - 261 - 2

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık

Tel: (0212) 674 97 23

Fax: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI

Ticarethane Sokak No: 53 Cağaloğlu/İSTANBUL

Tel: (212) 513 34 20-21 Fax: (212) 512 33 76

Genel Dağıtım: Alfa, Tel: (212) 511 53 03 Fax: (212) 519 33 00

e-posta: everest@alfakitap.com

www.everestyayinlari.com

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

Dağıtım:

Doğan Gazetecilik A.Ş.

Doğan Medya Center Bağcılar - İstanbul

Tel: 0212 505 61 11

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Engin'e...

İÇİNDEKİLER

<i>Foto Sabah Resimleri</i>	1
<i>Taş Duvardır Benim Sevdam</i>	15
<i>Duruşma</i>	36
<i>İnce Bir Hünerdir Hüzünle Yaşamak</i>	53
<i>Unutmak</i>	65
<i>Umut</i>	79
<i>Çaya Gelen Konuk</i>	87
<i>Gülizar</i>	99
<i>Sadece 1457 Kuponu</i>	110
<i>Adil Düzen</i>	121

FOTO SABAH RESİMLERİ

FOTO SABAH RESİMLERİ

Esin U.'ya

Piyano

Piyanonun tuşlarına basmaya gerek bile görmedi Cemil. “Teknik açıdan beş para etmez,” dedi, “tahta kasnak bu. 1910’lardan beri piyanolar demir kasnakla yapılıyor, biliyorsun. Akort da edilse işe yaramaz.” Piyano, kapağı kaldırılmış ve tahta kasnağı ortada, beklenmedik bir anda jartiyerleriyle yakalanıvermiş, ihtiyar bir kadına benziyordu. “Ama mobilya olarak nefis bir parça,” diye ekledi, “şansın varsa, evinde bir de piyano bulunmasını isteyen yeni zenginlerden biri alır.” Bir an düşündü, “Hayır,” dedi, “onlar da almaz, kuyruklusunu isterler onlar.”

“Hiç para etmeyecekse, konser salonuna bağışlayayım.”

“Konser salonunun tuvaletine bile komazlar bunu. işlevini yitirmiş,” dedi Cemil.

Anneannem de işlevini yitirdi, diye düşündü Emine, ama tüm azameti, kaprisleri ve gür beyaz saçlarıyla hâlâ yaşıyor. Anneannenin ve piyanonun kaderleri ne kadar da benzeşiyordu. Anneannenin, feri kaçmasına rağmen, rengini ve kirpiklerini hâlâ koruyan gözlerine karşılık, piyanonun da solmuş ve eprimiş mor kadifeden şamdanlıkları vardı. Her ikisi de evvel zamanlardan süzüle süzüle, hırpalana hırpalana şimdiki zamana ulaşmışlardı. Anneanne ve piyano, yarım asır önce, Beyazıt’ta deniz gören bahçeli bir konaktan, Nişantaşı’nda Teşvikiye Camii’ne bakan apartmana taşınmışlardı. Elli iki yıl sonra ise başka bir taşınmanın eşiğindeydiler. Ama bu kez yolları da ayrılıyordu, birbirleriyle dertleşemeyeceklerdi bundan böyle. Hüzünlüydüler.

Bu eve ilk taşındıklarında da böyle hüzünlüydüler. Anneanne eşini yeni kaybetmişti, içinde doğup büyüdüğü konakları satılmış, beybabası, annesi, kızı ve piyanosu ile bu apartmana kiracı gelmişti. İlk kez kiralık bir evde yaşayacaktı. Dulluğun ve geçim sıkıntısının ne demek olduğunu öğrenecekti.

Bir yıla yakın hiç dokunmamıştı piyanonun tuşlarına, evlere odalara sığamamıştı. Ama zaman tüm acıların ilacıydı ve kırklı yılların Nişantaşı’nda bambaşka bir yaşam bekliyordu anneanneyi. Başında, tülünü gözlerinin üstüne indirdiği şapkası, elinde dantel eldivenleri, kırmızı tramvaylarla Beyoğlu’na inip, Markiz’de, Lebon’da çay içmeler, gece toplantılarında piyanoda ‘La Vie En Rose’u çalmalar, sabah serinliğinde tiril tiril ipek elbiselerle Taşlık’a yürüyüşler, Taşlık kahvesinde dost sohbetleri, haziran aylarında kılıfa geçirilmiş şık valizlerle Ada’ya taşınmalar, münasip kısmetlerden izdivaç teklifi getiren dostlar, tekliflerin nazikçe geri çevirilişi ve dolu geçmiş günlerin sonunda mahzun iç çekişlerle piyanoda Mazurkas, Nocturnes ve Impromptus... Ey hayat sen kederler ve sevinçlerle dopdolumun...

Ve tam elli iki yıl sonra, piyano ve anneanneye yine yol gö-

rünmüştü işte. Anneanne genç bir kadın olarak girdiği evini, doksan iki yaşında enflasyona ve Asliye Hukuk Mahkemesi'ne yenilerek terk ediyordu.

“Tam seksen yıllık arkadaşım,” demişti anneanne piyanosu için, “onuncu sene-i devriyem için getirilmişti konağa. Beybambam Madam Sidonî'yi ve kocaman Beyer notaları kitabını da birlikte getirmişti. O gün bu gündür hiç ayrılmadık.”

Seksen iki yılı birlikte yürümüş yaşlı kadınla piyano, yol ayrımına gelmişlerdi nihayet.

Anneanne, melodik tınılardan çok, anfizemli cayırtılar çıkaran piyanonun, sararmış, piyoreli at dişlerini andıran tuşları üzerinde, bitki kökleri gibi damarlı, zayıf elleriyle gitti geldi bir süre. Emine duymaya alıştığı Noctum'ü boşuna bekledi. Piyano akortsuz sesiyle, bu kez kırık bir hayat öyküsü anlatmaktaydı, sahibine ve elli yılını geçirdiği eve dair.

Ev, doğumlar, nişanlar, kutlamalar, ölümler görmüştü. Her gelen için bir körük gibi genişlemiş, sonra yine kendi boyutlarına dönmüştü. Giden gitmiş, ölen ölmüş ama anneanne hep kalmıştı. Hep piyanosunun başına oturmuş, içini ona dökmüştü.

Emine, “Davayı kazanamazlar, kanunlar kiracıdan yana,” dediğinde, “Yanaydı,” diye yanıtlamıştı avukat, “artık değil. Kiralar emsale göre ayarlanıyor.”

Anneanneye neden apartmanında yaşayamayacağını anlatmak kolay olmadı. Yaşlı kadın, geçmiş yılların içinde satılagelmiş konakları, bağları, bahçeleri soruyor, onca mülkün gelirinin bir kat kirasını nasıl olup da ödeyemediğini bir türlü anlamıyordu. Emine sonunda, enflasyonunun ne olduğunu anlatamayacağını anlayınca, mantıklı bir açıklama yapmaktan vazgeçti. “Bak anneanne,” dedi, “sekiz odalı evde tek başına oturuyorsun. Odalar kocaman, ev buz gibi, bunca yakıt parasına karşın ısıtamıyoruz. Fatma Hanım da iki büklüm oldu, koca evin işi zor geliyor. Sen ya annemin ya da benim yanıma taşınıp...”

“Hiçbir yere gitmem,” diye sözünü kesti annenanne. “Elli

yıldır buradayım ben. Zaten kaç günlük ömrüm kaldı. Bir yıl daha ya yaşarım ya yaşamam.” Bu gerekçeyi tam beş yıldır temcit pilavı gibi ev sahibinin önüne koyuyordu Emine. Adam, başında mantıklı bulduğu bu savı artık yutmuyordu. Dördüncü kattaki kiracı kalp krizinden, karşı komşu kanserden, alt kattaki genç kız da trafik kazasından ölmüşlerdi. Anneanneninin öleceği filan yoktu, eski hisarlar gibiydi. Köşe penceresindeki topuzlu başı, taa İş Bankası’nın önünden seçilebiliyordu.

“Benim bütün dünyam, bu köşe pencerem,” dedi anneanne, “annenin evinde gökleri mi seyredeceğim. Allah korusun.”

“O zaman bana taşın,” dedi Emine, “benim evimden sokak görünüyor. Pencerenin önünde oturur gelip geçeni seyreder-sin.”

“O köhne apartmana mı?”

“Anneanne!”

“Senin evinde bir tane ayakyolu var. Ben başkasının girdiği yere girmem.”

“Ya özel tuvalet ya da eğlenceli pencere. Seçim senin,” dedi Emine.

“Benim bu evden ancak ölüm çıkar,” dedi anneanne. “Üç ayrı ev ağır geliyorsa, siz bana taşının. En büyük, en güzel ev benimki. Ya satın o çirkin katlarınızı, ya da kiraya verin, buraya yerleşin. Bu ev hepimize yeter. Her zaman yetti zaten.”

“Bak canım,” dedi Emine, sesi yorgundu, “seni burada otur-tabilmek için, ne var ne yoksa sattık. Birileri her gün elini cebi-mize sokup paramızı çalmasa, seni yine burada oturturduk.”

“Kimin eliymiş bu?”

“Enflasyonun eli, sistemin eli, devletin eli anneanne.”

“Ben anlamam bu lafları, ama sana yüz kere söyledimdi, er-keksiz hayat zordur diye. Bari yine sen, iyi kötü, kocana dön.”

“Anneanne çoktan evlendi o.”

“Aaaa,” dedi anneanne, sesi bozgundaydı, “kimlerdenmiş aldığı kız?”

“Yeşilçam’dan.”

“Hiç duymadım bu aileyi. Eliyeşiller’den olmasın?”

Odadan çıkan torununun arkasından öfkeyle başını salladı, “Allah insanı kocatmasın, Fatma’nım,” dedi emektarına, “insana cevap bile vermiyorlar, baksana!”

Mahkemeyi kasımın sonunda kaybettiler. Kira dört misline çıkarıldı. Aralık ayında ev sahibi, geriye doğru altı ay dahil olmak üzere, yeni kiralari istediğine dair yazı yolladı.

Anneanne kızının çatı katını seçti taşınmak için. Emine, yaşlı kadının salonunda durup etrafına baktı. Ampir takımları, avizeleri, koca çerçeveli aile resimlerini, hele hele piyanoyu sığdıracabileceği hiçbir yer yoktu. Horhor’da tanıdığı bir antikacıya telefon etti. Piyanocu Cemil uyarmıştı onu, “Eskiciler evinizi talan ederler, aman dikkatli olun,” demişti. Antikacılara ‘eskici’ diyordu Cemil. Eskiciler leş kargaları gibi üşüştüler eşyaların üstüne. Her şeyi alıp götürdüler. Geriye sadece aile tablolarıyla, anneannenin seksen yıllık arkadaşı kaldı. Piyanoyu rasgele birine veremedi Emine.

Teşvikiye Camii’nde öğle ezanı okunmaya başlamıştı. Emine, “Vakit geldi, haydi canım gir koluma da çıkalım artık,” dedi. Anneanne boşalmış salonun kapısına yürüdü. Odanın ortasında duran gül ağacından yapılmış piyanoya baktı. Sevgilisi tarafından terk edilmekte olan, açık kumral, güzel bir kadın gibiydi piyano. Zarifti, narindi ve alabildiğine mahzundu.

Piyanonun kadife taburesinde, sarı saçları kurdelayla başının üstünde toplanmış, volanlı etekleri, düğmeli botlarıyla, on yaşında bir kız çocuğu oturuyordu.

“Sevgili arkadaşını, ancak onu takdir edeceğine inandığım birine vereceğim, söz anneanne,” dedi Emine. İhtiyar kadın içini çekti. Onun ağlayacağını sandı torunu.

Anneanne ağlamadı. Sadece ağzına çok ekşi bir erik tadı yayılmış gibi yüzünü buruşturdu bir an, sonra arkasını döndü ve

geriye bir daha hiç bakmadan, inini terk eden yaşlı ve soylu bir arslan gibi, azametle çıktı salondan. Elli iki yıllık yaşamını bıraktığı evin kapısından, torununun kolunda son kez geçerken, hafifçe sendeledi, o kadar.

Gece Hayalleri

Anneanne yeni taşındığı evde, televizyon odasına hazırlanan yatağını şikâyet etmeden kabullendi ve gün boyu televizyon seyrederek gibi yaptı. Damlar, bacalar ve bulutlardan başka bir şeyin gözükmediği bir çatı katında, köşe penceresinin civcivli kalabalığını arıyordu ama, küçük bir umudun peşine takıldığı için, duygularını belli etmiyordu önceleri. Odaya pirinç karyolasının getirilip, yattığı somyanın yerine kurulduğunu görünce, durumun geçici olmadığını anladı. Torunu, evini badana yaptıracam, boya kokusundan rahatsız olma, hem de bir dene bakalım diyerek, kandırdığını sanıyordu onu.

Oysa bal gibi farkındaydı olup bitenlerin. O da aynı oyunu onlarla birlikte oynuyordu yıllardır. Duvarlardan eksilen Şevket Dağların, Hoca Ali Rızaların, yok oluveren aşureliklerin, beykozların hesabını sormuyordu. Kırklı yıllardan sonra, ellerinden ne çıktıysa, geçim sıkıntısı yüzünden satılmıştı, işte bu nedenle, görmezliğe, bilmezliğe gelmeyi tercih ediyordu. Kulakları ağır işitiyor diye, hiçbir şeyin farkında değil sanıyorlardı onu. Bunak yerine koyuyorlardı. Bu bile umurunda değildi artık. Beş-altı yıldan beri bir değişimin içindeydi. Ona danışılmıyor diye sinirlenmiyor, torununun çocukları mektup yazmıyorlar diye kızmıyordu eskisi gibi. Evden eksilenlere de üzülmez olmuştu. Duvardaki resimlerden sadece aile portreleri göz hapsindeydi. Yeni geldiği evde, annesinin, babasının ve kocasının resimlerini odasına astırmıştı. Bir onlar kalmıştı etrafında bildik, bir de pence-renin önüne gelen kuşlar.

Önceleri kuşlar ve bulutlarla baş başa kalacağı için çok hayıf-

lanmıştı. Ömrünü geçirdiği eski evinde hiç olmazsa, iki günde bir kapısını çalan, manav, bakkal, kapıcı gibi aşına yüzler ve dünyayı izlediği köşe penceresi vardı. Çocukları da en çok, annelerini penceresinden mahrum ettikleri için üzülyüyorlardı. Aslında nicedir pencereden baktığında bir şeyler gördüğü yoktu. Ama bunu kızına ve torununa asla söylemeyecekti. O ömrü boyunca, çocuklarının dertlerine ortak olmuş, nazlarını çekmiş, varını yoğunu onların avucuna vermişti. Onlarsa, nicedir annelerini sadece nefes alıp veren, yemek yiyen ve uyuyan bir makine zannediyorlardı. Tek ilgilendikleri, yediğı, içtiğı ve ilaçlarıydı. Öylesine yüklüydüler ki yaşam derdiyle, onu dinlemeye ne zamanları ne de güçleri vardı. Günde üç kez önüne vitaminlerle yemeğini koyuyorlar, sabahları acıta acıta saçlarını tarayıp balkona hava almaya çıkarıyorlar, sonra da televizyonunun karşısına oturtup, hızla akan birtakım görüntülerle baş başa bırakıp gidiyorlardı onu. Duyguları, yalnızlığı, aile içindeki olayları paylaşma isteğı kimsenin umurunda değildi. Özellikle torunun boşanmasında onu devre dışı tutmuşlardı sanki. Aile içindeki ilk boşanmanın acısını ve utancını tek başına çekerken kimseden anlayış görmemişti. Böyle işlere alışık olmayan bir neslin insanına hoşgörü gösterememişler, teselliği sadece kendileri için istemişlerdi. Şimdi de o, gerçeğı saklayarak, kızıyla torunundan intikam alıyordu işte. Her ikisi de yaşamının tek eğlencesi sandıkları köşe penceresini elinden aldıkları için, gerçekten üzgündüler.

Aslında anneannenin, bir süredir eğlencesi gece hayalleriydi. Bir de kızının evine taşındığından beri, sabahlarını paylaştığı yeni dostları, kuşlar. Ekmek kırıntılarına üşüşen gri, beyaz, kurşuni kanatlı kuşlara isimler takmıştı. Pas rengi olan şişman kuşun adı Tömbul'du. Beyaz kanatlı kuş, kır saçlı bir ahababını anımsattığı için Şakir'di. Kuşlar gündüzlerin eğlencesiydi, güne aittiler.

Sabahları kuşlarıyla oyalanıyordu ama akşamları başka bir uğraşı vardı annecannenin. Özlemini çektiğı sohbetler için günba-

tımını bekliyordu. Yatağının başucunda asılı duran yaldızlı çerçeveden hop diye odaya atlıyordu kocası. Üstünde apoletleri sırmalarla süslü tören üniforması, belinde kılıcı, sol kaşının üstüne eğilmiş kalpağı ile dünyanın en yakışıklı zabiti, yatağının ucuna oturuyordu. Bir tek o kalmıştı dertlerini dinleyecek. Anneanne, aklında, yüreğinde ne varsa anlatıyordu sabahlara kadar. Kocası, kendine çok yakışan üniformasının içinde, vakur, sessiz, sözünü hiç kesmeden saatlerce dinliyordu anlattıklarını. Sabaha karşı usulca duvardaki yerine dönüyordu. İşte ancak o vakit anneanne başını yastığa bırakıyor, gözlerini yumuyor ve yeni bir güne hazırlanıyordu. Ve tam dalmadan önce ürpererek hatırlıyordu, binlerce yıl önce gecenin karanlığında, bahçe taşları üstünde duymayı hayal ettiği ayak seslerini.

Ya sefere çıkılacak ya seferden dönülecek. Hayat uzun bir bekleyişti. Aşk uzun bir bekleyişti. Gençlik uzun bir bekleyişti. Sevgili, cephelerden mektuplar yollayan, başucundaki resimdi. Başucundaki resim, eksik kalmış kavuşmalardı. Kavuşmalar, bahçe taşlarında duymayı umduğu ayak sesleriydi. Hep çerçeveden çıkarak onu kollarına alan bir genç adam, gümbürtüsü kulağına gelen kalp atışları, dizlerinin kesilmesi, akıp akıp gitmeleri, büyük dalgalarla kıyılara vurmaları, içinde şırl şırl akan nehirler ve her seferinde yarım kalan bir rüya gibi, doyulmamış eksik bir tat...

Kavuşmaları ve sevişmeleri öyle uzun bir süre hayal etmişti ki, gerçeğe hayal iç içe geçmiş resimler gibiydi. Kendi bile ayırt edemiyordu artık gerçeğe gerçek dışını. Aşk diye bildiği, bilmediği idi.

Mevsimler değişiyor, baygın leylak kokuları, hanımellerine karışarak anneannenin genzini yakıyordu. Savaşın bittiği haberleri dalga dalga yayılırken, anneanne, komşulara ellerinde sarı paketlerle gelen ve gözyaşlarıyla uğurlanan asker ziyaretçileri, yüreği ağzına gelerek izliyordu. Konağa, pakete sarılı künye ge-

tiren olmadı. Anneanneye, topuğundan yaralı bir genç gazi döndü savaştan.

Kavuşmaların ardında, yeni ayrılıklar bekliyordu anneanneyi. Doktor binbaşı cephede değilse, uzaklardaki hastanelerdeydi. Karısının koynunda değilse, nöbetlerdeydi. Yaşam buydu. Gerçekleşmeyen beklentilerdi. Anneanne, yaşamın duygusal boyutundan materyal boyutuna geçiş yapıyordu. Tüller, ipekler, elmaslarla oyalanıyordu. Hizmetçilerine Evropa mecmualarından yemek tarifleri veriyordu. Evin büyüklerinden ve dadılardan vakit kalırsa, kızıyla ilgileniyordu. Belki bir erken emeklilikle, o çok özlenen sürekli birliktelik de mümkün olabileceken...

Yediveren güllerinin pıtır pıtır açmaya başladığı bir nisan sonu, hırsız bir kedi gibi sessizce geldi ölüm... Doktor binbaşının resmi, kocaman yaldızlı çerçevede, duvardaki son yerini buldu.

Binbaşı yatağının ucunda oturuyordu anneannenin, ama bu kez dinlemiyordu karısını. Ellerini tutuyordu yavaşça, sonra onu kollarına alıp, göğsüne çekiyordu. Başını boynuna gömüp, ensesini, saç diplerini öpüyordu. Şaşkındı anneanne. Hayallerle gerçeğin arasında gidip geldiği o binlerce yıl öncesindeki gibi, içinde dalga dalga kabaran serin sulara bırakıyordu kendini. Güne ait kuşlar, gri, beyaz, kurşuni ve pas rengi kanatlarıyla, pençerenin pervazında anneanneyi bekliyorlardı.

Mortis

Kapanır bir devrin kadınlarına görkemli bölüm.

Yaz bahçelerinde hoyrat bir rüzgârdır ölüm.

Anneannemi çarşafın iki ucundan tuttukları gibi, öylece alıp yürüyüverdiler koridorda. “Durun acıtacaksınız,” diye bağırдыğımı sonradan fark ettim. Adamlardan şişman olanı, hayretle dönüp yüzüme baktı. Önüme eğdim başımı. Anneannemin üstünde, iki gün önce giydirdiğim çiçekli pazen geceliği, ayağında

benim beyaz tenis çoraplarım vardı. Geceliğinin yakasından pembe saten kombinezonu görünüyordu. Hem anneannemi hem de kombinezon denen çamaşır parçasını son görüşümdü bu. Çocukluk yaşlarımda herkesten çok sevdiğim, genç kızlık yıllarımda durmadan tartışıp zaman zaman da nefret ettiğim ve son on yıldır yanında gereğinden beş dakika bile fazla kalamadığım anneannem, çiçekli geceliği, kombinezonu, firketeleri ile, iki yabancıнын tuttuğu çarşafın içinde, bir tahtirevana kurulmuşçasına, salınarak gidiyordu. Yüzyıla yakın zamandır anlatıp durduğu, yarısı hayal ürünü, yarısı gerçek tozlu öyküleri, konakları, köşkleri, paşa dedesi, nazır babası, saraylı anası, içime baygınlık veren anıları ve kendine özgü değerleriyle gidiyordu. Ben, dünyada her şeyden çok sevdiğim torunu, onu yeterince sevememiş, yaşayamamış, anlayamamış olmanın verdiği eziklikler, pişmanlıklarla, artık çok geç olduğunu bile bile, abartılı bir ihtimamla bu son yürüyüşe nezaret ediyordum. Sanıyordum ki şu anda ne kadar çok ihtimam gösterirsem, geçmiş yıllara ait ilgisizliğim, o denli affolacak.

Anneannem ne benden ne de başkasından ilgiden öte hiçbir şey istememişti. Kimseye parasal açıdan yük olmamıştı. Aslında onun parasını hep bizler, çocukları yemiştik. Ona ait evleri, konakları, arsaları, onları bitirince de evinin içindeki antikalara, resimleri, hilyeleri satıp, hem ona bakmış, hem de kendi yolumuzu bulmuştuk. Hiç hesap sormamıştı. Hiç şikâyet etmemişti. Ama dırıltısı da hiç bitmemişti. Bizden hep ona veremeyeceğimiz bir şeyi, zamanımızı ister dururdu. Başka şeyler isteseydi ne kadar kolay olacaktı. Ne yazık ki annem, ben ve çocuklarım, bizler ego çingeneleriydik. Vaktimizden ve kendimizden başka her şeyi vermeye hazırдық da, bir anlık zaman, bir yudum ilgi nedense çok zor kopuyordu dağarcığımızdan.

Bir de zaman içinde, derin uçurumlar gibi, kapanması imkânsız bir boşluk girmişti aramıza. O başka bir dünyanınıdı, biz başka bir yere aittik. Onun dünyasının değişik renklerinde ve

değerlerinde de bir tad olduğunu, demek çarşafının içinde tanımadığım adamlar tarafından götürülürken anlayabilecektim. Ne korkunç bir gecikmeydi bu...

İlk ne zaman nefret etmiştim anneannemden? Kara gözleri ve siyah saçlarıyla oğlum doğduğunda, esmer bir bebeğin asla bizim aileden olamayacağına, hastanede karıştırıldığına hükmedip, ille de araştırma yapmamız için tutturduğunda mı?

Anneannemin gözünde, makbul insan beyaz tenli olurdu. Her koyu tenli kişinin arkasından burun kıvrıp, kanında çingenelik aramasına deli olduğum için, esmer bir bebek doğduğumda, intikam duygusunun o derin hazzını yaşamıştım bir süre. Anneannemin Çerkes beyazı ailesine, esmer bir oğlancık sokmuştum. Ohh! Anneannem, her olay karşısında olduğu gibi, yine kendi savunma mekanizmasını kurmuş, durumu kurtarmıştı. Çocuk revirde karıştırılmıştı. Araştırmadığımız için hata bizdeydi. Ama madem dönüş yoktu, esmer bebek başımıza kalmıştı, elbette aileye layık bir biçimde yetiştirilecekti. Neyse ki hatları çok muntazamdı ve gamzeleri çok güzeldi.

Anneannem, iki adamın arasında koridor boyunca ilerlerken, bana doğru şiddetli bir rüzgâr esiyor ve bu kasırganın arasında, ipek tüller, velur frapeler, elmaslı broşlar, yakut yüzükler, fildişi taraklar, besili atların çektiği faytonlar, uşaklar, sütanneler, çardaklı bahçeler, ahşap konaklar savruluyordu.

Yoksa anneannemden, böyle bir masalı onun sayesinde ucundan tanıyıp, hiçbir zaman kendim yaşamayacağım için mi nefret etmiştim?

İşte şimdi, bembeyaz tenli buruşuk bedeni, ütüsüz pazen geceliğinin içinde, doğduğu ahşap konaktan çok farklı bir beton apartmanın uzun dar ve sevimsiz koridorundan geçiyordu son kez.

Çocukluğumun Ada'daki köşkte geçen yaz tatilleri dışında, ben hep bu beton apartmanların odalarında yaşamıştım. Beton odaların tavanları, önceleri çok yüksek ve kartonpiyerli iken, gi-

derek alçalıp, sadeleşmiş, odaların boyutları giderek küçülmüştü. Anneanneme ailesinden kalan avizelerin önce zincirlerini kısaltmış, sonra da onları, dar odalardan, daha geniş ve yüksek tavanlı evlere terfi ederek bizimle yer değiştiren kişilere satmıştık. Anneannem, bizden eşyalarımızı satın alacak güce sahip o kişileri hep küçümsemişti nedense. O baygın yeşil gözleri ile bir devrin tüm ihtişamını görmüş ve yaşamıştı. Ben sadece ondan duyarak imrenmiş, özenmiş ve hayal etmiştim.

O, beybabasının tüm ısrarlarına karşın, evlenmeyi okumaya tercih etmiş, ömrü boyunca hiç iş görmemiş, çocuğunu dadılarına baktırtmış, su kaynatmayı bile becerememişti. Ben, onun ‘üniversiteye evde kalan kızlar gider’ zihniyeti ile mücadele etmiş, hayatı çok genç yaşta göğüslemiş, çocuklarımı kendim büyüttümüş, uzun yıllar boyunca çalışmış, iş dönüşlerinde yorgun argın yemeğimi pişirip, bulaşığımı yıkamak zorunda kalmıştım.

Onun peri masalının hiçbir bölümüne girmedğim halde, benden hep prenses olmamı beklemişti. Oysa, prenses oydu, ben ağır işçiydim.

Koridorda fırıldak gibi dönen rüzgâr, önüne anneannemden artakalan sararmış eski Türkçe aşk mektuplarını, kalpaklı asker resimlerini katmış, boşa geçen hoş bir ömrün son perdesine eşlik ediyordu.

“Sabahları deden evden ayrılırken, ben uykuda olurdum. Beni uyandırmamak için, ayaklarımdan öperdi usulca. Mendilimi, kokumu gün boyu duymak için hep göğüs cebinde taşırdı.”

Acaba bu yüzden mi nefret etmiştim?

Bunca erkek... Bunca sevgili... Kocalar... Benim ne ayaklarımı öpen, ne de gün boyu kokumu duymayı arzu eden kimsem olmadığı için, yoksa sinsi bir kıskançlık mıydı benimki?

Anneannem sırma saçlarını beline kadar döktüğü, dekoltesini cömertçe açtığı kahverengi kalın karton fotoğraflarında, hep çok alımlı, çok güzel ve çok masum gözükürdü. Sanki onun gerçekten de ayaklarından başka hiçbir yeri öpülmemişti. Du-

daklarına, tenine, boynuna bir erkeğin eli bile değmemiştir. Hırpalanmamıştır, örselenmemiştir. Sanki değil sevişmek, sevişmeyi hayal dahi etmemiştir. Teninin saydamlığını bu yaşına dek koruyabildiğine göre, gerçekten de öyle miydi acaba?

Onca hoyratlığa maruz kalan benim kuşağımın bir hesabı olmalıydı sorulacak. Biz sevgiden, cinsellik boyutlarıyla almıştık nasibimizi. Kadın erkek, horoz döğüşüne çıkmış hasımlar gibi, birbirimize gücümüzü göstermeye soyunurduk, bırakın ayaklarımızı, o acelede dudaklarımızı öpene şaşarak... Şefkati, yumuşak, ince bir sevgiyi bulabilmek, duyarlı aşkları yaşayabilmek için, ileri yaşları beklememiz gerekecekti.

“Ben tenimi her zaman iyi korurdum. Güneş şemsiyelerimiz vardı bizim. Ada’da hanımlar yürüyüşe güneş şemsiyesiz çıkmazlardı bizim zamanımızda,” derdi anneannem. Oysa benim şemsiyelerim, beni İstanbul’un pis, kurumlu, yağlı kara yağmurdan korumak içindi. Dolmuş kuyruklarında beklerken, sert rüzgârda tersine döner, kırırlırlardı.

Anneannem, koridorun sonuna gelip, bu evden çıkıp gittikten sonra, geride bana sadece bu köşeli ve hoyrat dünya kalacaktı. Beton apartmanların kömür kokulu odalarında, rüzgârdan tersine dönen şemsiyelerimle, dantelsiz, ipeksiz, sadece ondan bana kalan birkaç eski elmas broş ve bir tektaş yüzükle kendimi soylu ve ayrıcalıklı sanarak yaşamaya devam edecektim.

Ve bu kez yakınımda, köşeleri yumuşatan, hayallerimi zorlayan fantezileri ile anneannem olmaksızın. Kim anlatacaktı bana tekrar tekrar, hiçbir zaman yaşayamayacağım o muhteşem rüyayı?

Koridorun sonuna geldi adamlar. Küçük antreye girdiler. Kapının tam karşısında, yaldızlı aynada yüzümü gördüm. Bem-beyazdı. Ölüm, çevredeki yakınlarla da usulca dokunuyor olmalıydı. Sokak kapısının önünde durdum. Anneannem gidiyordu. Bu kez ayaklarında yılan derisi ayakkabıları, kolunda çift saplı le-

zar çantası yoktu. Saçlarını ensesinde küçük firketeleriyle tutturmamış, rujunu, pudrasını sürmemişti. Parmağına elmas yüzüğü-nü, yakasına çiçek sepeti broşunu takmamıştı.

Kapıdaki adamları durdurmak, anneannemi çarşafın içinden alıp, sımsıkı sarılmak, ona yıllardır söyleyemediğim sevgi söz-cüklerini sıralamak, içimde biriktirdiğim binlerce duyguyu bo-şaltmak istedim.

“Hadisenize, kapıyı açın,” dedi adamlardan biri. Açtım. Çık-tılar. Tek bir söz söyleyemedim. Görünüşte törensiz, kuru, do-nuk, sessiz bir veda idi bu.

Oysa koridorda kimin tertip ettiğini bilmediğim bir tören vardı. Bir ince saz, anneannemin çok sevdiği eski bir İstanbul şarkısı çalıyordu.

‘Düştü enginlere bir ince hüzün.’

O esrarengiz fırtınanın rüzgârında, dantelli mendiller, taş plaklar ve sararmış Foto Sabah resimleri uçuşuyordu.

Yıllar boyu yaşadıklarım, dinlediklerim, resimlerden bildikle-rim ve ancak hayal edebildiklerim... Anneanneme ait renkler, kokular, biçimler ve anılar, yanaklarımdan aşağı sıcacık yaş dam-laları halinde yuvarlanıyorlardı. Kapıyı kapattım. Müzik ve rüz-gâr durdu. Tören bitmişti.

1995

TAŞ DUVARDIR BENİM SEVDAM

“Kız neredesin Gülbeyaz, hortumu al da avluyu sulayiver.” Büyükhanım’ın sigaradan çatallaşmış sesi çın çın öttü avluda. Sıcak, ağır, isli bir duman gibi sinmişti her yere. Yaprak kımıldamıyordu. Gülbeyaz elinde hortumu, seğirtti. Avlu duvarlarına tırmanmış asmalara, çatlamış yer taşlarına ve masanın altında uyuklayan Karabaş’a su sıktı.

“Kız, hiç mi akıl yok sende? Hazır eline hortumu almışken, bir de süpürüversene şuraları,” dedi Büyükhanım.

“Sabah erken sildim süpürdüm her yeri,” dedi Gülbeyaz.

“Allanın cezası, eline mi yapışır, bir daha süpür.”

Gülbeyaz, kapı girişindeki yüklükten süpürgeyi kaptı geldi.

“Gülbeyaz, kız nerede kaldı benim çay?” Genç bir ses, yukarıdaki pencereden şırıltılarla döküldü avluya.

“Yerleri süpürüyorum abla. Büyükhanım dedi de.”

“Sana kaç kere söyledim kız, ‘abla, teyze, anne,’ deyip durma mahalle karıları gibi. Gelin hanım diyeceksin tamam mı?” dedi, Büyükhanım.

“Ama o kızmıyor ki,” dedi Gülbeyaz.

“Çarparım suratına şimdi. Fikrini sorduk mu senin kız? Bu evde, senden başka herkes ‘hanım’dır. İşte o kadar.” Nefes nefese sustu ihtiyar. Basma elbisesinin cebinden bir cıgara çıkardı.

“Hadi hadi sallanma, gel yak şunu, sonra da küçük gelinin çayını götür.” Gözlüklerinin üstünden baktı kıza, ‘gelin hanımın’ diye düzeltti.

Gülbeyaz mutfağa koştu kibrit almak için. Hanife Hanım hamur açıyordu.

“Ne bu surat kız,” dedi, “Büyükhanım yine seninle mi uğraşıyor.”

Omuz silkti Gülbeyaz.

“Aferin kızım, aldırma sen. Yaşlanınca karı kısmı huysuzlaşır. Ben de az çekmedim bunun kaynanasından. Aldırma, kaç günlük ömrü kalmış.”

“Her yaptığım kabahat,” dedi Gülbeyaz.

“Boş veer. Karnın iyi doyuyor mu sen ona bak. Ne yerlerse, biz de onu yiyoruz. Her evde bu iş böyle olmaz.”

“Nerde kaldı ateş, kız,” diye bağırdı Büyükhanım. Kibriti kapıp avluya koştu Gülbeyaz.

Küçük gelinin çayını götürdü. Mutfaka inip Hanife Hanım’ın patlıcanlarını soydu, fasulyelerini ayıkladı, soğanlarını doğradı. Sıcaktan kavrulan avluyu bir kez daha suladı. Çamaşırları topladı ipten, sepet sepet taşıdı içeri. Ortanca gelinin az şekerli, Büyükhanım’ın iyi kaynamış kahvesini pişirdi. Öğle yemeği için sofrayı serdi, evin hanımlarına yemek servisi yaptı. Onların yemek faslı bitince, Büyükhanım’m eliyle doldurduğu ve kendi tabağındaki artıklarını da aktardığı kabı alıp, ihtiyarın ar-

tıklarını kenara itıştırerek yemeğini yedi. Bulaşıkları yıkadı. Mutfağı sildi. Avluyu yine suladı. Kadınlar kahvelerini içip öğle uykusuna yattılar. Çardağın altında el kadar kalmış gölgeye sığınıp oturdu. Hanife Hanım bitti tepesinde. “Kız senin burada oturduğunu görmesin Büyükhanım, gel sundurmanın oraya geçelim,” dedi. Geçtiler. Bir sigara yaktı Hanife Hanım.

“Hayattaki tek keyif işte budur,” dedi, dumanı ciğerlerinden boşaltırken. “İnanmayacaksın ama, beni Büyükhanım alıstırdı bu işe. Eve yeni gelin geldiğinde çok çekkerdi kaynanasından. Gizli gizli içerdi. Yakalanırsa, sigarayı benim elime geçirivermek için, hep benim yanımda içerdi. Kaç kere laf işittim bu yüzden. Sineye çektim. O zamanlar gençler büyüklerin yanında sigara içmezlerdi. Böylece alıştım ben de. Severdim onu. Ah, bilsen ne güzel, ne neşeli bir kızdı.”

İnanmayan gözlerle baktı Gülbeyaz. Büyükhanım’ı güzel ve neşeli düşünemedi.

“Sırdaşıydım hem de. Bu evde benden başka dostu yoktu. Kaynanası, görümceleri kıskanırlardı onu. Hep benimle dertleşirdi. Kocaya gideceğim diye ödü patlardı. Gitmedim işte.”

“Ben de mi evde kalırım, ne dersin?” diye sordu Gülbeyaz.

“Kalırsın herhalde,” dedi Hanife Hanım. “Bana da bir nefes çektirsene,” dedi Gülbeyaz. Bir an duraladı Hanife Hanım.

“Çok gençsin be,” dedi önce, sonra elini salladı boşver anlamına.

“Nasılsa senin de başka keyfin olmayacak hayatta. Al bakalım, gariban,” dedi.

Gülbeyaz uzun uzun öksürdü önce. Yüzünü buruşturdu. Dumanı kovdu elleriyle. Sonra bir kez daha çekti içine, yine öksürdü. Hayatta görüp göreceği yegâne keyfinin üstesinden gelmeye kararlıydı. Öksüre tıksıra sigarayı bitirdiğinde, “Haydi bakalım,” dedi yaşlı kadın, “sallanmayalım buralarda, çok işimiz var. Yürü mutfığa.”

Gölbeyaz akşam yemeğinin bulaşıklarını yıkayıp, mutfak taşlarını da silip yüklükten bozma daracık odasındaki yatağına uzandığında, yorgunluktan uyuyamadı hemen. Oda o kadar sıcaktı ki, ayaklarını yatağın yanındaki taş duvara bastırıp öylece kaldı bir süre. Çooook çok uzaklarda koca bir çınar, yeşil yeşil uzanan yoncalı bir çayır vardı. Kulağına şırıldayan bir dere sesi gelir gibi olurdu ara sıra. Nereleriydi acep düşünüyordu kurduğu oralar? Bir anı mı, bir rüya mıydılar? Bu daracık odayla sert yatağın, geniş taş avlulu evin dışındaki bir dünyada da yaşamış mıydı hiç? Bir kadın onu emzirmiş, kucaklamış, sevmiş, öpmüş müydü? Saçını, yüzünü okşamış mıydı? Bir annenin kollarına mı doğmuştu o da her bebek gibi, yoksa hain bir leyleğin gagasında, bu evin bacasından içeri bırakılmış, ocakta kaynayan tencereye düşmüş ve Hanife Hanım tarafından bir maşayla kurtarılıp, hemen taşları silmeye, soğanları doğramaya mı başlamıştı?

Tabanlarından rutubetli bir serinlik yayılıyordu gövdesine doğru. Yaz aylarında hep yanan tabanlarını duvara yapıştırıp uyurdu Gölbeyaz. Başucundaki vasistası açar, kapıyı da aralık bırakırdı cereyan yapsın diye. Çarşafı attı üstünden. Gömleğini sıyırdı, terden ıslanmış memelerini sildi. Bir tek iç donuyla kaldı. Onu da sıyırıp atmaya cesaret edemedi. Büyükhanım görecektense kemiklerini kırardı. Hoş, bu deliğe hiç inmezdi ama, olsun, her yerde gözleri vardı onun.

Yine rakı içmişlerdi yemekte, evin erkekleri. Büyükhanım bu sıcaklarda bu kadar çok içilmez diye söylenip durmuştu. Bir tek o söylenebilirdi, Beyağa'nın karşısında. Ne de olsa anasıydı. Ona ses çıkartmazdı Beyağa. Evin geri kalan kısmı tir tir titrerlerdi Beyağanın huzurunda. Hanımını ise hiç anlayamamıştı Gölbeyaz. Hanife Hanım'a sorarsan, "Kaynanasından bezip elini eteğini çekmiştir her işten ama, aslında kimseden korkusu yoktur," derdi. İletliydi de. Nefes darlığı çeker, sık sık tedavi olmak için başka şehirlere gider gider gelirdi. Hele sıcaklarda hiç oturmaz-

dı, haziran başı gider, eylül başı dönerdi konağa. Hanife Hanım, Büyükhanım'ın gelinini pek sevmediğini, ondan biraz da çekindiğini söylerdi hep. Gelin lise bitirmişmiş. “Kadın kısmına tahsil ne gerek,” derdi Büyükhanım. Kadın kısmı sağlıklı, becerikli ve güzel olmalıymış. Çok çok oğullar doğurmalıymış. Aynı Büyükhanım gibi. Hanım da doğurmuş doğurmasına da hep hastalanmış hamileliklerinde, hep naza çekmiş kendini ve her doğumda yenilenip gençleşeceğine biraz daha aşınmışmış.

Gülbeyaz taş duvara dayadığı tabanlarını indirdi, ana rahminde yatar gibi bacaklarını karnına doğru çekip uyudu gitti bunları düşünürken.

Düşünde, önceleri o çok ötelerde var olduğunu sezdiği yoncalanmış çayırarda geziyordu. Sonu gözükmeyen bir ulu çınara tırmanıyordu durmaksızın. Yükseldikçe hafifliyordu. Yükseldikçe bir derenin şırlıtısı daha yakından geliyordu kulağına, serinliyordu. Göğе erişmek üzereydi, nereden çıktığını bilmediği o kalın ayın postuna büründüğünde. Post, Gülbeyaz'ı arkasından önüne doğru sarmalamıştı, boğuluyordu adeta. Posttan bir türlü kurtulamıyordu. Post, aşılması olanaksız bir duvara dönüşüyordu. Uykuya dalmadan önce, önünde bildiği duvar, o uyurken arkasına geçmişti sanki. Oda fırın gibi sıcaktı. Ter içindeydi. Gözlerini kapkaranlığa açtı. Oysa açık bıraktığı kapıdan, merdiven başında devamlı yanan ışık sızmalıydı odaya. Önce, Büyükhanım kapatmıştır kapımı, diye düşündü. Sonra burnuna o ağır rakı ve soğan kokusu geldi. Oda dayanılmayacak derecede havasızdı. Doğrulamak istediğinde, arkasındaki etten duvara çarptı. Bağır-maya yeltendi ama kocaman bir el, ağzını kapatmıştı sımsıkı. Başını geriye çevirmeye çabaladı, bir başka el kafasını duvara dönük tutuyor, arkasına bakmasına engel oluyordu. Bunaltıcı hapsedici, üstelik de rakı ve soğan kokulu korkunç bir düş görüyordu.

Uykusu saniyeler içinde açıldıkça, kâbus gerçeğe dönüşüyordu. Sağ elini aşağı doğru kaydırdı. Donu dizlerine indirilmişti.

Elini arkasına doğru götürünce, bir insan gövdesine değdi. Korkudan ödü patladı. Gözleri faltaşı gibi açılmıştı. Yüreği gümbürtülerle çarpıyordu. Kanı, canı çekiliyordu. Dizleri çözöldü, yattığı yerde korkudan, şaşkınlıktan, çaresizlikten öylece kalakaldı. Ağzını kapatan el bağırmayacağına emin olunca, yavaş yavaş göğüslerine doğru indi ve memelerinin ucunu yoğurmaya başladı. Sirtına yapışmış olan ayı soluk soluğaydı. Rakılı nefesini kulağına üfleyip duruyordu. Sonra bacaklarının arasında sert ama aynı anda çok da yumuşak dokulu bir şeyin zorlanmasını hissetti. Arkasındaki her kim ise, Gülbeyaz'ın ufacık gövdesini derttop etmiş, içine almış, ritmik gelgitlerle abanıyordu. Soluması giderek artıyordu. Gülbeyaz'ın canı yanmaya başladı. Bir ara, tam bağırarakken, ağzını kapattı yine o el. Acıyı hem bacaklarının arasında hem de yüreğinde duyduğunda can havliyle dudaklarını kavrayan eli ısırdı kız. Arkasındaki, sanki onun da canı yanıyormuş gibi, her ikisi için inliyordu. Sonra derinden bir 'ahh' çekti ve hareketsiz kaldı. Gülbeyaz'ın bütün gövdesi yapış yapıştı. Dili, damağı kupkuruydu. Buna karşın, bacaklarının arasından kanlı bir dere yatağı boşalıyordu sanki, içi de boşalıyordu ayrıca. Yüreği, ciğerleri, midesi çözölüyor, işlevlerini yapmayan boş torbalara dönüşüyordu.

Kımıldamadan öylece yatıyordu, yüzü duvara dönük. Nefes almaya bile korkuyordu. Başını geriye döndürmemesi için, kafasını tutmakta olan el yavaş yavaş gevşedi, çekildi, kapı gıcırdadı ve arkasındakinin, yanından kalkıp, kapıdan süzöldüğünü anladı. Boşalmış içi ve artık düşünemeyen beyniyle öylece kaldı yattığı yerde. Neden sonra elini, mıncıklanmaktan sızlayan memesine götürdü, tabanlarını serin duvara dayadı, sessiz sessiz ağlamaya başladı. Sabaha karşı tekrar daldığında yastığı gözyaşlarından sırlıklam olmuştu.

“Neyin var bugün senin kız, uyurgezer gibisin?” dedi Büyükhannım, “kaç kere söyletiyorsun bir lafı, Allahın cezası.”

“Karpuzu dilimledim, dolaba da koydum,” dedi Gülbeyaz.

“Ben sana dilimle mi dedim? Kuşbaşı doğraman lazımdı. O, herkese bir koca dilim karpuz düştüğü günler geçmişte kaldı,” dedi ihtiyar kadın.

“Ben sofraya getirmeden doğranım, merak etme Büyükhanım,” diye atıldı Hanife Hanım.

“Ne koruyup duruyorsun bu arsızı sen de!”

“Birkaç gündür hasta o.”

“Nesi varmış?”

“Sıcak çarptı herhal,” dedi Hanife Hanım.

“Sıcak genç insanı çarpmaz,” dedi Büyükhanım, “tembelliğine bahane arıyor.”

“Git de sofrayı hazır et, Gülbeyaz,” dedi Hanife Hanım, “bu akşam beylerin misafirleri de varmış. Meyvelerin üstüne de buz parçaları koy emi!”

Uzaklaşan Gülbeyaz’ın arkasından baktı Büyükhanım, “Hıh, Gülbeyaz’mış... Gülbeyaz değil, kirlibeyaz,” dedi, “hangi kör takmış buna adını?”

Gerçekten de Gülbeyaz’ın esmer teni, bir süredir kararmış gibiydi. Gözlerinin altında mor mor halkalar oluşmuştu. Büyükhanım’m dediği gibi, uyurgezer bir hal gelmişti üstüne.

Uyurgezerlik bir süredir tüm ev halkını sarmıştı aslında. Sıcak aman vermiyordu. Büyükhanım bile her zamankinden fazla kestiriyordu çardağın altında. Karabaş, üstüne konan sinekleri kovmak için kuyruğunu sallamaya bile üşeniyordu. Gelinler yataklarından çıktılar mı, arka bahçenin gölgeliğindeki sedirlere seriliyorlardı. Fal bakıcıları, dedikoducu komşular, aşağı evlerden tanıdıklar gelip gitmez olmuştu bu sıcaklarda.

Büyükhanım çardakta tesbih çekiyordu. Gülbeyaz bahçe kapısından çıkarken, “Hişt kız, nereye gidiyorsun izinsiz?” dedi.

“Büyükbey bakkala yolladı, sigarası bitmiş.”

“Bekir ne güne duruyor?”

“Beyağa, Bekir’i başka işe koymuş.”

“O mendil bozması yemeniyle olmaz. Var git, kafana doğru dürüst bir örtü ört.”

Gülbeyaz eve girdi, başında ucu beline kadar inen Hanife Hanım’ın örtüsüyle geri döndü.

“Kırtmadan yürü yolda. Bu evin namusu, itibarı var. Bakkalın çırağı ile de konuştuğunu, oyalandığını duymayayım,” dedi Büyükhانım.

Akşam yemeğinde servis yaparken masanın ortalarına uzanıp boşalmış tabakları alırken, bardaklara rakı, su ya da ayran koyarken, evin erkeklerine sürtünüverecek diye ödü patlıyordu Gülbeyaz’ın. Kazara eli kolu birinden birine değdiğinde elektrik çarpmış gibi irkiliyordu. Rüyasını Hanife Hanım’a anlatmıştı bir hafta dayandıktan sonra. Aslında hiç anlatmak istemiyordu ama, rüya kafasının içinde büyümüş büyümüş, onu aşmış, tek başına taşınamaz hale gelmişti.

“Uyy anaam,” demişti Hanife Hanım. “Uyy yavrum uyy. Değişmez kaderimizdir bu bizim. Bir karış boyun var diye sana olmaz sanırdım. Kapının tokmağına iskemle koy içeriden.”

Birkaç gün boyunca Hanife Hanım’ın verdiği bir kalın sopayı dayamıştı kapıya, öteki ucunu karşı duvara yaslayarak. Küçük odanın havasızlığına, sıcaklığına dayanamamıştı sonra. Yine kapıyı açık bırakarak yatmaya başlamıştı.

Bir zaman sonra korkunç rüyayı yine gördü. Yine ayakları taş duvara dayalı, yüzü taş duvara dönüktü. Yine uykuda bir düş gibi gelen, ayı postuna bürünmüş düşman, başını geriye çevirmesi için, bir eliyle kafasını duvara dönük tutuyor, öteki elinin hoyrat parmaklarıyla memelerinin uçlarını yoğuruyor, rakı ve soğan kokulu nefesini kulağının dibine üflüyor, kendi gövdesine ait bir uzantıyı, gidiş gelişlerle bacaklarının arasına zorluyordu. Yine içi boşalıp, bacaklarının arasından akıyordu Gülbeyaz’ın. içindeki yara zonkluyordu. Sonra düşman, bir öncesinde

olduğu gibi, sessizce çekip gitti, Gülbeyaz'ı duvara dönük, der-top edilmiş ve tükenmiş bırakarak.

Gülbeyaz, Hanife Hanım'a anlatmadı ikinci rüyayı. Sabahları beyler evden çıkarken ya da akşamüstü döndüklerinde, mutfağın telli penceresinin arkasından onları göz hapsine aldı. Küçükbey, burma bıyıkları, filinta gibi gövdesi, pırl pırl kara çizmeleriyle ince uzun bir söğüt gibiydi. Onun yatağındaki düşman bu kadar ince uzun muydu? Bilemiyordu. Arkasına dönüp de bakamamıştı ki hiç.

Akşam yemeğinde beylerin ellerine dikkat etti. Ortanca bey ile Beyağanın parmakları küt ve kısaydılar. Memelerini yoğuran parmakları düşününce, içinden bıçak gibi keskin bir acı geçti kızın, dizleri çözüldü. Mutfığa kaçıp duvara dayandı.

“Neyin var kız, betin benzin atmış,” dedi Hanife hanım.

Sopayı kapıya o gece de dayamadı Gülbeyaz. Ayaklarını taş duvara verip, sırtı kapıya dönük yattı, gözünü kırpmadı sabaha kadar. Ötelerdeki koca çınarla, yoncalı çayırları bile düşünemedi. Bekledi.

Düşman yaklaşık bir on gün sonra geldi Gülbeyaz'ın yatağına. Bu kez bağırması için ağzını kapamadı. Sadece başını duvara dönük tuttu o kadar. Bu defa elini memelerinden daha aşağılara kaydırды. Gülbeyaz'ın var olduğunu hiç bilmediği noktalar buldu gövdesinde. Gülbeyaz düşmanına doğru dönüp, kendini ona bastırmamak, bacaklarını beline dolamamak için zor tuttu kendini. Ama düşmanın gel gitlerine dayanamayıp, o da uydurdu kalçalarını onun ritmine, onunla birlikte gitti geldi ve en sonunda, onunla birlikte inleyerek tükenirken, düşman kapattı ağzını yine, bağırması için. Kız bütün gücüyle değil de hafifçe dişledi bu kez, dudaklarının üstündeki parmakları. Düşman onu boşalmış ve bitik bırakıp gittiğinde, meme uçlarını, onun yaptığı gibi kendi tuttu bir süre.

Hiçbir şey anlatmadı Hanife Hanım'a. Gecelerden nefret ediyordu Gülbeyaz. Gecelere tapıyordu. Geceler onun utancı, ölümü, mahvoluşuydu. Geceler onun tadı, tuzu, varoluşuydu. Her gece daracık odasında kapısı hep aralık, sırtı hep kapıya dönük, tabanları hep taş duvara dayalı yatıyor, bekliyordu, içindeki ateş ayaklarından duvara geçiyordu. Duvarın tabanlarına değen kısmında, söndürülmesi mümkün olmayan ve giderek azan bir yangın başlıyordu her gece. Yangın, alevden dilimlerle her bir yanını tutuşturuyordu kızın. Yangını söndürmek için taş duvara yapıştırıyordu gövdesini Gülbeyaz.

Bazı gecelerde ise sırtını, yüzünü hiç görmediği, kim olduğunu bilmediği düşmanına bastırıyor, sanki yabancı bir gücün, bir şeytanın emrine girmiş gibi, bilinçsizce, kalçalarını durmak bilmez devinimlerle çeviriyor, başını çılgınca sağa sola sallıyor, uçurumların dibine inip, dağların doruklarına erişiyor, birbiri içine açılan pencerelerden geçip, hiç bilmediği dünyalarda dolaşarak, çatlayan tomurcuklar, akan dereler, uçan kuşlar oluyor, kendi yangınını düşmanına bulaştırıp her birini de kül ediyordu. Artık başı duvara çevrik tutulmadığı halde, hiç ama hiç geriye dönüp de bakmıyordu. En onulmaz çığlıklarla bağırırken bile, hiç sesini çıkarmıyordu. Düşmanını ürkütecek, tedirgin edecek, her türlü davranışı sezgileriyle biliyordu o. Taş duvarda eridiği geceler neler yapmaması gerektiğini öğrenmişti, kendiliğinden. Neler yapması gerektiğini de... Aynı durumda kalarak, hep duvara dönük, düşmanının hem kulu kölesi hem de efendisi olabiliyordu artık. Düşmanının elini göğüslerinden alıp gövdesinin yeni keşfettiği ülkelerine yönlendiriyordu. Dizginler, zincirler ve kırbaç, bir düşmanına bir kendine geçiyordu. Ne zamandır bir anlık da değildi yaşadığı cehennem ve cennet. Vasistastan seherin ışıkları sızmaya başlayana kadar uzuyordu geceler.

Pirzoları kekiğe bulayıp, mangalın üzerine dizmekteydi,

içindeki bulantı bastırılmaz hale geldiğinde. Büyükhanım'm atmaca gözleri anında gördü öğürtüyle birlikte yüzünün yeşile çaldığını. Kendine geldiğinde sedire oturmuş, başını bacaklarının arasına eğmişlerdi Hanife Hanım'la.

"Neyin var senin kız?" deyip duruyordu Büyükhanım.

"Gönlüm bulandı birden."

"Neden kız?"

"Üşütmüşüm."

"Bu havada mı?" diye sordu Büyükhanım, sonra Hanife Hanım'a döndü, "Ne zaman kirlendi bu, en son?"

"Ne bileyim ben hanımım," dedi kadın, sesi titreyerek.

"Ne zaman kirlendin kız?"

Cevaplamadı Gülbeyaz. Birkaç kere yineledi yaşlı kadın. Gülbeyaz gözleri kapalı, yüzü kül gibi öylece duruyordu sedirde.

"Naciye Ebe'ye haber sal," dedi Büyükhanım Hanife Hanım'a, "başımıza bir bela musallat olacağına benzer." Tiksinir gibi baktı Gülbeyaz'ın yüzüne, "Git içeri haydi, oyalanma yanımda. Gözüm görmesin seni," dedi.

Çardağın altında, sigarasını sinirli sinirli ciğerlerinin derinliklerine çekiyor, dumanı burun deliklerinden hortum gibi salıyordu Büyükhanım, Beyağa'yla konuşurken.

"Geç kalınmış, düşürtebilemezmiş Naciye Ebe."

"Bir çaresi düşünülür elbet," dedi oğlu.

"O kadar bağırdım, çağırdım, dövdüm ettim, kimden peydahladığını söyletmedim."

"Bir çaresine bakınız ana."

"Bakkalın sümüklü çırağı olacak, eminim. Bu küt bacaklı karafatmaya başka kim bakar. Dedim durdum sizlere o kadar, 'yollamayın bu kızı zırt pırt bakkala,' diye. Getir götürü Bekir'e yaptırtmalıydınız hep. Ne olacak bu evin şerefi şimdi?"

"Çaresine bakılır."

"Çaresi mi kaldı? Geç kalınmış dedim ya sana."

“Çaresine bakılır ana,” dedi Beyağa.

“Bakılsın,” dedi Büyükhانım, “bu evin şerefi, itibarı var.”

Taş duvara dönük, dizleri karnına çekik yatıyordu nicedir. Yüzünü hiç görmediği, kollarını, boynuna hiç dolamadığı, dudaklarını hiç öpmediği sevdası, aşkı, efendisi, kölesi, düşmanı gelmiyordu gecelerdir. Ayaklarını duvara değdirmeye korkuyordu. Duvarın birden ateş alıp, onu da kül edeceğini sanar olmuştu. Gülbeyaz, kendi içinde keşfettiği çok derin ve çok karanlık mağaralarda nefes nefese koşuyordu geceleri.

Köpüklü kahvelerini taşımıştı arka bahçeye gelinlerin. Büyük gelinin omuz başlarını ovalayıp duran Hanife Hanım’ın çenesi düşmüştü, sabah sabah.

“Bu iyiliklerini unutma kızım, bak bu kadarını benim için bile yapmamışlardı,” diyordu.

“Beyağa, Cemil Efendi’yi çağırtmış, ‘kız on beşine yeni bastı, senin çırağa gönül düşürmüş, Beyağa’nın evinden kız almak her babayığite nasip olmaz,’ demiş... ‘Yetimdir, öksüzdür diye çeyizini bol tuttuk, çırak bu kısmeti kaçırmamasın,’ demiş... Kız ne bu surat? Zilleri takıp oynayacağına, gelin gidiyorum diye... Tövbeee!”

“Ben çırağa gönül düşürmedim ki,” dedi Gülbeyaz.

“Ya kime düşürmüştün?”

Cevap vermedi Gülbeyaz.

“Başka birine mi sevdalı bu yoksa?” diye sordu ortanca gelin.

“Sevda dediğin nedir ki?” dedi küçük gelin, su gibi şakıyan sesiyle, “bir yılda söner gider ateşi, kalırsın çilenle baş başa.”

Yattığında kapıyı açık bıraktı yine Gülbeyaz, sırtını kapıya, yüzünü taş duvara verdi her zamanki gibi. Ağustosun ortalarına geliyorlardı. Sıcak hızını biraz kaybetmişti. Vasistastan gözüken turuncu ayın üstünden dantel dantel bulutlar geçiyordu. Ay,

bulutlardan kurtuldukça, ışığını odaya yolluyor, Gülbeyaz'ın esmer tenini aydınlatıyordu. Ne zamandır boşuna beklediğini biliyordu kız. Büyü bozulmuştu. Sır çözülmüştü. İçinin yangını sönmüş ama küllenmemişti. O bekleyecekti. Hep bekleyecekti. Belki de yeşil çayır, ulu çınarlı öte dünyalarda, belki de başka taş duvarlı odalarda başka cennetler cehennemler vardı. Ne derdi Hanife Hanım? Allahtan umut kesilmez, derdi. Sevda dediğin neydi ki?

Ayaklarını usulca dayadı taş duvara.

“Taş duvardır benim sevdam,” diye fısıldadı, “benim sevdam taş duvardır, taş duvardır benim sevdam.”

Merdivenlerde bir ayak sesi duyar gibi oldu, nefesini tuttu, içindeki umudu yeşerterek bekledi.

Düğün sofrası bahçeye kurulmuştu. Erkeklerle çardak altında, kadınlara arka avluda yer hazırlanmıştı. Gelini, kırmızı kurdeler kuşaklı beyaz gelinliğini bağ evinde giydirip, kulaklarına sardunyalı takılı boz eşeğe bindirdiler, davul zurna eşliğinde getirdiler ön bahçeye.

Bakkalın çırağı Hasso, laci damatlıklarını giymiş, sinekkaydı tıraş olmuş, kös kös oturuyordu patronu Cemil bakkalın yanında. Aslında kös oturan bakkalın kendisi olmalıydı. Beyağa, bir türlü kapayamadığı borçlarını kapatmış, karşılığında çırağı Hasso'yu ortak etmişti dükkânına. İki de bir yanına dönerek Hasso'ya bakıyor, bodur gelinin nasıl olup da bunun gibi bir sümüklüye gönül düşürdüğünü, Beyağa'nın neden keşeyi açıp evdeki beslemesine koca satın aldığını anlamaya çalışıyordu.

Kız, Hanife Hanım'ın yardımıyla eşeğinden inip, adamların oturduğu tarafa geldi, sırayla Beyağa'nın, oğullarının, Bakkal Cemil'in, en sonra da kocası olacak Hasso'nun ellerini öpüp başına koydu, kadınların bulunduğu tarafa geçti.

Nikâhtan sonra Beyağa, “Helal süt emmiş, çok çalışkan kızdır,” dedi yanındakilere, “Büyükhanim evden ayrılırsın istemedi

ama, karı kısmı evini bilmeli. Hanıf Hanım'ı salıvermedikti kocaya, doğru yapmadık diye düşünürüm. Evlense de yine bu evin kızıdır hep, yine gelir gider, tutar bir işin ucundan. Hasso da artık oğlumuz oldu bizim.”

“Ne şanslı pezevenk, şu sümüklü,” diye geçirdi içinden Cemil Efendi, “zengin evin kedisi oldu.”

Davul zurna ekibi, oyun havaları çalmaya başladı. Beyağa Hasso'ya döndü, “Haydi damat halayın başını sen çekeceksin, kalk bakalım,” dedi.

Hasso da hiç anlayamamıştı damdan düşer gibi başına konan bu devlet kuşunu. Cemil Efendi çağırmış, Beyağa'nın beslemesi Gülbeyaz'ı kocaya vermeye niyetlendiğini, başlık maşlık istemediklerini, öksüz ve yetimdir diye sevap niyetine, ona iyi çeyiz düzdüklerini ve kocalığa da kendisini seçtiklerini söylemişti. Hasso'nun Allah'tan başka kimsesi yoktu. Kararsız kaldığında, Cemil Efendi “Ayağa gelen kısmet tepilmez oğul,” demişti. “He de gitsin. Kız güzel değildir ama gençtir. Güzelin nazı çekilmez, bunu daha kolay koşarsın her işe.”

Hasso ara sıra, başında boyundan büyük örtüsüyle bakkala dalan ve fazla konuşmadan alacaklarını alıp çıkan kızın yüzünü gözünün önüne getirmeye çalışmıştı. Bir keresinde göz göze gelmişlerdi kızla. Kor gibi kara, bol kırpıklı gözleri vardı. Bir süre gözleri takılı kalmış, sonra öne eğmişti başını. Hafifçe kızarmıştı esmer yanakları. Demek o gün gönül düşürmüştü Hasso'ya. Hasso bu işe sevin sin mi, üzülün mü bilemiyordu. Her şey o kadar çabuk olmuştu ki.

“Bu iş bir tuhaf,” demişti.

“Tuhaf muhaf, bakkala ortak oluyorsun. Daha ne istersin? Eğrisini doğrusunu düşünüp durma, Allah böyle yazmış işte,” demişti, çocukluk arkadaşı Recep.

Şu ilerde, ince uzun hanımların arasında beyaz gelinliği ile tumbul bir ördek gibi duran kara gözlü kız şimdi onun karısıy-

dı. Konuklar gidince onu alıp bakkala, dükkânının üstündeki bir göz odaya götürecekti, soyacak, koynuna alacaktı. İlk kez para ödemedi bir kârı koynuna alacaktı Hasso. Bedavaya, üstelik kârı da değil, bir kız düzecekti. Birden ödü patladı. Acaba nasıl bir işti bu?...

Kuzu, pilav, baklava, börek ve kan kırmızı karpuzlar da yenilip yutulduktan, davul zurna eşliğinde halaylar çekilip, göbekler atıldıktan sonra, düğün eğlenceleri bitti. Kadınlar, gelini kulakları sardunyalarla küpeli boz eşeğe bindirip yolun az aşağısında ki tek odalı yeni evine götürdüler.

“Senin alıştığın konağa benzemez ama, burası has evindir kızım,” dedi Hanife Hanım. “Evinin hanımı oluyorsun artık.” Sesinde ince bir haset vardı. Hasso biraz daha oyalandı düğün evinde. Sonra o da el öpüp ayrıldı, yaşlılarıyla beraber evine yollandı. Erkekler arkasına yumruklan indirip ittiler Hasso’yu kapıdan içeri. Korkudan bacakları titriyordu Hasso’nun.

Kız kısmı parayla yatan kârı kısmı gibi değildi elbette. Gülbeyaz, Sarı Fatma gibi kendisini sırtüstü yatağa sermiyor, bacaklarını havaya kaldırıp, “Sen bu yaylaları yavaştan yaylayamazsın Hasso, haydi aslanım elini çabuk tut,” diye cilvelenmiyordu. Ağzında çiğneyip durduğu, ara sıra yüzüne patlattığı çikleti de yoktu.

Gelinliğini sıyıran kız, üstüne aceleyle boğazından yere kadar inen basma bir gecelik geçirmişti. Başını yerden kaldırmıyor, hiç konuşmuyordu. Kollarını göğüslerinin üstünde çaprazlamıştı. Yine de göğüslerinin çok büyük olduğunu görebiliyordu Hasso. Uçları basmayı kaldırıp, dışa vuruyorlardı. Beyni karıncalanıyordu Hasso’nun, erkekliği gerilip kabarıyordu. Gövdesinin her bir yerinde damarlar atıyordu. Nefesi değişiyordu.

“Düş yatağa Gülbeyaz,” dedi. Kız yatağa yüzünü duvara dönerek yattı, bacaklarını karnına çekti. Basma geceliği yukarı sıyırdı Hasso, kendini kıza dayadı.

“Bana doğru dönsene.” Duymadı bile Gülbeyaz.

“Kurbanın olam kız, bana dön.” Mıh gibi kıpırdamadan yatıyordu karısı.

“Sırtüstü devril lan.” Hasso çaresizlik içinde kıvrandı. Sarı Fatma hiç arkasını dönmezdi böyle. Elbette dönmezdi, Hasso parayı bastırır, canı ne isterse yapardı. “Kız para verecem dönersen,” dedi, “bir sırtüstü devril ayağını öpem.”

Ne yapacağını bilemiyordu Hasso. İlk günden sille tokata da girişmek istemiyordu. Aslında döverdi dövmesine de, Beyağa ile başı derde girerdi sonra. Başına hiç gelmemiştii böylesi. Suratı duvara dönük bir karıyı bela diye mi almıştı başına.

Artık durulmaz noktalara gelmişti Hasso, kızın iri kalçalarının üstündeydi ne zamandır.

“Sen bilirsin gâvurun kızı,” dedi hırsla, “ben de seni böyle eşşek düzer gibi... böyle arkadan...” iyice abandı gelinine, rasgele zorladı kendini. Az sonra sırtüstü devrildiğinde akıl etti yanında yatana bakmayı. Kız ayakları duvara dayalı, ilk yatağa girdiği pozda, öylece yatıyor, usul usul ağlıyordu.

“Kız kısmına öyle mi davranılır a eşşek,” dedi Recep, “sen Beyağa’nın evinden çıkan on beşlik kızı, kerhanedeki orospulardan mı sandın? Ne yapsaydı ilk günden? Elbet ağlayacak, nazlanacak kız kısmısı.”

Recep Hasso’nun tek arkadaşıydı. Açılrsa açılrsa bir tek ona açılabilirdi. Ayda birkaç kere birlikte giderlerdi genelevce. Ara sıra da sinemaya giderlerdi. Recep, öpüşmüyor diye Türkân’lı filmleri hiç sevmezdi. Oysa Hasso bayılırdı baygın baygın bakan kara gözlerine Türkân’ın. Karısının kara gözleriyle Türkân’ınkiler arasında bir benzerlik bulmak için kendini zorlayıp duruyordu.

Gülbeyaz sandığından da mahcup çıkmıştı şansına. Konak-tayken bakkala geldiğinde, gözlerine bakmaya cesaret eden, iki çift laf konuşan kız sanki o değildi. Ne yüzüne bakıyor, ne konuşuyordu. Dükkânı kapatıp yukarı evce çıktığında, sofrasını ku-

rumuş, yemeğini hazır buluyordu ama, bulaşıkları yıkar yıkmaz yatağa girip duvara dönüyordu yüzünü. Bir türlü kendine çeviremiyordu karısını yatakta. Nerdeyse bir aylık evliydliler ve ilk günden bu yana hiçbir şey değişmemişti.

Hasso üçüncü haftanın sabahında, biraz da intikam hırsıyla, öğleyi zor edip, fırladı gitti Sarı Fatma'ya. Ama eski aldığı tadı alamadı. Akli evde bıraktığı koca memeli karısında kaldı.

“Bugün konuşacağım onunla,” diye karar verdi, “ya bu yatağa girdiğinde bana dönersin, benimle konuşur oynarsın, ya da al bohçanı, dön konağa,” diyeceğim. “Beni bey evinden geldin diye adam yerine koymuyorsan, ben seni çağırmadım ya, var git geri,” diyeceğim. “Böyle sırtı dönük karılık edilmez, ben de o zaman genelevlerde görürüm işimi, seni ne diye aldık ki,” diyeceğim.

Bütün bunları demeden, şu öpmeyi bir denesem ya, diye düşündü. Belki de tılsım, bir öpücükte gizliydi. Hasso hayatta hiçbir karıyı ağzından öpmemişti. Genelevdekilerin dudaklarıyla memelerine dokunulmazdı ki. Çok bilmiş Recep,

“Karı kısmı severmiş öpüşmeyi,” demişti, bir zamanlar.

“Kerhanedekiler sevmez ama.”

“Onlar ağızlarıyla memelerini dostlarına saklarlar, müşteriye vermezler.”

“Nereden bilirsin, nikâhlı karıyla mı yattın?”

“Haşa ulan. Resimli kitapların birinde okudum.”

“Hangisinde.”

“Ne meraksız adamsın be,” dedi Recep, “bakkala sürüsü geliyor, al da birine bir göz at.”

Göz filan atmamıştı Hasso. Hiç merakı yoktu böyle şeylere, Recep gibi. Ama bu kez, bakkala vardığında açtı en üstte duranı, karıştırmaya başladı. Karıştırdıkça da kafası karışır oldu.

Gülbeyaz, bulguru aldı ateşten, iki domates doğradı ırice. Ayrarı, soğusun diye bakkal dükkânındaki buzdolabına indirdi,

iki saat önce ortadan kaybolan Hasso, geri dönmüş, tezgâhın arkasında bir şeyler okuyordu. Ona hiç gözükmeden geri kaçtı.

Tek göz odasının hanımı olmuştu. Bağıranı çağıranı, azarlayanı yoktu, işi de konakta olduğu gibi ağır değildi. Sabah erken, dükkânı silip süpürüp odasına çıkıyordu. Oda aralığına sıkıştırılmış uyduruk mutfakta kocasına ve Cemil Efendi'ye öğle yemeği pişiriyordu. Ağır işe de razıydı, yeter ki akşam olmasındı. Akşam olup Hasso yukarı gelmesindi. Onu yüzüne bakmaya, kendiyle konuşmaya zorlamasıydı. Yatağa girdiklerinde ona doğru dönmesini istemesindi.

Hasso'nun ne boyunun bosunun, ne de sivilcelerinin farkındaydı. Beyağa onunla söz kestiğinden beri bir kerecik olsun gözlerini kaldırıp da bakmamıştı kocası olacak adama. Daha öncelerden, kendinden az kabaca horoz sesli bir sıska oğlan hatırlıyordu bakkalda. Birkaç kez sırf laf olsun diye, "Bu sabun yeni geldi," gibisinden bir iki çift laf etmişti çırak... Ama evden tembihlenirdi hep, sokakta fazla oyalanma, kimseyle gevezelik etme diye. Söz dinlerdi. Sevmezdi azarlanmayı, işte artık onu kocasından başka azarlayacak kimse kalmamıştı. Azanna razıydı da zorlamalarına değildi.

Keşke ona, "Ne olur Hasso, yüzüne bakmamı isteme benden. Bakamam, utanırım. Senin Beyağa'nın evinden çeyiziyle aldığın kız, ben diye bildiğin kız, aslında başka biri. Seni kandırdık Hasso. At beni başından, konağa geri gönder," diyebileydi. Keşke o daracak yüklükten bozma odasına dönebileydi. Dönüp utançları, günahları ile sadece duvara bakarak, bekleyerek ve kendi cehenneminde yanarak, cezasını çekeydi...

"Gülbeyaz," diye seslendi Hasso. Ses gelmeyince yine seslendi.

"Sağır mısın kız sen?"

"Değilem."

"Niye cevaplamazsın? Gel otur şöyle, konuşacağız."

“Konuşacak ne var ki?” dedi, gözlerini kaldırmadan.

“Çok şey var.”

“Yemek yemeyecen mi? Hazır ettimdi.”

“Sonra. Gel hele gel.”

“Yatmak mı istersin?” dedi Gülbeyaz.

“Benimle niye konuşmazsın? Küçük mü görürsün beni?”

Ben seni kandırdım Hasso. Hepimiz kandırdık seni. Sana kız diye, karnında bebesiyle bir çürük elma yolladılar. Sen hiç fark etmedin mi aptal Hasso...

“Görmem.”

“Neden konuşmazsın.”

“Ben sana göre değilim.”

“Sen istemedin mi kız bana varmayı?”

Ben istemedim Hasso. Ben seni bilmiyordum bile. Ben ne seni ne de başkasını istedim. Benim tek istediğim, o duvara dönüp yatmaktı. Yüzünü bilmediğim birini beklemektir.

“Sana soruyorum kız. Niye bana göre değilmişsin? Bey evinde oturdunsa bey kızı değilsin ya.”

“Değilim elbet. Ben... kusurum çoktur benim...”

“Cemil Ustam, kadı kızı da kusurludur der, kusursuz kul olmaz der.”

“Ben... çirkinim ben.”

“Değilsin Gülbeyaz... Güllü,” dedi Hasso. “Bana kısmetinle geldin. Ben kara gözü severim. Senin kocaman kara gözlerin var. Hiç de değilsin çirkin. Sen benim kaderimsin. Bana arkamı dönme.”

Kurbanın olam Hasso, bunları deme bana. Bunları deyip de hepten kötü etme beni. Vur kıcıma tekme, at beni evinden.

Yatağa oturdu, Gülbeyaz’ı da çekerek yanına oturttu Hasso. Başka zamanlarda sinemalarda, bugün de dergide gördüğü gibi öpüşmeyi denemek için, dudaklarına doğru uzandı. Gülbeyaz şaşkınlık içinde bakıyordu. Aslında Hasso da bilemiyordu ne yapacağını. Ama içinde, önceden hiç tanımadığı bir şefkat dalgası

kabarmaktaydı. Bu kara gözlerine rağmen, kendini çirkin sanan ve o yüzden utanan saf kıza karşı müthiş bir koruma duygusu hissediyordu içinde. Dudaklarını ağzının içine aldı ve şaşkın şaşkın, ağzında kızın dudakları bir süre bekledi öyle. Bu kız öpmeyi de bilmiyordu. Sevindi. Karısı genelevdekilere benzemiyordu. Saf ve masumdu..Sarılıp kendine çekti Gülbeyaz'ı.

Gülbeyaz direnmiyordu ama kollarının arasından kayıyor, başka bir dünyaya geçiyordu sanki. Ömründe ilk kez, biri sevgiyle sarılıyordu, ilk kez boynuna kollar dolanıyordu. Bir insan sığağı, arkadan dolanan bir düşman gibi değil de, yüzüne karşı bir dost gibi sarmalıyordu onu. Sahipleniyordu. Mutlu etmeye çalışıyordu. İlk kez bir insandı Gülbeyaz. Kolları, elleri, dudakları vardı. Bir göz evi, gözlerini beğenen bir kocası vardı. Ona dokunan, onu seven... korkarak tekrar etti içinden, onu seven... onu seven.

Yapma Hasso. Ben bunlara değmem. Ben pisim, kötüyüm, günahkârım, yalancıyım. Seni aldattım. Çek kollarını boynumdan. Benden nefret et. Beni kov. İçimde şeytan var benim, içimde kötü tohum var.

“Hasso, ben gebeyim,” dedi Gülbeyaz.

“Bilirim, ilk gece kaldın.”

Ellerinden, ayaklarından kan çekildi Gülbeyaz'ın. Sapsarı oldu yüzü.

“Karnım niye böyle büyüktür bilir misin?”

“Bilirim. Kısa boylular bebelerini çok aşağıda taşırlarmış da ondan.”

“Kim dedi bunu sana?”

“Hanife Hanım'la Büyükhanım.”

“Başka ne dediler?”

“Aşağıda taşınan bebeler ya vaktinden evvel doğar ya da düşmüş. Kızımıza dikkat et, dediler.”

“Düşer inşallah,” dedi Gülbeyaz. Birden elini başına vurdu Hasso.

“Ondanmış meğer. Düşmez inşallah ama düşerse, bana yüzünü döner misin?” dedi.

Gülbeyaz hiç tanımadığı yeni bir duyguyla tanışıyordu. Bu duygu, duvardan alıp, duvara verdiği ateş gibi, karnından başlayıp kasıklarına yayılan ve sessiz çığlıklarla gırtlğından fıskıran bir deli yangın değildi. Bu duygu yüreğinden boğazına doğru yükseliyor, boğazında bir düğüme dönüşüyor ve ılık gözyaşları halinde gözlerinden yanaklarına süzölüyordu.

Dünyaya horlanmak, itelenmek, yer silip süpürmek, bulaşık yıkamak, dayak yemek ve zevk aldığından dolayı ölesiye utanmak için gelmiş bile olsa, bir insandı o. Kısa boylu, kara ve kumsurlu da olsa bir kadındı. Bunu henüz yüzüne bile bakmadığı Hasso öğretiyordu ona.

Yaşamın tılsımını keşfederken, başını kocasının sıska göğsüne yasladı, ellerini usulca tutup, dudaklarına götürdü.

1996

DURUŞMA

Yargıç

Öğleden sonra görülecek dava dosyalarını diğerlerinden ayırıp masanın sağ tarafına koydu. Kolunu kaldıracak hali yoktu. Yorgunluğunun yanı sıra başı ağrıyor, böbreği sızlıyordu. Saçlarının beyazı diplerden iki parmak uzamıştı. Kan çanağını andıran gözleriyle bakımsızdı, bezgindi. Dün geceyi yine uykusuz geçirmişti. Annesi saat ikiye doğru inlemeyc, üçten sonra da bağtırmaya başlamıştı yan odada. Her zaman böyle oluyordu, bağtırmaya başlamadan önce bir saate yakın dayanıyordu yaşlı kadın. Sonra, direnci tükenince, tanrıyla hesaplaşmaya başlıyordu avaz avaz. Saliha ellerini kulaklarına bastırıyor, başını yastığın altına sokuyordu. Yanında yatan kocası hiçbir şey duymazdı oysa.

Bir yarım rakıyı dikip bitirdikten sonra, zıbarıp horultularla uyurdu.

Annesi, her işte bir hayır vardır, derdi hep. Saliha, ayyaşlığın bir hayır olabileceğine hiç inanmamıştı ama, işte yine annesi haklı çıkıyordu. Kocasının sabaha kadar küp gibi uyuması, annesinin sesli hesaplaşmalarını duymasından daha hayırlıydı. Çığlıkları sadece o işitiyordu. Önce kulağında, sonra yüreğinde duyuyor, derken tüm hücreleriyle algılamaya başlıyordu bu dayanılmaz acının sesli göstergesini. Saliha o zaman kalkıp mutfığa geçiyor, kafasına hiçbir şeyin girmeyeceğini bildiği halde, dosyalarını incelemeye çalışıyordu.

Yıllar önce kocasının içkiye düşkünlüğünden şikâyet ederken, “Beterin de beteri var,” demişti annesi. Annesi hep darb-ı mesellelerle konuşurdu. “Bunun beteri olmaz,” diye bağırırmıştı Saliha. Uzun vadede yine anne haklı çıkmıştı. Ayyaş bir kocadan bin beterdi, onulmaz acılarla sabaha kadar haykıran kanserli bir anne.

Önündeki tozlu dosya yığınının ürpererek baktı. Duruşmalar başlamak üzereydi. Çatlıyordu başı. Kalem’den Ayten kapıyı tıklatıp başını uzattı içeri.

“Bugün yine o kızın duruşması var hakim hanım.”

“Hangi kızın?”

“Kalem’de bayılan kız var ya, hani o velayet davası.”

“Cüppemi getiriver Ayten,” dedi. Ayten kapıda bir süre oyalandı.

“Ne bakıyorsun öyle aval aval?”

Bana bakıyor, diye düşündü Saliha. Yüzümün niye bu kadar çökük, cildimin niye böyle pörsük olduğunu merak ediyordur. Günlerdir uykusuz olduğumu bilmiyor. Böbrek sancımı, ayyaş kocamı, kanserli annemi de bilmiyor. Ben onun gözünde hırçın, yorgun, geçkin bir hakim kariyım. Koca bulamadı, evde kaldı diye üzülüyor. Ne kadar şanslı olduğunun farkında değil, aptal. Ben belamı yirmilerimde, daha fakültedeyken bulmuştum. Beni

ilk öptüğü gün, içim boşalıp akmıştı, aklım başımdan uçmuş, çok uzaklara gitmişti. Uzaklara giden aklım, bir uçağın kanatlarına takılıp geri dönmüyordu. Saliha bir havacı ile sevişiyor dedikodularını annem de duymuştu. İmtihanlarımı niye veremediğimi ve eve geç dönüşlerimin nedenlerini biliyordu artık.

“Havacıdan koca olmaz,” demişti, “koca dediğin her akşam evine dönen ve ayakları yerde olan adamdır. Havalarda gezenler havai olur.” İçimi bayıltırdı annem.

Cüppeyi getirdi Ayten. Yalvaran gözlerle baktı yargıca.

“Hayır kızım, seni duruşma salonunda görmeyeyim, hemen odana dön.”

Eprimiş, solmuş kara cüppeyi geçirdi sırtına. Parmaklarını saçlarının içine sokup kabartmaya çalıştı. Gözlüklerini çıkarıp eline aldı, ağır ağır kalktı yerinden, kızların yüzüne bakmadan Kalem’den geçip 10. Asliye’nin duruşma salonuna girdi. Mübaşir ilk duruşmanın davacı ve davalısını çağırıyordu bet sesiyle.

Duruşma salonu kalabalıktı. Kız da oradaydı her zamanki gibi. Tek bir duruşma kaçırmamıştı. Her seferinde geliyor, gözlerini dikip, hiç ayırmadan yargıca bakıyordu. Saliha onu ilk gördüğü günü anımsadı. Odasına fırtına gibi dalan bir kız. Rüzgârda savrulmuş gibi, saçı, üstü başı darmaduman bir çocuk.

“Bu kararı yazan hakim siz misiniz? Ne hakla verirsiniz bu kararı?”

“Çabuk çıkın odamdan. Burada bulunmaya hakkınız yok.”

Kız elindeki yarım sayfalık kâğıt parçasını burnuna doğru uzatıyor. Göz ucuyla görüyor Saliha, bir tedbir kararı bu.

“Çıkın dedim size!” Kız orali değil, nefes almadan konuşuyor. Gözyaşları ve sümükleri durmaksızın akıyor.

“Yüzüme bakın hakim hanım, ben çocuğunu ölüm tehlikesine atacak birine, hele hele bir orospuya benziyor muyum? Bakın bana.”

“Suç işlemektesiniz kızım. Gitmezseniz, hakkınızda zabıt tutturur, zorla attırırım sizi.”

Kız kâğıdı burnunun ucunda sallamaya devam ediyor...

“Burada benim, çocuğumun önünde seviştiğim, onun nafakasını sevgililerimle yediğim yazılı. Nasıl yazdınız bunu, araştırmadan etmeden?”

Anlıyor Saliha. Avukat Şükran’ın davası bu. Geçenlerde odasına gelmiş, “Annenin ilaçlarını getirtebilmenin bir yolunu buldum,” demişti sırtarak, “bir müvekkilim var, sık sık Fransa’ya gidiyor iş icabı.”

Türkiye’de hiçbir şey bulunmuyor o yıllarda. Vitamin hapı bile yok, nerde kalmış kanser ilacı. Saliha bulabilirse, karaborsadan bir maaşa iki kutu alabiliyor ancak.

“İyi de şu ara hazırda param yok.”

“Para isteyen oldu mu senden? Hele ilaçlar bir gelsin, gerisi kolay.”

İlacın faturası bir tedbir kararı. Adam boşandığı eşine bıraktığı çocuğunu istiyor. Zaten anne çocuğa bakamıyor, zaten anne bir âlem, zaten bütün imkânlar adamın elinde, zaten... zaten...

Saliha yazıyor kararı. Elleri titriyor. Yıllarca onuruyla çalışmış, leke sürdürmemiş adına. Sürdürmemiş de ne olmuş? Anasının ilacını alacak parası yok. Oysa Şükran’ın namı adliyede biliniyor. Davalarını istediği hâkimlere düşürtür. Herkes bu yüzü aşırı boyalı sirk maskaralarına benzeyen kadından nefret eder ama, nereden geldiğini bilmedikleri gücünden de korkarlar.

Çok kötü rüyalar görüyor o gece Saliha. Rüşvet yemekten tutuklanmış. Ter içinde uyanıp fırlıyor yataktan, bir sigara yakıyor. Bu dava ticaret davası değil, alt tarafı velayet davası. Karşılığında para da almıyor. Birkaç kutu ilaca rüşvet mi denir! Güneş doğuyor. Gün ışıyınca her şey daha olumlu gözüküyor nedense.

“Bakın kızım,” diyor Saliha sabırla, “bir itirazınız varsa, dilekçe yazıp kaleme bırakın. Yargıcın odasına girmek yasaktır.” Kızın yüzü mum gibi beyaz. Masanın kenarını kavrayan elleri-

nin gevşediğini görüyor Saliha. Bacaklarından aşağı kıpkırmızı bir dere akıyor kızın. Bir kan gölünün ortasına, hiçbir yere çarpmadan, bir tüy gibi yumuşacık iniyor iniyor... Koşuşmalar... Kaleminden odaya doluşan sekreter kızlar.

“Çabuk bir doktor bulun,” diyor Saliha, “Mübaşir Hasan nerede?”

“Hasan olmaz,” diyor Ayten sertçe, “ayıp olur. Çağırmanın kimseyi, bende pamuk var.”

Kendine gelen kızı, sekreterler Kalem’e taşıyorlar. Masasının üzerine Avukat Şükran’ın sabah bıraktığı iki kutu ilacı alıp aceleyle çekmeceye atıyor Saliha.

Artık bu dava, 10. Asliye Hukuk’un en ilgi çeken davalarından biri. Kalemdeki kızlar duruşmaları izlemek istiyorlar. Bir davanın neticeye bağlanamadan niye bu kadar uzadığına, niye her bir celsenin arasına üç dört ay gibi uzun süreler konduğuna akıl erdiremiyorlar.

Saliha gözlerini kendinden ayırmadan kıza bakıyor. Bu kez bakışlarında hiçbir anlam yok kızın. Bomboş. Oysa on gün önce kapısının önünde bulduğu kızın gözleri böyle değildi. O gün, kızın gözleri de elleri, omuzları, sesi gibi ağlamaklıydı. Sabahın yedi buçuğunda, çay suyunu koymaya gidiyordu kapı çalındığında. Annesi yeni dalmış, kocası henüz uyanmamıştı. Kapıcı aylık istemeye geldi diye düşünmüştü. Kapıda bir kız. Hayır bir kız değil, o kız, “Günaydın hakim hanım,” diyor, “adliyede olmaz dediniz, evinize geldim. Beni sözüm bitene kadar dinleyin lütfen.” Sokak itleri gibi ayağını kapının arasına sokmuş, kapıyı kapatamıyor Saliha. “Bu yaptığınıza terbiyesizlik derler.”

Açıyor kapıyı, sigara ve içki kokulu hole alıyor kızı. Kız ürkek ürkek, masanın etrafındaki iskemlelerden birine ilişiyor.

“Sizden ne nafaka, ne tazminat, hiçbir şey istemiyorum. Bana çocuğumu verin hepsi bu.”

“Gelen şahitlerin ifadelerine göre...”

“Hepsi yalancı şahit onların. Bunca tecrübenizle farkına varamadınız mı?”

Saliha önüne eğiyor başını.

“Eve erkekleri alıp seviştiğimi söyleyen hizmetçiye, Maçka’da tostçu büfesi açması için para verdiler,” diyor kız.

Annesi uykusunda inliyor. “Bir bardak çay içer miydiniz?” diyor Saliha.

Saliha kızın bir beton duvar gibi duyarsız ve sert gözlerine bakıyor irkilerek. Oysa ne çok yardımcı olmaya çalıştı o gün.

“Bakın yavrum,” bile dedi, “karşı taraf sizin aleyhinize sürüyle şahit ve delil getiriyor. Yalan da olsa, dosyaya yazılanlar bunlar. Sizin de aynı ağır suçlamalarla saldırmanız gerekir.”

“Siz inanıyor musunuz onların söylediklerine?”

“Önemli olan benim neye inandığım değil. Dava sonucunu benim inançlarım değil, dosyada yazılı olanlar saptar.” Derin bir nefes çekiyor Saliha, “Kusura bakmayın kızım ama, bula bula bu adamı mı buldunuz koca diye?”

Önüne bakıyor kız. Yüzü bembeyaz. Aman bir de burada bayılma diyor Saliha içinden, içimi daraltıyorsun.

Ben de aynı hatayı yaptım senin gibi. Bir sersenin kahrını çekip duruyorum. Boşanmaya kalktım mı? Sen kim oluyorsun da kafa tutuyorsun dünyaya?

“Ne kadar iyi bir anne olduğunuzu tekrar edip durmanız yeterli değil davayı kazanmanız için,” diyor Saliha, “ağır suçlamalar getirin onlar gibi. Size daha fazla açık veremem, gidin artık.”

Kızın şahitlerinin hepsi gelmiş. Bir emekli öğretmen, bir okul arkadaşı ve aile doktorları. Yine beceremedi bu kız, diye düşünüyor Saliha. Boşanma davalarıyla hiç ilgili olmayan, ticaret hukukçusu Füreyya Hanım, esmer yüzü büsbütün kararmış, Şükran’ın abartılı iddialarını dinliyor, alaycı bir gülümsemeyle. Kızın şahitleri ise papağan gibi, annenin çocuğuna olan sevgisini, ilgisini anlatıyorlar. Bir el yüreğini sıkıp daraltıyor Saliha’nın,

gözleriyle sorguluyor kızı. Kız da gözleriyle yanıtlıyor hakimi, ‘bu oyunda yokum, sizin silahlarınızla savaşıcak kadar alçalamıyorum,’ diyor sanki. Saliha tedbiri kaldırmamakla birlikte, anne-ye çocuğunu haftada iki kere görme hakkı tanıyan kararı yazdırıyor. Şükran’ın delici bakışları. “Nah alırsın bir daha ilaçlarını,” der gibi. Kızın gözlerinde ise derin bir nefret var. Ne İsa’ya ne Musa’ya yaranabiliyor Saliha. Ama şu anda hiçbir şey umurunda değil. İlaçlar bile. Başı çatlıyor ağrıdan, evine gidip yatağına uzanmak ve uyumak istiyor, o kadar.

Duruşma iki ay sonrasına erteleniyor. Mübaşir, bir sonraki duruşmanın davacısını çağırırken, Saliha hiç tanımadığı yüzlerce insanın kürsüye yığılmış kavgalarına, hesaplaşmalarına uzatıyor elini. En üstteki dosyayı çekip önüne koyuyor.

Çocuk

Çocuk rüyasında, Boğaz’da bir evin bahçesinde, peşinde bir kurt köpeği, salıncağının asılı olduğu çam ağacına doğru koşuyor. Birden kulaklarında Mari’nin sesi... Rüyasını bir kez daha yaşayabilmek için, sımsıkı yumuyor gözlerini. Mari rahat vermez artık. Mari, babasının evinde ona bakan Ermeni dadının adı. Onu her sabah tatlı sözcüklerle uyandırır, ılık sütünü getirir, giysilerini giydiren, saçını tarar. Çocuk, Mari’den en güzel rüyalarını böldüğü ve bir zamanlar annesinin yaptığı işleri onun yerine yaptığı için ölesiye nefret eder. Bu Mari ölse, balkondan aşağı düşse ya da bir arabanın altında kalsa, ona bakmak için annesinin eve döneceğinden emin. Babaannesi istediği kadar, “Annen seni sevseydi, böyle bırakıp gitmezdi,” desin, o annesini evden uzaklaştıran unsurun Mari olduğuna bütün kalbiyle inanıyor.

Çocuk gözlerini sımsıkı kapasa da rüya bitti. Artık o annesinin değil babasının evinde, oyuncak dolu odasında. Kocaman sarı kamyonu, son model kırmızı arabası, ayıları, tavşanları, le-

goları, askerleri, boyaları onu bekliyorlar. Babaannesi hemen her gün yeni bir oyuncakla geliyor ve ona bir şeyler anlatıyor. Eğer hakim teyze bir gün ona kimi daha çok seviyorsun, kiminle oturmak istiyorsun diye sorarsa, tüm oyuncaklarını ve kırmızı arabasını alanın babası olduğunu ve ancak babasının evinde böyle güzel oyuncakları olabileceğini söyleyip duruyor. Çocuk oyuncaklarını ve kırmızı arabasını sevdiği kadar annesiyle babasını da seviyor. Hepsini birden istiyor aslında. Annesi, babası ve oyuncakları aynı evde olsunlar. Ama o evde Mari bulunmasın. Onu yatağından çıkarmaya çalışan Mari'ye tüm gücüyle bir yumruk savuruyor.

Bir süredir annesi onu almaya başladı. Apartmanın kapısına gelip bekliyor. Mari'ye dil çıkarıp annesine koşuyor, sımsıkı sarılıyor ona. Hiç de doğru değil annesinin onu sevmediği. Çocuk annesinin bedeninden taşıp kendini sarmalayan sevgi selinin bal gibi farkında. Bazen tüm oyuncaklarından vazgeçip, annesinin yanına gitmek istiyor. Acaba kırmızı arabasını birlikte götürmesine izin vermezler mi?

Annesi bahçeli bir evde yaşıyor. Köpeği de var. Kocaman bir mutfakta yemek yiyorlar. Bunu babaannesine anlattığı zaman, “Zavallı, demek bir yemek odası bile yok,” demişti. Tuhaf bir içgüdü ile, babaannesinden pek çok şeyi saklamaya başlıyor. Annesini özlediğini, evindeki köpekle dostluk kurduğunu ve onun bahçesinde, çamurlara bulanarak oynarken çılgınca eğlendiğini hep saklıyor. Bu içgüdüsel korunma, tavırlarına yaşıyla bağdaşmayan bir durgunluk ve olgunluk getiriyor. Büyümüş de küçülmüş gibi dursa da, küçücük bir çocuk o. Bahçede oynamaya bayılıyor. Ama bu kez anneannesi rahat vermiyor. Devamlı tepesinde, “Aman yavrum dikkat et, düşer uf olursun, sonra seni bir daha annene yollamazlar.”

Çocuk düşüp uf olursa neden annesini bir daha göremeyeceğini anlayamıyor ama, düşmemek için dikkat kesiliyor, bütün rahatı kaçıyor. Kendine sürekli anlamsız bir şeyler anlatan baba-

annesinin, anneannesinin ve Mari'nin olmayacağı bir dünya kuruyor kafasında. Annesine gittiği günler birlikte çimenlerin üstünde yuvarlanıyor, ıhlamur topluyor, salıncakta sallanıyor, sonra da kocaman mutfakta kahvaltı ediyorlar. Hava kararmaya yüz tutunca, içine bir daralma geliyor çocuğun. Havanın kararması babaannenin arabasının onu almaya gelmesi demek. Bir hayvan gibi kulakları tetikte bekliyor, motor sesini duyar duymaz, koşup yukarı kattaki odalardan birinde, yatağın altına saklanıyor. Her yerde arıyorlar çocuğu. Odalara girip çıkıyor, bahçede dört dönüyorlar. Çocuk karanlık odada, yatağın altında hiç kıpırdamadan yatıyor, adını çağıran sesleri duyuyor uzaklardan. Annesinin yalvarmalarına bile yanıt vermiyor. Sonunda buluyorlar onu. Yatağın en ucuna kaçıyor. Onu oradan çıkarmaya çalışanlara tüm gücüyle karşı koyuyor. Hepsini iteliyor, tekmeliyor ve avaz avaz bağıyor. Annesi yerde sürünerek yanına geliyor, onu kollarıyla sarıyor. Bir süre öyle kalıyorlar. Çocuk sabaha kadar bu yatağın altında, annesinin kollarında yatmak istiyor ama hiçbir şey söylemiyor. Çünkü babaannesi dedi ki, annesiyle kalırsa, bir daha hiç oyuncuğu olmayacak. Oysa çocuk oyuncakları da olsun istiyor. Annesi söz veriyor, oradan çıkacak olursa, babasına telefon edip, akşam yemeğini de birlikte yemeleri için izin alacak. Üstü başı toz içinde çıkıyor yatağın altından. Kan ter içinde, saçları sıırılsıklam, yanaklarında gözyaşından dereler. Allanın belası, Mari, şoförle birlikte onu almaya gelmiş. Tozlarını silkelemeye çalışıyor. Bir tekme savuruyor Mari'ye. Annesinin telefonda konuşurken, zaman zaman yükselen hırçın sesini duyuyor aşağı kattan. Mari bilgiç bilgiç, "İzin vermeyeceklerini biliyordum," diyor ve bir tekme daha yiyor dizlerine. Yukarı gelen annesinin yüzü perişan, sesi kırık dökük. Yeniden ağlamaya başlıyor çocuk, niye yemeğe kalamadığını, niye burada yatamadığını sormak istiyor ama sormuyor. Annesini itip merdivenlerden aşağı koşuyor. Onu çok üzdüğünü bile bile yapıyor bunu. Madem kendi içinde bir yer fena acıyor,

annesinin de acısın. Tuhaf bir zevk duyuyor annesini üzmekten. Çocuk önde diğerleri arkada aşağı iniyorlar. Evden kimseye ve da etmeden çıkıyor. Ona izin vermeyen babasına küs, babasına boyun eğen annesine küs, nefret ettiği Mari'ye küs, tüm dünyaya küs, arabaya yürüyor.

Birazdan götürüleceği evde annesi yok ama oyuncakları var. Çocuk şu anda tüm oyuncaklarından, kırmızı arabasından bile nefret ediyor. Hatta anneannesinden, babaannesinden, babasından ve annesinden de. Eve gider gitmez ilk işi bütün oyuncaklarını kırmak olacak. Bir gün o hakim teyze en çok kimi sevdiğini sorarsa, hiç kimseyi diyecek. Arabanın arka koltuğunda, savaşmaktan ve bağırmaktan yorgun düşmüş küçük bedeni, fırtına sonrasının ölü dalgaları gibi kuru hıçkırıklarla sarsılırken, başı Mari'nin dizlerine düşüp uyuyakalıyor.

Anne

Ben burada ne arıyorum? Kim bu insanlar? Benim hakkımda yatak odası bilgileri veren bu adam da kim? Eğer bu bir kâbus değilse kötü bir rüya görmüyorsam, hiç tanımadığım bir adam, geceleri içki ve kumardan başkaldıramadığım için, on ikiden önce uyanamadığımı ve bu nedenle çocuğuma bakamadığımı anlatıyor. Her sabah Balıkpazarı'ndan taze ciğer alıp eve getirdiğinde beni yatakta buluyormuş. Bu adam, patronun dükkânında satıcı. Patronun oğlu benim eski kocam. Kara cüppesinin içinde, canından bezmiş, yorgun ve ilgisiz hakim, aşçısı, hizmetçisi olan eve dükkândaki satıcı niye ciğer götürsün diye sormuyor bile. Lafa karışmak istediğimde, Füreyya Hanım eteğimi çeğiştirip sustuyor beni. Davayı ben savunacaksam, onu niye tutmuşum? Sakinleşmeye çalışıyorum, aslında memnun bile olmalıyım, çünkü karşı tarafın avukatı, getireceğini söylediği randevuevi madamını bu celseye de getirmede.

Bu kâbus nasıl başladı? Bu kâbus, bir yaz sonu, çocuğumu

alma vakti geldiğinde, eski kayınvalidemin Suadiye'deki köşküne telefon, etmemle başladı. Saygılı olmaya özen göstererek, “Çocuğun odası hazır, ne zaman uygun bulursanız, yollayın. Havalar çok güzel gidiyor, isterseniz şehre inmenizi bekleyelim,” dedim kayınvalideme.

“Ne şehre inmeden, ne de indikten sonra, çocuk artık gelmeyecek. Hep bizde kalacak, tedbir kararı aldırдық,” dedi.

Füreyya Hanım'ı bulmaya çalışıyorum deliler gibi. Yazlıktaymış, daha dönmemiş. Bir bakkal numarası bulabiliyorum sonunda. Yalvarıyorum elin bakkalına, yirmi dakika sonra yine arayacağım, Füreyya Hanım'ı çağırmış olsun oraya diye.

Füreyya Hanım babamın gençlik arkadaşı. Eşin dostun, “Füreyya ticaret avukatıdır, boşanmalara bakamaz,” demesine karşın, tutturdu babam, karşı tarafın satın alamayacağı birini tutalım diye. Tazminat istemiyordum, nafaka istemiyordum, ne diye çatışacaktık ki karşı tarafla. Yine de kıramadım babamı.

“Yüreğime indirdin,” diyor Füreyya Hanım, “babana bir şey oldu sandım. Sakinleş de öyle anlat.” Ellerim, dizlerim, sesim, her tarafım titriyor. “Tedbir kararı mı dedin sen?” Füreyya Hanım'ın sesi tını değiştiriyor, “Fırıl hemen, adliyeye koş, o kararı bul. Çarşamba sabahı büromda buluşalım.”

Çantamı kapıyorum aceleyle. Üstümde ne var? Etek mi, pantolon mu, farkında bile değilim. Tanrım, taksi yok. İlk gelen minibüse atıyorum kendimi. Ter içindeyim, saçlarımın diplerinden alevler çıkıyor. Asliye Hukuk'ta kalem kalem dolaşıyorum. Onuncu kalemde buluyorum kararı. Küçük bir kâğıt parçası. Tam bir sayfa bile değil. Okuyorum. Harfler, kelimeler işlevini yitiriyor. Tekrar tekrar okuyorum. Kim bilir kaçınıcı okuyuşta anlar gibiyim.

“Çocuğunun önünde sevişmeler de bulunduğundan... Çocuk aç, bakımsız ve ölüm tehlikesinde olduğundan...” Kendi çılgılığım kulaklarımda yankılanıyor. “Kim yazdı bunuuu?” İnsanlar tuhaf tuhaf yüzüme bakıyorlar. Biri eliyle işaret ediyor,

“Naa, şu odadaki hakim.” Odaya dalıyorum. İtirazlar yükseliyor ama artık beni kimse tutamaz.

Karşımda bana hemen dışarı çıkmamı söyleyen kadın, gözlüklerinin üstünden yüzüme bakıyor. Hain gözlü, yorgun, duygusuz, ilgisiz bir yaşlı kadın bu. “Tedbir kararı böyle konur kızım,” diyor sakın sakın. “Şahit ve soruşturma gerektirmez. Onlar arkadan gelir. İtirazınız varsa dilekçe yazıp kaleme bırakın.”

“Çocuğumla ben satılmak üzere birer mülk müyüz? Kaçırılmakta olan meta mıyız? İki insanız biz.” Avaz avaz bağıyorum. Akan gözyaşlarımın, sümüklerimin farkında bile değilim. Kadın da bağıyor. Neler dediğini duymuyorum. İçimden bir şey kopup karın boşluğuma akmaya başlıyor sıcak sıcak. İnsan sevgim, inançlarım, umutlarım, belimin aşağısında bir yerlerde bedenimi terk ediyorlar. Hiçbir şey görmüyorum, işitmiyorum, beyazlıklar içindeyim. Ben öldüm.

Etrafımda kadınlar var. Kolonya serpiyorlar yüzüme. Nerdeyim? “Burası, Kalem,” diyorlar. Biri kolonyalı pamukla bacaklarımı siliyor. “Fenalık geçirdin. Hamile filan olmalıydın.” Bir diğeri su içiriyor. “Aşırı sinirden zamansız geldi herhalde.” Kalem kâğıt getiriyorlar, yazacaklarımı dikte ediyorlar. Dilekçemi hemen orada yazıyorum. Etrafımdaki kadın dayanışmasına karşın, büyük tehlikedeyim. Birileri en adi, en korkunç yollarla çocuğumu çalmaya kalkışıyor benden. Kâbus yeniden başladı.

“Git karşı tarafın avukatıyla konuş, insanlar konuşa konuşa anlaşır,” diyor arkadaşlarım. Boyalı rüküş kadının karşısında oturuyorum. “Seni nasıl bir savaşın beklediğini anlatayım,” diyor, “çocuk küçük. Onu senden alabilmem için ya deli ya da verem raporun lazım. Her ikisi de olmadığına göre, senin çocuk büyütemeyecek kadar hafif bir kadın olduğunu ispata çalışacağım. Gerekirse Abanoz’dan mama bile getirtirim. Her şeyin bir fiyatı var. Gel, rezil olmadan kendi rızanla ver çocuğu.”

Hayır bu kez kanama geçirmeyeceğim, ağlamayacağım, bayılmayacağım. Kusmayacağım da. Şu oturduğum yerden kalkıp,

bacaklarını titremeden kapaıya kadar gideceğim. Tanrım, bana sarsılmadan yürüyeabilecek gücü ver.

Yirmi gün sonra, Füreyya Hanım'la duruşmadayız. Sanıyorum ki yargıç, "Bir yanlışlık olmuş kızım, al çocuğunu evine götür," diyecek. Üç şahidin biri dükkândaki satıcı, diğeri boşanmadan önce tuttuğumuz dadı, üçüncüsü de bir polis memuru. Dadı, kocam işe gidince benim eve erkek aldığımı, polis de çocuğumu sokakta başıboş dolaşırken bulup, babasına götürdüğünü anlatıyor. Polisi hatırlıyor gibiyim, kayınvalidemin yurtdışı dönüşlerinde böyle sümük suratlı sıska polisler karşılardı onu. Bir gülme tutuyor beni. "Dışarı çıkın," diyor yargıç. Duygusuz hain cadı. Dışardaki banklardan birine çöküyorum. Bu yargıç bir kadın. Bir insan. Yorgun, bıkkın ve duygusuz da olsa, bir insan bu. Ona ulaşmalıyım. Ona erişmeliyim. Duruşma diğeri şahitlerin dinlenmesi için üç ay sonraya atılıyor. Çocuğumun üstünden tedbir kaldırılmadı.

Sabah altı buçukta çıktım evden. Karaköy'de dolmuştan inip, köprüyü yaya geçtim. Serin bir kasım sabahı, yağmur çiseliyor, Sultanahmet'e yürüyorum. Ya beni kovarsa, ya kapıcısına beni itekletip dışarı attırırsa. Boğazım kuruyor Ellerim ter içinde. Hiç heyecanlanmak yok, bağırarak yok, soğukkanlı olacağım. Bana niye bu davayı böyle sürüncemede tuttuğunu izah etsin. Ne isterse onu yapacağım. Dilediđi paraysa, onu da bulacağım. Tektaşımı satarım. Yeter ki beni bir dinlese. Kovmadan, azarlamadan dinlese. Zile basıyorum. Kapıyı açan kadının üstünde rengi atmış çiçekli bir basma sabahlık, saçlarında iki adet bigudi var. Şaşkınlığından yararlanıp dalıveriyorum eve. Bu kez şaşıрма sırası bende. Tahminlerin ötesinde mütevazı bir evdeyim. Taşları kararmış küçük holde, deseni yer yer dökülmüş muşamba örtülü masanın başında duruyoruz. Ev çiş ve tütün kokuyor. Eski sabahlığından sarkık göğüslerini fark edebildiğim, bu çalı saçlı yoksul kadın mı aylardır beni yargılayan ve bana kan

kusturan? Özenle hazırlayıp ezberlediklerimi kafamdan uçup gidiyor. Nutkum tutuk, aval aval bakıyorum. Bütün dengelerim altüst oldu.

Her iki şahidin arasına üçer ay soka soka bir yargı yılını dolduruyoruz. Dava sürüyor, tedbir kalktı. Ben çocuğumu haftada iki kez görebiliyorum. Onu alıp evime getiriyorum. Çocuk evden ayrılırken hırçınlaşıyor. Tekmeler, çifteler ve insanın içini parçalayan haykırışlarla bitiyor çocuk görme günleri.

Çocuğu bu eziyetten kurtarmak için, onu anneme götürmeye başlıyorum. Orada bahçe, ağaç, köpek yok ama sürekli yapma, etme, dikkatli ol, düşersin diyen büyükler var. Çocuğum bu sürekli gözaltından huzursuz oluyor. Ben sinir küpüne dönüyorum.

İkinci yargı yılı da dolmak üzere. Çocuk büyüyor. Hırçın ve huzursuz büyüyor. Sürekli sabrımı sınavan çocuğum, aşırı hoşgörümü kendi lehine değerlendirmeyi öğreniyor. Ben yıpranıyorum. Gençliğin o taşkın neşesi ve coşkusu, bende yersiz karamsarlıklara, alınganlıklara dönüşüyor. Vaktinden önce yaşılanıyorum. Bir arkadaşım beklenmedik bir öneri getiriyor bir gün. Planı inanılır gibi değil. Kentin başsavcısını tanıyan birilerini bulmuş. Başsavcının yargıçlar arasında belli bir ağırlığı var kuşkusuz. Başsavcıya mı gidilecek? “Hayır,” diyor arkadaşım, “bu adamın bir dediğini iki etmediği genç bir sevgilisi varmış. Ona da boşandığı kocası, çocuklarından dolayı çok eziyet etmiş. Göstermemiş, yollanmamış, hakkında kötü şeyler söyleyerek öldürmüş çocukları. Biz bu kadına gideceğiz.”

“Sen aklını kaçırdın,” diyorum arkadaşıma, “benim yerime, sen çıldırdın.”

Elimde bir kutu çikolata, boğazımda bir yumruk, Pangaltı’da arka sokakların birinde, bir apartman dairesine tırmanıyorum. Her üç basamakta bir, kapıyı çalmakla, geri dönüp kaçmak arasında fikir değiştirmekten helak oldum. Kapının önündeyim. Elim zile gitmiyor bir türlü. Terli avucumdan, çikolata paketi

paat diye gürültü çıkararak kayıp yere düşüyor. Açılan kapının önünde, genç, sarışın bir kadın var. İçeri buyur ediyor beni. Yal-dızlı, rüküş koltuklu salona giriyorum, ilişıyorum bir kenara. Dilim damağım kurumuş, ne diyeceğimi bilemiyorum. Susuyo-rum. Genç kadın, “Beni niye görmek istediğınızı anlattılar ba-na,” diyor, “insan bu hale düşünce, her çareye başvuruyor. Bil-mez miyim?” Sehpanın üstünde duran çerçeveyi uzatıyor bana, “Bunlar benimkiler,” diyor, “verdiğim mücadeleyi bir bilseniz.” Fotoğrafta dokuz-on yaşlannda iki çocuk var. Titrek ellerle ken-di çocuğumun resmini arıyorum çantamda. Kadın bakıp geri ve-riyor. Birden ağlamaya başlıyorum nedense. Sessiz, bir buda heykeli gibi kıpırtısız duruyorum, sadece durmadan yaşlar akı-yor gözlerimden. Kadın gelip sarılıyor bana. O da ağlıyor. Da-ha önce hiç tanışmayan iki kadın, buluşmamızın üçüncü dakika-sında, birbirimize sarılmış sarsıla sarsıla ağlıyoruz. Saçlarımızı, omuzlarımızı, yanaklarımızı okşuyoruz birbirimizin. Bizden başka kimselerin bilemeyeceği, biber gibi bir acıyı boşaltıyoruz yüreklerimizden.

Kadın telefonda konuşuyor, “Bir arkadaşımı yolluyorum sa-na, hemen geliyor. Onu dinle ve gerekeni yap. Sağol canım, te-şekkürler.”

Kocaman bir kapının önündeyim. Açıyorum, ikinci bir kapı daha. İki büyük kapitone kapının arasında, karanlıkta kalıyorum bir an. Artık her şey benim dışımda gelişiyor. Ben, sahneye baş-kalarının koyduğu bir oyunun oyuncusuyum sadece. Beyaz saç-lı adam kocaman bir odada, kocaman bir masanın arkasında oturuyor, önünde bir sürü telefon var. “Yaklaşın kızım,” diyor. Ben anlatıyorum, o dinliyor.

“Bana şartlarını söyle kızım,” diyor.

Boş boş bakıyorum. Hangi şartları soruyor acaba?

“Çocuğu haftanın hangi günleri babasına yollamak istersin? Ne kadar nafaka talep ediyorsun?”

“Nafaka istemem.”

“Saçlamalama, çocuk büyütme kolay mı?”

Telefonlardan birine uzanıyor.

“Kızım, bana Saliha Hanım’ı bağla.” Kısa bir süre bekliyor. Sesi tok ve emredici. “Nasılsın sultanım. Havacımız da iyiler mi? İyi, iyi, çok iyi... Şimdi, bir ufak ricam olacak. Bir dostumun kızının davası varmış sende, biraz uzun sürmüş, artık bitmeli bu dava öyle değil mi... onu önümüzdeki celsede bağlayıverir sultanım.”

Dinliyor, tek kaşı hafif kalkık. Dosya numarasını, isimleri bildiriyor. Kaşları çatılıyor, “Şükran mı, bana yollarsın onu, dinsizin hakkından, imansız gelir, korkma sen. Şimdi şartları yazdıracağım, al kalemi eline.” Bir göz kırpmıyor. Donup kalıyorum. Benim ve çocuğumun yaşamını cehenneme çeviren bu üç yıl böyle şıp diye, bir telefonla... Tanrım, tepki göstermeden, adaletin içine tükürtmeden, edebimle çıkart beni buradan. Kendi yoluma taş koydurtma. Beyaz saçlı adam telefonu kapayıp bana dönüyor, “Bunu kimse bilmeyecek, avukatına bile söylemek yok,” diyor.

Füreyya Hanım’la yan yana duruyoruz. Şükran bugün amcrist yüzük ve küpeler taktığı için göz kapaklarını yeşil yerine mora boyamış. Yargıç bezgin sesiyle kâtibe yazdırıyor.

“Çok uzun süren bir davanın sonunda... şahitlerin de ifadeleri alındıktan sonra... annenin düzgün bir yaşam tarzına geçmiş olması gözönüne alınarak... çocuğun anne şefkatine ihtiyacı (Şükran’ın bakışları değişiyor)... çocuğun anneye iade edilecek...” (Füreyya Hanım’ın gözlerindeki şaşkınlık giderek sevince sonra da zafere dönüşüyor)... Yargıç söyleyeceklerini bitirdi. Şükran itiraz etmek için ayağa fırlıyor, el kol hareketleriyle yargıca bir şeyler söylüyor. Yargıç bezgin ve kayıtsız sesiyle yanıtıyor: “İtirazınız varsa temyize gidin.”

“Biz insanı böyle yaparız işte,” diyor Füreyya Hanım, Şükran’dan yana bakarak.

Kürsünün arkasında, omuzları çökük, kâğıtları karıştırıp du-

ran yargıca bakıyorum. Saçlarının tamamı ağarmış. Az buz değil üç yılı doldurduk birlikte. Gözlerini kaçınıyor benden, oysa kararı benden yana... Niye kimselere bakamadığını bir ben biliyorum.

Kâbus bitti. Sevinçli olmam gerekiyor. Ama öyle yorgunum ki, siyah cüppesinin içinde, ağarmış saçlarıyla yaşından büyük duran şu kadından bile yaşlıyım ben.

Üç yıl önce, adliyenin merdivenlerini, nefes nefese çıkarken yirmi dört yaşımıydım. Elimde, çocuğumun “annesinin de çocuğu” olduğu hakkını ona geri veren, yarım sayfalık bir ilamla aynı merdivenlerden aşağı inerken yüz yaşımıydım.

1995

İNCE BİR HÜNERDİR HÜZÜNLE YAŞAMAK

“Nikâhta Peyman’a benim zümrütlü zeytin dalı iğnemi takın,” dedi büyükanne.

“O iğneyi ağabeyim evlenirken karısına vermiştiniz ya anne.”

“Aaa, aile yadigârı el kızına takılır mıymış. Uydurma sen de.”

“Ablamla sizi uyarmıştık. Bari bir çocuk doğursun da, o zaman verirsiniz demiştik. Ama siz, o benim ilk göz ağrım, tek oğlum, en değerli mücevherimi de onun karısı taksın, demiştiniz.”

“Yaa, öyle mi demiştim?” dedi büyükanne, sesi kırıktı. “Hiçbir lafımı dinlemezken, o lafımı niye dinlediniz?”

“Siz öyle istedikten sonra... Verdik gitti işte.”

“Peyman’a ne takacağız şimdi? Elmas yüzüğü de Nefise’nin kızına verdim.”

“Bir şey takmak şart değil. İlahi anne, bütün derdimiz takı olsun. Zaten ilk kez evlenmiyor Peyman.”

“İlk kez evleniyor sayılır. Ortadan kaybolan kocaya koca mı denir kuzum,” dedi büyükanne. Kızı tuhaf tuhaf baktı yüzüne.

“O bakışlar benim içinse, ortadan kaybolmadı senin baban. Savaşta öldü. Sizlere üvey evlat dedirtmemek için tekrar evlenmedim ben.”

“Ben hiçbir şey demedim ki anne,” dedi anneannem, “siz de amma alingan oldunuz.”

“Olurum tabii,” dedi büyükanne. “Hiçbir lafımı dinlemiyorsunuz. Peyman’ın keyfi yok diyorum size, oralı değilsiniz.”

“Alışacak,” dedi anneannem, “hepimiz her türlü şarta iyi kötü nasıl alıştıksa, o da zaman içinde alışır. Nikâhta keramet vardır.”

“Peyman’a bari inci kolyeni takaydın kızım,” dedi büyükanne, “gelin eli boş gitmemeli.”

“Siz takıdan başka şey düşünemez misiniz anne,” diyerek çıktı odadan anneannem. Büyükanne eliyle işaret edip, beni yanına çağırdı.

“Şu yatağın altına eğil de, oradaki kasamı çıkar bakayım,” dedi.

Yatağın altına baktım. Büyükannenin kasa dediği mücevher kutusu, yatağın en uzak uçundaydı. Sürünerek girdim somyanın altına. Kutuyu alıp toza belenmiş çıktım. Büyükanne göğsünden altın bir zincir ucunda sallanan anahtarlarını çıkarıp en küçük anahtarla açtı kutuyu.

“Takıdan başka şey düşünemezmişim. Kadın dediğin takısız olmaz. Bizim zamanımızda böyle rengi atmış işçi pantolonları giymezlerdi kızlar, şu üstündeki gibi. Dantel dantel, kat kat giysilerimiz vardı, takılarımızın kıymetini bilirdik. Çarşaflarımızı bile zarif iğnelerle tuttururduk.”

Kutuyu açtı büyükanne, yatak örtüsünün üstüne boşalttı.

“Vere vere bende bir şey kalmadı. Sana ne takacağım baka-

lım sırası gelince, tekne kazıntısı,” dedi. Yatağın üstüne saçılmış menekşe çiçeğine, küçük kırlangıç kuşuna, siyah kordonlu saate, elmas küpelere baktım.

“Bana saati sakın verme, bozuk o,” dedim.

“Aptallık etme, elmaslarını kullanırsın.”

“İstemem.”

“Seç o zaman istediğini. Sen evlenirken ben ölmüş olurum nasılsa ama, vasiyet ederim verirler.”

“Bana şunu ver.” Rengârenk taşlı kolyeyi gösterdim.

“Aaa, cahil çocuk işte, ne anlar. Kızını o sahte,” dedi büyükanne, topladı yatağa saçılanları, kutuya geri koydu.

“Peyman Ablama hangisini vereceksin?”

“Ben onun anasına da anneannesine de bir sürü şey taktım. Onlar versin,” dedi.

Hep böyleydi büyükanne. En cömertle en tutumlunun, en karamsarla en neşelinin arasında hiç orta yolu bulmadan gidip gidip gelirdi her zaman. Anneannem, ‘onun saati saatine uymaz,’ derdi. Bir sürü torunu, torun çocukları vardı. Çocuklarını ve torunlarını sever, bizleriye bir gün çok sever, bir gün hiç sevmezdi. Çoğu kez isimlerimizi ve kimin çocukları olduklarımızı karıştırırdı.

Peyman Abla hariç! Peyman Abla’ya, hele kocası gitti gideli, fena halde düşkün olmuştu. Ben okula başlamıştım o yıl. Peyman Abla İzmir’e geri gelmişti. Benim nihayet tek başıma kurulduğum odamı paylaşmamak için ısrar etmiş, büyükannenin yanına yerleşmişti. Nasılsa geçici bir zaman için gelmişti. Kocasını yolculuğa çıkmıştı. Bana, enişten yakında gelecek, karısını alıp götürecek, demişlerdi.

Kocasını hiç gelmedi ablamın.

BÜYÜKANNE

Şehitler geri dönmez.

Tren pencerelerinde sallanmaz elleri.

Gömütsüz kalınır düşünce seferlerde.

Şehitler urşun delikli baki ceketlerdir.

Demir künyelerdir sarı paketlerde.

Peyman'ın halini hiç beğenmiyorum, üstüne varıp durmayın, dedim kızıma. Bamayın doksanı geçtiğime, bir ben anlarım onun derdinden. Ben de koca yitirmişim genç yaşında, yaban ellerde. Eteğimde iki, kucağımda bir çocukla kalakalmışım yirmilerimde. Kaç yıl umutla bekledim, belki benim kocam da lime lime olmuş bitli kaputunun içinde bir saz kadar solgun ve ince, kapıdan gözüküverir diye. Kaç gece rüyalarımda, kapıda karşıladım onu, hamamlar yakıp yıkadım, ellerimle besleyip yedirdim, pansumanlar yaptım yaralarına. Mor ipek elbisemi giydim onun için, saçlarımı örüp ensemce topladım sevdiği gibi, kapı pencere önlerinde dolandım durdum ve çözdüm örgülerimi omuzlarıma bıraktım, lavanta kokuları sürünüp sabahladım. Doktorlara taşıdılar beni, ilaçlar içirdiler, loman ruhları koklatılar. Üç yıl habersiz geçti. Dördüncü yılın başında geldi ölüm haberi. Ben yirmi beşime yeni gimiştim. İnanmadım. Bunca birbirinin benzeri üniformalı asker cesedini kim doğru teşhis edebilir ki? Hiç inanmadım ve ölümüne inanmadığım kocamı bekledim. Hep bekledim. Her sabah sanki geliverecekmiş gibi giyinip, süslendim. Takılarımı taktım, kahkahalarımı attım, pokerimi oynadım, şarkılarımı geçtim udumla, ölümü yakıştırmazsam evime, ölüm de uzak durur diye kapımdan. Ölümüne değil de beklemeye alıştım sonunda. Kismetlerim çıktı, isteyenlerim oldu. Hepsini geri çevirdim. Evlilik, ayrılık, hasret ve acı demekti.

Bir dönmedolap gibidir kader çizgisi ailemde, bir iner, bir çıkar ve hep aynı yerde durur. Pençesinden kurtuluş yoktur. Kızım da Tahtelbahir’de yitirdi kocasını. O arslan gibi kocasının, kendi sesiyle veda edişini dinledi radyoda. Vatana selam ediyorlardı hemen ölümden önce. Ve doyamadıkları karılarına ve doyamadıkları çocuklarına selam ediyorlardı. İlkokula yeni başla-

mişti torunum, babası Dumlupınar'da sulara gömüldüğünde. Benim kadar dayanıklı çıkmadı kızım. Nesime, Esin'in ortayı bitirdiği yıl yeniden evlendi. Hayat çok zor anne, diyordu. Esin okumak ister, kaç boğazız evde, ağabeyim hangi birimize yetişsin. Sizin ve benim şehit maaşlarımızla daha ne kadar götürürüz bu işi. Yeni kocasıyla İzmir'e yerleşti kızım. Esin benimle İstanbul'da kaldı. Liseye başladı o yıl. Zorlandı, üzüldü, sevindi, sevdalandı, benimle paylaştı duygularını. Sonunda torunum kızlarımdan da yakın oldu bana. Beni her zaman sabırla dinledi. Nesime, ne zaman yakınacak olsam, 'ben de gepgenç kaybettim kocamı,' der, hemen sustururdu beni. Aynı mıdır acımız? Ben on altıma yeni basmıştım gelin gittiğimde. Umumi harbin içindeydik. Düğünden üç ay sonra, savaşa giderken Şükrü Bey, iki aylık hamileydim. Oğlumuzu ilk kez, iki yaşını doldururken görebildi babası. Nasıl bir tutar kendiyle beni Nesime. Ben üç öksüz büyüttüm tek başıma. İçime gömdüm acısını, dışarı vuramadım. Vuramazdım, çocuklarım vardı benim, kaderleri ellerime bırakılmış. Ah, kaderini yapmak elimde olaydı, sulara mı gömerdim kızımın kocasını. Ama o, en azından babalı büyüttü Esin'ini. Karı koca kızlarının ilk adımlarını gördüler, ilk hecelerini duydular. Okula başlarken, elinden tutup birlikte götürdüler sınıfına. Hiç olmazsa Nesime, kızına babasını tarif etmeye gerek görmedi, güldüğünde gözlerinin içi gibi, bembeyaz dişleri, sarı bıyıkları da birlikte gülerdi diye. Özledikçe kocasını, kızıyla baş başa verir, albümleri karıştırır, o resmi bu resmi birlikte hatırlar, beraber ağarlardı. Benim çocuklarım içinse, sadece sararmış bir binbaşı fotoğrafıydı babaları. Kimsem yoktu göz yaşlarımı paylaşacak.

Nasıl bir tutar kendini benimle kızım, hiç anlayamam. Ama Peyman... O başka. O Esin'imın yavrusu, mahzun gözlü ceylanım. O da tıpkı benim gibi, gencecik yaşından beri kocasının başına ne geldiğini bilemeden, tek bir haber alamadan bekledi durdu. Ölüm haberi bir kurtuluştur aslında. Tanrı'nın rahmeti-

ne kavuştu diye düşünür inancı olan. Esir mi düşmüştür, işken-
ce mi görmektedir? Yaralı mıdır, aklını mı yitirmiştir? Bir gün
döner gelir mi? Bir yıl sonra ya da on yıl sonra, belki de bin yıl
sonra? İnsan bunları düşünene düşünene aklını yitirme noktalarına
gelir de isim takarlar bana taktıkları gibi ‘Deli Saraylı’ diye. İşte
o yüzden, ne Nesime’nin ne de Esin’inkine benzemez Pey-
man’ın derdi. Onu sadece ben anlarım. Ben!

PEYMAN

saydam bir çiçektir

gün sonu başlayan özlem

Zeytin ağaçlarının yaprakları, güneşi arkadan aldıklarında,
gümüş gibi bembeyaz parlıyorlardı. Sanki Ege’nin sularında
dolanan tanrılardan biri, yüreğime bir damlacık olsun ışık indi-
rebilmek için, tüm zeytin ağaçlarını bir saatliğine gümüş cyle-
mişti.

“Bak İhsan,” dedim sesimin titremesini gizlemeye çalışırken,
“yapraklan görüyor musun, üstlerine görünmez bir el, beyaz
yaldız sürmüş gibi. Bence bu her şeyin iyi gideceğine işaret.”

Kocam yanıtlamadı beni. Bir deniz kasabasından, tekneyle
karşı sahillere geçip, yurtdışına kaçmasına kesin karar verdiği-
mizden beri, yaklaşık yirmi gündür ağzını bıçaklar açmıyordu.
Bir tutuklama kararıyla karşılaşmadan önce, acele yapılmalıydı
bu iş. Normal şartlarda yurtdışına çıkması olanaksızdı. Çok dü-
şünmüştük, çok konuşmuştuk, çok kavga etmiştik aramızda. Bir
suçlu gibi, yasa dışı yollarla yurtdışına gitmek ağrına gidiyordu,
biliyordum. Ama başka ne yapılabilirdi ki? Bu konuda en karar-
lı ve etkileyici kişi annemdi. Israrla bu ülkeden çıkıp gitmesini
söylemişti kocama, ‘ideolojik saplantıları olanlar için tekin yer
değil burası, git her türlü fikrin tartışılabilceği ülkelerden biri-
ne, kendine orada bir hayat kur,’ demişti.

Kocasını terör kurşununa kurban veren bir insan için, çok

doğal ve doğru bir yaklaşımdı da, neresiydi orası? İhsan, batıya doğru kerterizlediği, ama ayrıntıları bilinmeyen bir yolun yokuşuydu. Gidecek, barınabileceği bir yere kök salacak, arkasından da ben gidecektim. Bir yılın sonunda nasılsa buluşacaktık.

Kekik kokuları, mandalina, portakal kokularına karışarak genzimi yakıyordu. Ne olur, diyordum içimden, bir gün buluştuğumuzda, Ege'ye yakın bir yerde buluşsak. Zeytin yapraklarının gümüş gümüş parladığı bir gün olsa aynı bugün gibi.

Kocam suskundu. Düşüncelerini bile okuyamaz olmuştum bir süredir. Tedirgindim. Ben ki, sevgililerinden ayrı düşmüş kadınlar sülalesinden geldiğim ve hep yarım kalmış elemli aşklar dinlediğim için şerbetliydim bu tür ayrılıklara. Belki çok daha gerilere de gidiyordu ama benim yakından tanıdığım tam üç kadın, büyükannem, anneannem ve annem erkeklerini savaşta, orduda ve terörde yitirmişlerdi.

Ne biçim insanlardık biz, kavgaya, kana, şiddete ve savaşa doyamayan? Ne biçim bir ülkeydi bu, barışta bile kurşun yağdıran? Bitmez tükenmez savaşların sonunda, bir cesur adam, 'yeter,' demişti, 'savaş bitti, artık yurttan ve cihanda barış var.' Ama, kırk yıl bile dayanamamıştık kavgasız yaşamaya.

Dedemin ve büyükbabamın asker kimliklerinin çilesini çeken ailem, babamın her türlü üniformadan uzak, bilimadamı kimliğine alkış tutmuştu. Ölüm, böylece uzak duracaktı kızlarından.

Homer'in Odyssey'ini okuyorduk sınıfta, Penelope'nin, yirmi yıldır evine dönemeyen kocasını. Truva Savaşı'ndan dönerken, Ege'nin çılgın sularında kaybolmuştu Odysseus. Onlarca yıl geçmişti gideli. Koskoca Ithaka'da bir tek Penelope inanmıyordu kocasının ölümüne. Evlenmesi, ülkenin başına yeni bir kral getirmesi için yapılan baskıları atlatabilmek umuduyla bir hile düşünmüştü. Dokumakta olduğu örtüyü bitirdiğinde seçecekti eşini. Gün ışığında dokunduğunu, gece mum ışığında söküyordu. Böylece hiç üremiyordu örtü. Penelope ne kadar da

çok büyükannemi andırıyordu bitmeyen savaşlardaki kocasını beklerken, tekrar evlenmesi için edilen ısrarları geçiştirmeye çabalarken. Ve ne kadar da çok anneanneme benziyordu, denizlerin kızgın tanrısı Poseidon'un gazabına uğramış, suların sır ettiğı, sevgili eşinin hasretini çekerken. Belki de bu toprakların kadınlarının, Penelope'den bugüne ortak bir kader çizgisi vardı. Hep kocalarını beklemeye ve bekleye bekleye solmaya, ihtiyarlamaya mahkûm edilmişlerdi.

Ben evlenmeyecektim. Ben hiç kimseyi beklemeyecek, acı çekmeyecek, yalnız kendi hayatımı yaşayacaktım. Keyfimce.

Müdür yardımcısı sınıfa girdiğinde, on birinci bölümdeydik. Odysseus'un Ölüm Ülkesi'ne yaptığı ziyaretin öyküsünü ortalamıştık.

Müdür yardımcısı öğretmene bir şeyler söyledi, bana baktılar.

"Peyman yavrum, odama gelir misin hemen, bir ziyaretçin var."

Başıma gelecekleri o an sezdim. Dizlerim çözüldü, parmaklarımın uçları buz kesti, yüzümden kan çekildi. Ayağa kalktım.

"Çantanı da topla, yanına al."

"Kim ölmüş?" dedim fısıldayarak, "büyükannem mi? Faik dede mi? Anneannem mi yoksa?"

"Metin ol çocuğum," dedi müdür yardımcısı, kolunu omuzuma dolamıştı, düşecek olursam tutmak için.

"Bir kaza geçirmiş baban..."

'Dualarımı okuyup, ölüleri de kutsadıktan sonra, çukurun dibinde kurbanların boğazlarını kestim ve kıpkızıl kanlarını sel gibi akıttım çukura. İşte ancak o zaman ölülerin ruhları, Hades'ten çıkarak akın akın yakınıma geldiler... Genç adamlar, yeni gelinler, çok acılara tanık olmuş ihtiyarlar, acıyla benüz tanışmaya vakit bulamamış körpecik kızlar, kanlı kalkanlarıyla savaş

meydanlarında yeni can vermiş kahraman savaşçılar... Hepsi, kurban kanlarını akıttığım çukurun etrafında toplandılar. Gırtlaklarından yükselen korkunç çığlıklarını duydukça kanımın çekildiğini hissediyor, bembeyaz kesiliyor ve titriyordum.'

İhsan, rıhtıma yaklaşan motora atlarken birden durdu, geri geldi ve bana bir kere daha sarıldı. Tütün kokan dudaklarını son kez öptüm. Elim elinden kayarken, gözlerinin içine bakarak yalvardım:

“Beni habersiz bırakma sakın.”

İlk aşkım, ilk erkeğim, fikir ve yol arkadaşım, kocam, bana bir kere bile el sallamadan, ama solgun yüzü hep bana dönük durarak, önce yavaş yavaş sonra da son sürat uzaklaştı kıyıdan. Kollarımda derman kalmayınca kadar el salladım, giderek küçülüp bir noktaya dönüşen motordaki, baba acısı, kin, kızgınlık, başkaldırma duygularıyla dolu yüreğimin, on dokuz yaşımdan beri, tek efendisi kocama.

Önceleri sıkça yazacak, Yunanistan üzerinden Fransa'ya, sonra kuzey ülkelerine geçtiğini bildirecek, mektupları giderek azalacak ve kesilecekti. Hiç kimse haber getirmez olacaktı. Yıllar geçecekti, suskun ve gaddar yıllar.

Ben Penelope'ydim artık... Ege'ye yakın yaşayan kadınlara, kim bilir hangi hain tanrı tarafından verilen cezayı çekmeye mahkûm edilmiştim. Şikâyet etmeksizin çekiyordum cezamı. Gecelerin içinde bin bir düşünce ve düşle nasıl savaşılabileceğini büyükanne öğretmişti bana.

Gerçeği tamamen yadsıyarak, bir oyun oynuyordum. Tek kişilik bir oyundu bu. Ama etrafımda, başka cezacılar da vardı, başka çıkmak zorunda olduğum.

Anneannemin kocası Faik Dede avukattı. Beni kolayca boşatabileceğini söylüyordu. Annem ve üvey babam hiç durmaksızın, hayatımı yeniden düzene koymam için baskı yapıyorlardı. Bana devamlı birileri tanıştırılıyor, birileri beni yemeklere, kon-

serlere, sinemalara, pikniklere davet ediyordu. Gidiyordum. Sabahları dokuduklarımı, geceleri söküyordun. Ve savunmamı yapıyordum sürekli. Kim bilir, İhsan belki de beni unutmamıştı. Belki bir hastanede, ya da hapisshanedeydi. Belki de bana erişemeyeceği bir yerdeydi.

“Neresiymiş orası? Bu devirde, her adım başı uluslararası telefon varken, hiç aramamak olur mu?” diyordu annem.

Allah her köşeye telefon döşeyenleri cehennemlerde yaksın, diyordum içimden. Çünkü, “Beni nasıl arayabilir ki?” sorumu, her yerde mantar gibi biten telefonlar acımasızca yanıtlıyordu... Mektuplar çalınır, gecikir veya kaybolabilirlerdi. Ama ya telefonlar? Onların hiçbir mazereti yoktu. Birden akıl ediyordum, ya belleğini yitirdiyse?

“Gençliğinin kıymetini bil,” diyordu anneannem. (O İhsan’ın öldüğüne inandırmıştı kendini) “Ölenle ölünmez. Bak ben de, annen de bir yerde yeniden hayata döndük. Yaşam devam etmek zorunda.”

“Ben zaten yaşamaktayım. Öldüğüm filan yok, rahat bırakın beni,” diyordum, “hayata dönmek evlenmekse, o hayat sizin olsun.”

Bir tek büyükanne anlıyordu beni. Başımı onun doksan küsur yıllık, yaşlanmış çınar göğsüne yaslıyordum. Yeşil damarlı, bitki kökünü andıran elleriyle saçlarımı okşuyordu, inanılmaz bir yumuşaklıkla. Sanki başımda bir el değil de bir tül dolaşıyordu, rahatlatıyordu beni.

“Sen aldırma onlara, mahzun gözlü ceylanım. Yüreğinin buyurduğunu yap. Evlensen de evlenmesen de, bir atımlık kurşun gibidir hayat. Nasılsa her şey öyle de böyle de geçip gidecek.”

Sona çok yakın olduğu için mi, böylesine filozof kesilmişti büyükanne. Ya da insan, ancak bir yüzyıl yaşadıktan sonra mı erebiliyordu hayatın gerçeğine.

Sonunda ötekiler kazandılar. Yıllardır bıkip usanmadan yinedikleri sözlere yenik düştüm. Gençtim, yeni bir hayata başla-

malydım. Çocuklarım olmalıydı benim de, bir gün kocalarını şiddete, teröre ya da savaşa kurban verecek kızlarım... Yoksa Poseidon, ‘Artık bu laneti alnınızdan siliyorum, Ege’ye açılan sahillerin kadınları, kurtuldunuz!’ mu diyecekti. Bir evlenme teklifini kabul ettim. Penelope topladı bir gece tezgâhını, kalın taş duvarının penceresinden, beyaz köpüklü denize fırlatıp attı.

Zeytin yapraklarının beyaza çaldığı bir mevsimde, bir kıyı kentinde buluşmak istemiştım İhsan’la. İhsan yoktu, öyle bir kıyı yoktu, zeytin dalları da.

İzmir’deydik. Açık yeşil bir tayyör giymiştım. Yeşil renk için anneannem ısrar etmişti. Murat rengidir, uğurlu gelir, diyordu. Bir büyük çınar ağacı ve akasyalar vardı nikâh dairesinin girişine yakın. Kekik ve mandalina değil ama yaseminler mis gibi tütüyordu havada.

Nikâh için sıramızı bekliyorduk. Avuçlarım terliyordu. Beni, taşınması zor yükümlerle, anılarım ve kırık yüreğimle kabul edebilen, sevecen bir insanla yeniden başlamak!... Neye başlamak?

Büyük dayım, siyah bir kadife kutu uzattı, “Yavrum, bu büyükannenindi. Ben evlenirken karıma takmıştı. Bizim hiç evladımız olmadı aile yadigârını verecek. Hatırlattı bana geçende, iyi ki de hatırlattı. Nasılsa yine sizlerden birine kalırdı ama, sen onun en sevgili torunu Esin’inin kızıydın. Hayrını görürsün inşallah,” dedi.

Kutuyu açtım. Yaprakları zümrütten, sapı beyaz altından narin bir zeytin dalıydı. Bir peri gökten inip nurlu bir ışıqla boyamıştı sanki dalı, ısıltısı gözlerimi kamaştırıyordu. Barış simgeleyen bitki... Bana yollanmış bir işaret miydi bu?

Birden tuhaf bir duyguya kapıldım. Ben kendim değildim de, genzimi dolduran yasemin kokularından, rüzgârda uçuşarak ayağımın dibine düşüveren çınar yaprağına ve elimde tuttuğum ısıltılı dala kadar bir bütünün, küçücük bir parçasıydım sanki.

Bumburuşuk yüzünde hâlâ cin gibi bakan rimelli gözleriyle büyükanne, vakur dik gövdesiyle bir zamanlar subay karısı olduğunu hiçbir zaman unutamayan anneannem, fettan dekolte, empire giysileriyle kadere ve gericilere meydan okuduğunu ispata çalışan annem, dokuma tezgâhını bin parça ettiğim içimdeki Penelope'yle ben... hepimiz, her şey, bir muazzam oluşumun, sonsuza ulaşan bir tükenmez zincirin halkaları gibiydik.

“Ağabeyine söyle de, zeytin dalını Peyman'ıma versin, unutmasın. Kız kısmını takısız kocaya yollamak hiç yakışık almaz,” diyordu anneanneme büyükanne, tekerlekli sandalyesinde bir öne bir arkaya sallanarak.

Bu sonsuz zincirin çok önemli bir halkasını oluşturan, kader dediğimiz bilinmezin önemli oyuncusu büyükanne, evren içindeki rolünü güncele indirgemek, hafifletmek ve çekilir kılmak için, takıların vazgeçilmezliğine sığınıyor olmalıydı, bilerek ya da bilinçsizce.

Yanına gittim, eğilip elini öptüm ve yanağıma dayadım.

“Büyükanne, bak zeytin dalı bende. Yakışmış mı?” dedim, yakamı göstererek.

“Gözlerinin rengine uymuş,” dedi büyükanne, sonra yaklaşmamı işaret etti bana. Biraz daha eğildim. Başıyla arkamızdaki kalabalığa işaret etti.

“Onlar anlamazlar,” dedi, “ince bir hünerdir hüznle yaşamak. Sana yakıştı zeytin dalı.”

1996

UNUTMAK

Pencerenin önünde duruyor adam. Ellerini beyaz uzun giysisinin ceplerine sokmuş, camdan giren gün ışığı gözlerimi kamaştırdığı için yüz hatlarını seçemiyorum. Adam, aydınlık renklere boyanmış bir tuvalin orta yerine resmedilmiş bir insan silueti gibi... Bakışları, ifadesi, duyguları değil de salt sesi ulaşıyor bana. Bu, gırlaktan gelen kalın ses, geçirmiş olduğum ameliyatlardan, dikilen organlarımı, çivi ile birleştirilen kemik parçalarımı anlatıp duruyor. Onu dinlerken açık tutmaya zorladığım gözlerim kapanıyor, içim geçiyor, hiçbir şey duymaz oluyorum. Tekrar odaya, yatağıma, pencerenin önünde duran adama döndüğümde, o hâlâ beni bana anlatmaya devam ediyor. Acaba bu aynı gün mü, aynı anın devamı mı? Öyle olmalı. Söyledikleri bana

dair, ama beni hiç ilgilendirmiyor. Çünkü, ben diye biri yok. Ben yokum.

“On haftalık bir bebek kaybettiniz. Daha evvel hiç doğum yapmamışsınız. Çocukken bir apandisit ameliyatı geçirmişsiniz. Vücudunuzda herhangi bir başka ameliyat izine rastlanmadı. Azı dişlerinizde ve sol kaninde dört adet dolgu, sağ arkada bir köprü var. Dişleriniz size ait. Otuz, otuz beş yaşları arasında, sağlıklı, genç bir kadınsınız.”

Sağlıklı bir genç kadınmışım. Demek bir erkek değilim. Şu yatağa bırakılmış bir kırık kemik torbası değil de bir insan olduğumu anlayabilmek için haftalar geçmesi gerekir. Tepeden tırnağa sargılar içindeyim. Sol kolum alçıda. Sağ bacağım traksiyonla yukarı çekili. Alçıda olmayan koluma bir serum takılı. Bacaklarımın arasından bir sondanın ince hortumu geçiyor. Beni kımıldatmamak için takmışlar, bir haftaya kadar çıkacakmış. Bir hafta... Bir zaman dilimi. Ben ne zamandır burdayım? Ben neden burdayım? Burası neresi? Neyim, kimim ben? Ben bir kadınam. Öyle dedi pencerenin önündeki adam. Onun sözlerinin dışında, kadın olduğuma dair hiçbir kanıtım yok. Bir şey söylemek için kendimi zorladığımda, gırtlığımdan insan sesine benzemeyen bir hırıltı çıkıyor. Alçıda olmayan serum takılı kolumu uzatıyorum adama doğru. Adam kımıldıyor. Pencere çerçeveli aydınlık tualin içinden çıkıp, bana doğru geliyor. Yatağın üstünde duran, ona doğru uzanmış elimi tutuyor. Yine zorluyorum kendimi bir şey söylemek için. Konuşmayı da mı unuttum ben? Düşünebildiğime göre, konuşabilmem de lazım. Adam kazada dilimin koptuğunu söylemedi ki. Yine zorluyorum kendimi. Hırıltılar arasında, zayıf, ince bir “Siz kimsiniz?”

“Yormayın kendinizi konuşmak için. Birkaç gün daha bekleyin. Ona da sıra gelecek. Her şeyi yapacaksınız. Konuşacak, gü-

lecek, yürüyecek, koşacaksınız. Ve hatırlayacaksınız, yavaş yavaş, sırası geldikçe. Ben sizin doktorunuzum.”

Elimi sıkıca tutup, bırakıyor... Ne olur elimi bırakma, tut elimi, sıkı sıkı tut, bırakma. Benden hayata değen tek şey, bu demin sıktığın elim. Bir ‘kişi’ olduğumu, yaşadığımı nasıl anlardım tutmasaydın elimi. Gözlerimi sımsıkı yumuyorum. Tekrar ediyorum içimden; ben bir kadınıym. Doktorum öyle dedi. Ona inanmalıyım. Dişlerimde dolgular varmış. Apandisit ameliyatı olmuşum. Ya gözlerim, gözlerim ne renk? Saçlarım var mı? Varsa da sargıların içindeler. Sarışın mıyım? Esmer miyim? Ayna vermediler bana. Hemşire, yüzümdeki şişlerin henüz inmediğini, aynayı bir on gün sonra vereceğini söyledi. Moralim boş yere bozulmasınmış. Nasıl olsa eski halime dönecekmişim. Eski halim? Otuzlarında bir kadın hali mi? Evli miyim? Evli olmalıyım. Bir bebek kaybettim. Bir bebek kaybetmişim. Tanrım ne demek bu? Bir bebek kaybetmiştim. Yüreğim hızlı çarpmaya başladı. Başucumda aletler olmalı ki, bir hemşire başucuma doğru bakıp koşturuyor bana ve nabzımı saymaya başlıyor... Kocaman yusuvarlak bir ışık görüyorum. Işık giderek büyüyor, büyürken gürültü de çıkıyor. Parlak, çığırktan, göz kamaştıran ve kulakları sağır eden bir ışık büyüyor, büyüyor... Hemşirenin üstüme doğru eğildiğini hissediyorum. Görmüyorum ama hissediyorum. Bu yatakta kımıldamadan, hatırlamadan, bilmeden yatar olduğumdan beri, sezgilerim gelişti sanki. Odaya birinin girmekte olduğunu, yaklaştığını, üzerime eğildiğini, ya da odada yapayalnız kaldığımı sezmekteyim hep. Bir köpek gibi... Köpek? Köpekleri tanıdığımı göre demek bir köpeğim vardı benim. Köpekli bir kadın, otuzlarında. Köpeğim vardı... Ya bebeğim? Bebeğim... bebeğimi kaybettim. Bebeğimi kaybetmişim. Işık büyüyor, büyüyor, büyüyor. Koluma bir iğne batıyorlar.

“Hasta henüz sorgulanmaya hazır değil,” diyor doktor.

“Çok uzun zamandır bekliyoruz sorgu için.”

“Size yardımcı olamıyorum.”

“Olmak istemiyorsunuz. Hasta kendinde değil dediniz, üç hafta bekledik. Şimdi de hiçbir şey hatırlamıyor, diyorsunuz. Bizim de bir görevimiz var.”

“Hasta ölümden döndü, bir sürü ameliyat geçirdi. Hafızası zaman içinde yerine gelecektir. Şoku atlatamadı henüz. Ayrıca ağır dozda ağrı kesici ve müskkin alıyor.”

“Hiç arayanı soranı çıkmadı mı?”

“Bu hastanede, hayır. Size söz verdim, kimliğine dair en ufak ipucu bulduğumuzda haberdar edeceğim sizi,” dedi doktor.

Başımdaki sargıları açtılar. Dikişler yüzünden tıraş ettikleri saçlarım, diplerden fırça gibi uzamaya başlamış. Gözlerim renkliymiş. Aynayı verdikleri gün gördüm. Gözlerimin rengi, gözaltlarındaki sarı, mor çürüklere benziyordu. Seher Hemşire bir süre bana Ela adını taktı. Sonra başka biri, esrarengiz kimliğimden dolayı adımı Esra’ya değiştirdi. Şimdilik, yine bir başkası olana kadar Esra’yım.

Kolumdaki alçıyı açtılar, röntgene indirdiler. Hazır indirmişken bahçeye de çıkardılar. Temiz havaya ilk Ela olarak çıktım. İlk adımlarını Ela iken attım. Ellerimden tuttular, bahçede birkaç adım yürüdüm, duvara dayanıp, yüzümü güneşe verdim ve ilk kez bir şey hatırladım. Beni geçmişime bağlayan tek şeyi;

bugün pazar

bugün beni ilk defa güneşe çıkardılar

ve ben ömrümden ilk defa

gökyüzünün bu kadar benden uzak

bu kadar mavi

bu kadar geniş olduğuna şaşarak

kimildamadan durdum

sonra saygıyla toprağa oturdum

*dayadım sırtımı duvara
bu anda ne düşmek dalgalara
bu anda ne hürriyet, ne karım
toprak, güneş ve ben
bahtiyarım*

Doktor Adnan'a, "Ben bir şiir biliyorum, dizeler öylece aklıma geliverdi," dedim. Okudum aklıma gelen şiiri. Yüzüne bir gölge düştü doktorun. "Bu şiirden şimdilik Necati Bey'e söz etme, seni yanlış anlayabilir," dedi. Israr ettimse de nedenini söylemedi. Benimle yaptığı seansların dışında, bana her gün gazeteler, dergiler ve yabancı dillerde bir sürü yayın getiriyor Doktor Adnan. İngilizce bildiğimi fark ettim. Komiser Necati, İngilizce öğreten okulların on yıl evvelki resimli yıllıklarının karıştırılmış benim resmimi bulmak için. Kendime benziyor muyum ben, fırça gibi rengi belli olmayan saçlarımla, yeşil mor halkalı gözlerim, şişi inmemiş burnumla? Necati, netice alamadı.

Yüreğim en çok kaybettiğim bebeği düşününce sızlıyor. Bebek yüzünden değil. Bir erkekle bu kadar yakınlaştımsa, iki buçuk aylağa varan bir hamileliğe rıza gösterdimse, demek benim bir kocam, en azından birlikte çocuk yapmaya karar verdiğim bir sevgilim, bir erkeğim vardı. Nerede şimdi o adam? Hastane hastane gezip, neden aramıyor beni? Polise gidip, kaybolduğumu neden haber vermiyor? Kocam aramıyorsa, annem, babam da mı yok benim? Kardeşlerim, ablalarım, ağabeylerim yok mu? Tıpkı bu hastaneye bir battaniyenin içinde karga tulumba getirilip bırakıldığı gibi, doğduğum zaman da bir battaniyeye sarıp cami avlusuna mı bıraktılar beni acaba?

"Esra, kızım hatırlamaya çalış. Kazanın olduğu gün nereye gidiyordun o saatte?"

"El çantayı bir yankesicinin kapıp kaçtığını varsayıyoruz. Hırsızdan kurtulmak için mi fırladınız caddeye?"

“Birinden mi kaçıyordunuz? Seni dövmek, öldürmek isteyen birileri mi vardı?”

“Hatırlamaya çalış. Cevapla. Söyle.”

“Kimsin?”

“Ne iş yaparsın?”

“Hangi okullarda okudun?”

“Hangi derneklere üyesin?”

Esra’lığı sevmiyorum. Ela iken, Necati Bey, yatağımın karşı-sındaki bir iskemlede oturarak sorguluyordu beni. Üstüme var-mıyordu. Ben yorulunca, hemşire çıkartıyordu onu dışarı, ilaç saati geldi, iğnesi yapılacak, yemeğini yiyecek diyordu. Derken dikişlerim alındı, alçılarım çıktı, şişlerim indi, yürümeye, dolaş-maya, okumaya başladım. Necati Bey ve o badem bıyıklı polis, beni başhekimin odasında sorgulamaya devam ediyorlar. Bir sü-redir, yaralarım iyileştiğinden beri Esra’yım. Esra’lığım da komi-serin başının altından çıktı bence. Doktoruma bu adı önerdi. Doktor Adnan, çok yüz vermeye başladı bu adama. Bana, “Se-ni fazla yormasın, zorlamasın diye suyuna gidiyorum,” diyor ama, o da bıktı diğerleri gibi, bu ellerinde kalıveren akli uçmuş kadından. Beni ne yapacaklarına bir türlü karar veremiyorlar. Emanete bırakılıp, unutulmuş eski bavul gibiyim. Başlangıçta Ela’lığım sırasında acıyorlardı, ilginç buluyorlardı. Artık alıştılar. Kafka’nın böceğiyim sanki. Gregor’um ben. Kafka!... Doktor Adnan’a koşuyorum.

“Doktor, Kafka’yı biliyorum, Kafka’yı hatırlıyorum ben.”

“İyi ediyorsun, ne olur bir de adını, kim olduğunu bilsen...”

Adımı bilmiyorum, kim olduğumu, neden ve nasıl o kazayı geçirdiğimi bilmiyorum. Kim olabileceğime dair ihtimaller çok fazla. Örneğin bir mafya şefinin, ondan kaçıp kurtulmaya çalış-an karısı veya sevgilisi olabilirim. Doktor Adnan, ezbere Nazım okuyabilen ve Kafka’nın Metamorfis’inden haberdar bir kadını

mafya şefi karlığına yakıştırmıyor. Bu olasılığı geçiyoruz. Aldatıldığını öğrendiği için kocasından kaçan bir kadın. Necati Bey'e göre uzak bir ihtimal ama varsayalım ki öyle. Neden aramıyor beni kocam? O ihtimali de geçiyoruz. Acaba ben çok iyi Türkçe öğretilmiş bir ajan mıyım? Herhalde değilim, ajanlar hamile kalmazmış. Peki neyim ben? Kimim? Sabahlara kadar oturup düşünüyorum.

“Bir gün birdenbire çözümlüverecek gözündeki perde,” diyor, “yapacağın şey sabırla beklemek.” Sabırla bekliyorum. Necati Bey, badem bıyıklı polis ve diğerleri de öyle sabırla bekliyorlar.

Bazı geceler, giderek büyüyen o ışık gözüme patlıyor, çığlık çığlığa uyanıyorum. Doktor Adnan, o ışığın bana çarpan arabanın farları olduğunu söylüyor. Ama hani ben caddeye fırladığımda, yan tarafından atlamıştım arabanın önüne. Vicdanıma taş gibi oturan bir şey daha var, bana çarpan arabanın şoförüne ne olduğunu merak ediyorum. Sordukça geçiştiriyorlar. Ölmediğime göre, paçayı kurtarırmış.

“Arabanın önüne ben atladığıma göre (kazayı gören şahitlerin ifadeleri öyle), ölsem bile, suçlu bensem, o ne diye cezalandırılır?”

“Hem ezbere şiirler, Nazımlar, Kafkalar, hem mantık içeren açıklamalar. Sen tehlikeli birine benziyorsun Esra, polis senin gibileri sevmez,” diyor Doktor Adnan.

“Ne kadar hatırlayabiliyorsunuz?”

“Hiç.”

“Olmadı. Bunca şiiri, yazarı, kitabı hatırlıyorsunuz ama.”

“Elimde olan bir şey değil ki aklıma geliverenler.”

“Kimlik değiştirmeye mi çalışıyorsunuz yoksa?”

“Kim bilir. Bilinç altında, kendimi sevmiyor olabilirim.”

“Bu kaçışın sonu yok. Eninde sonunda bulacağız kimliğinizi.”

‘İnşallah.’”

“Hangi gazeteleri okuyorsunuz?”

“Bir sürü. Hastaneye alınanların hemen hepsini.”

“Siyasal, sosyal olayları, partileri takip ediyor musunuz?”

“Gazetelerden bildiğim kadar.”

“Bugün seçim olsa, hangi partiye oy verirdiniz?”

“Ya siz?”

Necati Bey, asabileşiyor. Hiçbir şey söylemiyor, üstüme varmıyor ama, ben onun giderek sinirlendiğini biliyorum. Başarıya ulaşamadıkça, zaman hızla geçtikçe kızıyor. Polislere ait çok şey biliyorum nedense. Adeta bir sonra soracakları soruyu, bir önceki sorudan anlıyorum. Ben kazadan önce bir polis miydim? Bunu söylediğimde, badem bıyık bayağı keyifleniyor, “Sizi alıp yetiştirelim, iyi polis olabilirsiniz, bu gözlemciliğinizle,” diyor. Necati Bey’s’e, “Polis falan değildiniz, sadece akıllısınız,” diyor. Aklımı birçok şeyi gizlemek için kullandığıma inanıyor. Keşke doğru olsaydı. Keşke her yaptığımı bilinçle yapabilseydim. Hemşirelerin, polislerin bana taktıkları isimlerle, bir klinikte sığıntı gibi yaşıyor olmasaydım.

Dışarı çıkabilecek kadar iyileştiğimde Necati Bey, bu kez beni Emniyet’e çağırdı soruşturma için. Taksiye bindik Seher Hemşire’yle. Seher, ben içerdeyken alışveriş edecek, sonra birlikte döneceğiz.

Taş zeminli odada, masanın arkasında, kimlik değiştirmiş bir Necati Bey var. Ona hastane odalarından daha çok yakışmış burası, ‘Şefim’ diye hitap eden polislerin biri girip biri çıkıyor odaya. Tahta bir iskemleye ilişmişim. Bana sigara ikram ediyor, taze demlenmiş çay söylüyor. Bir lamba var masanın üstünde. Gündüz vakti ne ilgisiz. Necati Bey mi, yaktı lambayı, polislerden biri mi? Gözüme patlayan bir ışık var. Bir ışık var.

“Bu ışığı söndürün lütfen,” diyorum.

“Ne ışığı?” diye soruyor Necati Bey, şaşkınlıkla.

Gölsevil, Zehra, ben ve Emine yan yana oturuyoruz koridora dizelenmiş tahta sandalyelerde. Önce Gölsevil'i alıyorlar içeri. Fazla uzun kalmıyor. Ancak dört sigara içtim arka arkaya. Kapıdan çıkıp, önümüzden geçirmeden, öte yana götürüyorlar. Sıra bende. Basit bir sorgulama bu, korkulacak bir şey yok. Niye titriyor o halde dizlerim, suçluymuşum gibi? Çünkü olan da olmayan da herkes suçlu bu ortamda. Herkes kim vurduya gidiyor. Herkes korkuyor, herkes dehşet içinde. Başının belaya buluşması için genç olmak, öğrenci olmak yeterli. Tam gideceken, eteğimi çekiştiren Emine eğilip kulağıma bir şey söylüyor. Kolumdan tutup iteleyen polise aldırmadan, hırkamı çıkarıp veriyorum Emine'ye, polis çekip alıyor hırkayı.

"Olmaz!"

"Arkadaşımın ihtiyacı var," diyorum. Polis hırkayı inceleyip duruyor, ceplerine bakıyor. Hiçbir şey bulamayınca, bana dönüyor.

"Al hırkanı yürü."

"Hırkayı ona bırakacağım."

"Olmaz."

"Beline saracak, eteği kirlenmiş, lütfen anlayış gösterin," diyorum yavaşça.

"Böyle aşığılanmak istemeyenler, sizin gibi davranıp, bu durumlara, buralara düşmezler," diyor polis.

"Ne aşığılanması ulan. Senin ananın, karının, kızının da her ay başına gelen şey bu." Zehra'nın kalın sesini, polisin şaak diye yüzünde patlayan tokatı kesiyor. Bakamıyorum Zehra'ya. Gözlerim yerde.

"Sen benim ailemi bir daha ağzına alırsan..." diyor polis.

Odaya giriyorum. İki sivil giyimli, bııklı adam. Sandalyeye oturuyorum. Biri masanın arkasında, öteki ayakta. Gözüme bir lambanın ışığı patlıyor.

"Adın?"

"Doğum yerin? Doğum yılın?"

“Ana adın? Baba adın?”

“Okulun? Üyesi olduğun dernek?”

“Kimlerle çalışıyorsun? Bağlantıların?”

“Örgüttekilerin adları?”

Örgüte bağlı değilim. Hücrem filan yok. Kimseyle çalışmıyorum. Evet solcuyum, kabahat mı bu? Benim yaşımda herkes solcu olur. Elbette o kitapları okuyorum. Pembe dizi okuyacak halim yok ya. Partiye üye değilim. Örgüte üye değilim. Arkadaşlarım solcu olabilirler. Faşist mi olsalardı? Sevgilim mi? Bundan size ne? Canımı yakıyorsunuz. Bir şey bilmiyorum ki anlatayım. Hayır ülkücüleri sevmiyorum. Hayır, ölsünler istemem, kimse ölsün istemem. Ne olursa olsunlar kimsenin ölmesini is... Yapmayın, lütfen yapmayın. Yapmasana be. Çek elini, vurma. Vurma. Hayır değilim, üye değilim. Hayır, kimseye yataklık yapmadım. Ona bile yapmadım. Bir sigara verin bana. Evet verin, teşekkür ederim. Hayır, böyle bir şey imzalamam ben. Hayır tanımıyorum. Hayır hiç duymadım. Işığı gözümünden çekin. Çekin ışığı gözümünden. Kim ölmüş? Nasıl ölmüş? Ne zaman? Yalan söylüyorsunuz. İnanmıyorum size. Hayırrrr!!

Necati bey, “Siz iyi değilsiniz Esra Hanım, bugün sizi daha fazla yormayalım. Ama söz verin, aklınıza herhangi bir şey gelirse, hemen arayın beni,” diyor.

Seher’le buluşup taksiye biniyoruz. Ben durmadan soruyorum, soruyorum. “Esra bu olaylar olalı on beş yılı geçti, nereden çıktı şimdi darbe marbe? Bir şeyler mi hatırlamaya başladın sen?” diyor Seher. Sesi endişeli.

Babamın sesi endişeli, gözleri endişeli, elleri bile öyle. Endişe ve üzüntünün ötesinde bir başka duygu, örneğin bir yudum anlayış görebilmek için yüzünde, zorluyorum kendimi. Babam hiç susmadan konuşuyor. Beni dinlemiyor, duymuyor bile.

“Bunu nasıl yaptın bize? Nasıl yapabildin? Tek evladımızdın, sana her şeyin en iyisini verdik, ne istedinse yaptık, ne arzuladm-

sa aldık. Seni, çok şeyden feragat edip, imkânlarımızı aşan okullarda okuttuk. Dil öğrensin dedik, dünya görsün dedik. Bir tek eksiği olmasın dedik. Bu muydu göreceğimiz karşılık? Bunlar mıydı koca üniversitede edineceğin arkadaşlar? Neydi derdin? Dünyayı sen mi değiştirecektin? Kim başarabilmiş bunu kızım? Niçin yetinemedin elindekilerle? Bu, bu... erkek kılıklı, haset içinde, görgüsüz, edepsiz kızıdan başka peşine takılacak insan bulamadın mı? Yoo, itiraz etme... Hem bizim alnımıza sürdün bu lekeyi, hem kendi hayatını mahvettin...”

Çırpınıyorum anlatabilmek için. Zaman zaman bağıyor, zaman zaman yalvarıyorum.

Babamın yüzü yemyeşil, elini böğrüne götürüyor... Yüzündeki acıyı, bana o an duymakta olduğu nefret zannediyorum. Sağ tarafına düşüyor başı.

“Baba... babacağım...”

Annemin sesi, bir yılan tıslar gibi, kulağımda.

“Yüreğine indirdin babanın. Allah belanı versin senin.”

“Yüzün bembeyaz kızım, iyi değil misin?”

Yüzüme gelinliğimin beyazı vurmuş olmalı. İyi değil miyim? Bunu sen mi soruyorsun anne? Bir diyet ödüyorum, sana ve babama yaptığım kötülükleri affedebilmeniz için. Sen benim yüzümden çektiğin acıları unutasın, babam da huzur içinde uyu-sun diye, her zaman benim için arzuladığımız türde bir evliliğe adım atıyorum. Beni ancak böyle affedebileceğini biliyorum. Paralı pullu, iyi bir kocam olacak, hiç geçim sıkıntısı çekmeyeceğim, markalı elbiseler giyip, Avrupa seyahatlerine gideceğim, cici çocuklar doğurup, onları en iyi okullarda okutup, piyano, tenis, kayak öğreteceğim. Senin benim üzerime kurduğun tüm hayallerini, ben de onların üzerine kurup, gerçekleştirmeleri için bekleyeceğim. Bu, görünüşte benim, ama aslında senin mutluğun olacak. Böylece sana ve babama yapmış olduklarımı bağışlayıp unutacaksın. Oysa sizinle hiç ilgisi yoktu yaptıklarımın. Si-

zi üzmek aklımın ucundan bile geçmemiştir. Benimle iftihar edersiniz sanıyordum. Daha iyi bir dünyayı sadece kendim için değil de başkaları için de istiyor olmam, babamı sevindirir zannetmiştim, içine düştüğümüz dipsiz kuyudan, sadece kendi çıkarlarını kollayan, kendi yollarını bulan ve zaten politikaya da bunun için giren siyasetçilerden şikâyet edip duran o değil miydi? İnsanın en mukaddes duygularını, Allah sevgisini bile sömürüyor bunlar, diyen? Siz bana her şeyin en iyisini veriyordunuz, ama sevmediğiniz arkadaşlarımın hiçbir şeyleri yoktu. Her şeyin en kötüsüne bile sahip olmayan insanlarla doluydu çevrem. Buna isyan etmek, bunu insanların kaderi olmaktan çıkarmaya çalışmak mıydı bağışlanmaz suçumuz? Bana mı kalmıştı dünyayı değiştirmek? Meğer kalmamış, ben kendimi bile değiştiremedim.

“Ahh, ne kadar güzel bir gelin oldun. Gıpta edecekler sana. Dur kımıldama, şu fiyongun yerini değiştireceğim. Kımıldama ayol, iğneyi yutturacaksın bana.”

Eleni ağzına toplu iğneleri sokmuş, bir yandan konuşuyor, bir yandan eteğimin üstüne fiyonglar ilıştırıyor.

“Gülümse biraz kızım. Bak, yepyeni bir hayata başlıyorsun.”

Yepyeni bir hayata başlayabilirdik hepimiz. Ama başaramadık. Öylesine genç, öylesine saf, tecrübesiz ve iyi niyetliydik ki. Her şeyi, herkesi seviyorduk. Yurdumuzu, taşımızı, toprağımızı, insanımızı seviyorduk. Kitaplar, şiirler okuyor, türküler söylüyorduk.

“Haydi bakalım, gelin marşını çalmaya başladılar, kuğu gibi süzülerek yürü şöyle,” dedi annem. Gözleri yaşlıydı. Ne düşündüğünü biliyordum. Ben de düşünüyordum aynı şeyi. Babamı istiyordum, babamı özlüyordum. Onu ben öldürmüştüm. Kendimi hiç ama hiç affetmeyecektim. Annem de etmeyecekti. Onun hatırı için evlensem de, ona torunlar versem de, benim

üstüme kurduğu tüm hayallerini gerçekleştirsem de bağışlayamazdı beni. Yepyeni bir hayata başlayamıyordum. Eski hayatıma da dönemiyordum. Sadece unutmak istiyordum ben.

Uzun beyaz eteklerimi hışırdatarak yürüdüm. Duvağımın altında, ölü beyazı yüzüm pek seçilmiyordu. Babam kolumdaydı, yanımda yürüyordu, “Senin için her şeyin hep en iyisini istedim ben,” diyordu kulağıma, “biricik kızsınsın benim.” Karşımızda, siyah smokinli çok yakışıklı bir genç adam duruyordu. Babam beni ona verdi. Adam elimi tutup sıktı, bana doğru eğildi, “Seni mutlu edeceğime söz veriyorum,” dedi.

“Uyan Esra, geldik. Haydi canım, aç gözlerini. Aaa, sen ağlıyorsun. Bu yaşlar da nesi?”

Bağışla beni Seher Hemşire, nasıl oldu da yanaklarımdan akıverdi gözyaşları? Oysa ben onları hep içime akıtırm. Hiç kimse görmez, bilmez gözyaşlarımı. Çok uzun yıllardan beri, sürekli ağladığımı, sürekli bir şeyleri unutmak istediğimi nasıl bilebilirsin ki? Kendimi hep unutmaya koşulladığımı... baş düşmanımın anılar olduğunu... huzura, unutabildiğim ölçüde kavuştuğumu... ve nihayet bir gün, kaza neticesinde bile olsa, bunu başardığımı. Başar-dı-ğı-mı...

Evet evet, kesinlikle kelimeler arasında gizemli, esrarlı bir bağ var. Bugün neticeye Necati Bey sayesinde ulaşmam gibi, esrarengizliğimden ötürü Esra olmam gibi, Seher’in hastabakıcı olduğu için hep scher vakti uyanması gibi. Unutmayı bu kadar çok isteyip, bunu başarmış olmamla, hatırlamayı bu kadar çok isteyip, sonunda onu da başarabilmemle, adımın Başar olması gibi.

Tüm bunlar bir rastlantı mı yoksa ben deli miyim?

Doktor Adnan ümitle bakıyor yüzüme, “Acele beni görmek istemişsin. Hayrola bir şeyler mi hatırladın?”

Bir süre dudaklanımı kemirerek bekliyorum.

“Esra, haydi bir ileri adım at. Mesela bugünün tarihini biliyor musun? Ayın kaç? Günlerden ne?”

“Bugün 28 Haziran 1996, günlerden cuma. Ve bugün koalisyon hükümeti kuruldu. Gazete okudum sabah. Ama ben daha geriye doğru hatırlamak istemiyorum. Pardon, demek istemiştım ki hatırlayamıyorum yani.”

“Ben de öyle,” diyor doktorum, “bugün başımı kötü çarptığım bir kaza geçirmiş gibiyim, ben de hatırlamak, düşünmek ve bilmek istemiyorum artık. Bazen en iyi tedavi unutmaktır.” Eli ni uzatıyor bana, “Gel birlikte unutalım.”

1996

UMUT

Arkasından kapıyı kapatıp pencereden baktığında, gökyüzünde birikmiş kara bulutları görünce camı açıp seslenmişti.

“Yağmur bastıracak besbelli. Dön de şemsiyeni vereyim.”

Bir an tereddüt etmişti Adil, dönmekle dönmemek arasında.

“İndiriyorum,” diye bağırıp kapatmıştı camı. Elinde siyah şemsiyeyle merdivenleri uçarak indiğinde, kocası kapı aralığındaydı.

“Bir yerlerde unutursam söylenmek yok,” demişti şemsiyeyi alırken. “Öğleye bekleme. Akşam dernekten ayrılırken telefon ederim.”

Kapıyı kapatmadan bir süre bakmıştı arkasından, iyi ki bakmıştı. Belleğindeki son anı, işte bu yakası yukarı kaldırılmış, ba-

lık sırtı ceketini, sağı elinde şemsiyesiyle yürüyen orta boylu erkek fotoğrafıydı, iyi ki “Şemsiyeni al,” diye seslenmişti. Böylece bir an, bir kez daha görmüştü onu son olarak. Bir sabah ayazında, karanlık bir gökyüzünün sarmaladığı dar sokaktaki apartmanlarının loş taşlığında, bir daha hiç görüşemeyeceklerini bilmeden, birbirlerine bakıp veda etmeden ayrılmışlardı. Acaba şemsiyeyi kocasına uzatırken, eline değmiş miydi parmakları. Eğer değmediyse, ona son dokunuşu, evde kapıdan çıkmadan hemen önceydi. Adil’in sol gözünün altına düşmüş bir kirpiği almıştı, işaretparmağını diliyle ıslatıp. Kocasının sol gözünün altına parmak izini bırakmıştı usulca. Evet, son dokunuşu bu olmalıydı ona. Bir önceki, daha önceki, daha önceki resimleri, üç, dört, beş gece evvelkileri, kafasının içinde düzene koyuyor, bir aile albümüne yerleştirir gibi özenle sıralıyordu. Çizmeyi becerebilse, geçmiş her bir anın resmini yapıp, canlı renklere boyayarak saklayacaktı. Öyle bir yeteneği olmadığına göre, elinden gelen, bir aşkı, bir dostluğu ve paylaşımı, kısacası bir evlilik masalını hafızasına bir daha asla unutulmamak üzere, en ince ayrıntılarına kadar nakşetmekti. Bunun için, günün en sevdiği zamanını, akşam saatlerini ve karanlığına sığındığı geceyi beklemesi gerekiyordu. Gündüzleriye başka uğraşları vardı. Sabah erkenden kalkıyor, akşama kadar avukat ofislerinde, adliye koridorlarında İnsan Hakları Derneği’nde koşuşturuyordu. Çoğu kendi yaşıtı, kimi de kendinden daha genç veya daha yaşlı, ama tıpkı onun gibi umudundan asla vazgeçmeyen, tüm yaşamını bir ‘belki’ye bağlamış kadınlarla birlikte, bir taş binadan ötekine sürüklenip duruyorlardı. Aralarında babalar, ağabeyler, kardeşler, gencecik oğullar da vardı. Ama nedense Güler, intikam duygularından tamamen sıyrılmış, tüm hücreleriyle bir küçük umudun esiri olmuş ve ömrünü bu umuda kerterizlemiş kadınlar ordusunun bir neferi olarak görüyordu kendini. Kadınlar, erkeklerden farklı olarak, her türlü hesaplaşmalardan feragat etmiş gibiydiler. Onlar sadece, günlerden bir gün, sanki buharlaşarak sır oluveren

yakınlarını bulmanın peşindeydiler. Güler için de yaşam, kocasını eline şemsiyesini vererek uğurladığı günden beri, tek bir gayeye indirgenmişti, onu bulmak. Hasta, yaralı, çıldırmış, belleğini yitirmiş, paramparça, ne halde olursa olsun bulmak. Bazı günler, ölüm haberine bile razı olabileceğini düşünüyordu. Yeter ki kocasının, her santimetre karesini ezbere bildiği, koşulsuz sevdiği bedenini koysunlar önüne, ona dokunsun, ellesin, sevsin, koklasın, sarılsın, parmaklarını saçlarının arasında gezdiresin, göğsüne başını yaslasın, yanaklarını, dudaklarını, gözlerini öpsün... Gözyaşları isterse günlerce dereler gibi akarak, kollarındaki sevgilisini yıkasın, göz pınarlarından sonunda gözyaşı yerine kanlar aksın. Ama Güler, bir kez olsun, ölü ya da diri Adil'i tutsun, bağrına bassın.

Kocasına şemsiyeyi koşturduğu gün, ne demişti Adil ona? "Akşama ararım," ya da "dernekten çıkmadan ararım." Böyle hatırlıyordu. Dememiş olsa bile, aramış olması gerekirdi Adil'in. Çünkü, son iki yıldan beri, on bir aylık bebeklerini kaybettikleri günden bu yana, kocası onu günde en az bir kere arardı. Son zamanlarda, gün içindeki aramalarından vazgeçip, telefonlarını tam eve dönmeden önce etmeye başlamıştı, bir siparişi varsa gelirken alıp getirsin ya da bir sinemaya gitmek istiyorsa, bilet ayarlasın diye.

O akşam aramamıştı Adil. Saat sekize geldiğinde, kimsenin olmadığını bile bile, Güler aramıştı derneği. Telefonu tam otuz beş kere çaldırmıştı. Gazeteyi aramış, o gün oraya hiç uğramadığını öğrenmişti. Dokuza doğru Emine'leri arayıp, Adil'in orada olup olmadığını sormuştu. Dokuzla on arasında, Kerimleri, Tayfunları, Yoncaları, Adil'in ablasının ve halasının evlerini, birkaç ilk yardım hastanesini aramıştı. Adil'den hiç kimsenin haberi yoktu. Yarım paket sigara bitirmişti. Kendi mahallelerinin ve derneğin bulunduğu semtin karakollarını arayıp, konuşmadan kapatmıştı telefonu.

Saat on olmuştu. Kurduğu sofrayı toplayıp mutfığa taşımış-

tı. İkinci paket sigarayı yarılamıştı. Saat on bir olmuştu, mutfağa girip, bir saat önce içeri taşıdığı salatayı ayakta atıştırmış, buluşğunu yıkamıştı. Adil'in başka kadınla olabileceği ihtimalini kafasından atabilmek için, saat on ikide gece yarısı filmini seyretmeye başlamıştı. İkinci sigara paketini bitirdiğinde, yarıma doğru divanın üstünde uyuyakalmıştı.

Rüyasında Adil'i görmüştü. Adil, fasulye sırkalarının çınar ağaçlarından daha da uzun oldukları bir bahçede nefes nefese koşuyordu. Peşinden rengârenk giysileriyle, Pamuk Prenses'in cüceleri taklalar atarak geliyorlar, tam onu yakalayacakları sırada, Adil iki metrelik bir fasulye sığınının etrafından dolanarak izini kaybettiriyor, ama bu sefer, bir sonraki cücenin pençesine düşüyordu. Bu kovalamaca, Pamuk Prenses'in üvey annesinin, elinde kıpkırmızı zehirli elması, yüzünde gülümsemelerin en korkuncuyla, Adil'in birdenbire karşısına dikilivermesine kadar sürüyordu. Üvey anne, zehirli elmasını Adil'e zorla ısırttıktan sonra, elinin bir hareketiyle soyuveriyordu Adil'i ve yaşlı çirkin gövdesini kocasına yaslarken birdenbire inanılmaz güzellikte esmer bir kadına dönüşüyordu. "Yapma, dokunma ona," diye avaz avaz bağırıyordu Güler. Adil, güzel esmer kadının büyüüne kapılmış, kendinden geçmek üzereyken, karısının çok uzaklardan gelen sesini duyar gibi oluyor, doğruluyordu ve işte tam o anda, Rapunzel, lepiska saçlarını sallandırıyordu Adil'in önüne. Adil Rapunzel'in saçlarına tutuna tutuna, fasulye sığınının en tepesine tırmanıyor ve bu kez de, yukarıda kendini beklemekte olan hain devin tuzağına düşüyordu. Sezen Aksu, 'çifte pusu kuruldu, yetişin Halil vuruldu. Yaktılar Halilimi yaktılar, Halilimin seyrine baktılar,' diye ağıt yakarken, "Tanrıya şükürler olsun, vurulan Adil değilmiş," diye ter içinde uyanmıştı.

Gördüğü kâbusların etkisinden kurtulabilmek için, saat birde bir koca fincan neskafe içmişti. Bir buçukta, daha önce arayıp da konuşmadan kapattığı karakolları tekrar arayıp, Adil Kalaycı isimli bir vatandaş hakkında bir kaza haberi olup olmadığını sor-

muştı. Saat ikide bir çay bardağı dolusu konyak dikmişti kafasına. Saat üç buçukta küsmüştü. Saat beşe gelirken, mutfak masasında yirmi beşinci iskambil falını açıyordu. Sabahın altısında, başı mutfak masasının üstüne uzanmış kollarına dayalı uyuyakaldı. Yedide sağ tarafına vuran güneşin aydınlığı ile uyandı. Bir süre neden mutfakta olduğunu hatırlayamadı. Zaman kavramını yitirmişti. Saatine baktı ve durmuş olabileceğini düşündü. Ağzının içi zehir gibiydi. Üstündeki giysiler... hatırladı. Fırladı, yatak odasına koştu. Adil'i yatağa elbiseleriyle uzanmış uyuyor bulursam, onu evden mi atayım, öldüreyim mi yoksa, diye düşündü. Kapıda bir an durdu ve ürkek adımlarla içeri girdi. Yatak bozulmamıştı. Yatakta hiç kimse yatmıyordu. Adil yoktu. Oysa neler vermezdi kocasını o yatağın üstünde sızmış bulabilmek için. Yanında bir, birkaç, hatta bir sürü kadınla bulmaya da razıydı.

Mutfağa geri döndü, çaydanlığa su doldurup ateşin üstüne koydu, banyoya girip yüzüne su çarptı. Bir sigara yaktı, ciğerlerinin en uç noktasına kadar çekti içine. Gazeteye telefon etti. Adil, on gündür hiç uğramamış, telefonla bile görüşmemişti gazetede ki dostlarıyla. Son verdiği yazıların parasını almak içinse, ayın yirmi dördünden önce gelmezmiş zaten. Saat dokuzda arkadaşlarını, hastaneleri, akrabalarını aradı tek tek, sabırla, bir kez daha, hiçbir şey bilmiyorlardı. Dernek de cevap vermiyordu.

Beşinci fincan kahveyi ve on dördüncü sigarayı yeni bitirmişti ki, acı acı çaldı telefon. Bir an nefes almadan durdu. Bir eliyle telefona uzanırken, öteki eli yüreğinin üstündeydi. Tüm duygularını tek bir kelimeye yükleyip, "Alo," dedi. Kerim'di telefon eden.

Kerim'in söylediklerine direnmeyi birkaç gün sürdürebildi. Bir sabah, gözakları mosmor, parmakları sigaradan sararmış, dudaklarının sol köşesine tik oturmuş, titreyen elleri ve inanılmaz yorgunluktaki yüzüyle, Kerim'le birlikte avukatın kapısında ydi.

Artık pazartesi salıdan, çarşambanın, perşembe ve cumadan hiçbir farkı yoktu. Her gün aynı gündü. Günü ve saati bil-

meden, toprakla gökyüzünün ortasında bir yerlerde, sigara dumanı kaplı, gri, küs, düşman bir dünyada kapı kapı dolanıp duruyor ve hiç umudunu yitirmeden kocasını arıyordu. Akşam evine girdiğinde sigara, çay, kahve, konyak içiyor, ağlıyor, düşünüyor, yine sigara, çay, kahve içiyor, ağlıyor ve yorgunluktan sızıyordu.

Çoğu kez kanepede, bazen mutfak masasında, bazen de yatağında. Yatağında sızdığı geceler iyiydi. Adil, Güler'in açık bıraktığı mutfak balkonunun kapısından, karanlıkta süzülüyordu içeri. Karısının yanına uzanıyor, ona sımsıkı sarılıyor, dudaklarını, boynunu, göğüslerini öpüyor, kalçalarını, karnını okşuyordu. Güler, tarifsiz bir teslimiyet ve hasretle veriyordu kendini. Günlerce çöllerde kalmışçasına yanan bedenini serin sulara bırakır gibi, cömert, açık, utanmaz ve doyasıya sevişiyordu. Kapatmayı unuttuğu perdelerden gün ışığı süzölmeye başladığında, Adil, sihirli değnekle dokunulmuş gibi yok oluyordu yine. Güler, yanına dönüyor, kolunu kocasının boynuna dolamak istiyor, boşluğu kucakladığında uyanıyordu. Sağ elinde siyah şemsiyeyle uzaklaşan, balık sırtı ceketli adamı görür gibi oluyordu sokağın dumanında. Adil bilinmeyene doğru koşar adımlarla gidiyordu.

“Bilmemek bilmekten iyidir...” diye okumuştı bir yerde. Bu söz bir teselli olabilir miydi? Öldüğünü bilmek yerine, bir umutla yaşamak... Gözaltı, sorgulama, tutuklanma, işkence ve tutsaklığı iyi bilen kocası, öyle kolay yutulacak bir lokma değildi. Dayanıyordu kuşkusuz. Bir gün suçsuzluğunu anlayıp salıverecekler, yaralı, bitkin, kırık dökük çıkıp gelecekti. Belki de gizli bazı bilgileri alıp, onu başka ülkelere yollamışlardı, günlerden bir gün ondan, dolaylı bir haber alacaktı, “Şu şu yerdeyim bekliyorum, gel!” Gülüyordu kendi kendine, hangi gizli bilgiler? Keşke kocasını kurtarmak için gizli bilgileri olsaydı pazarlık yapabileceği. Adil, dünya yüzünde bulunabilecek en açık adamdı, saklısı gizlisi olmayan.

Gecenin ve Adil'le sevişmenin, aşkı, tutkuyu, hazzı rüyada olsun tatmanın ve özlem gidermenin o tatlı sarhoşluğu bir zaman sonra geçtiğinde, yatağından çıkıyor, aynadaki soluk, bitkin yüzüne bakıyor ve avaz avaz bağınıyordu, “Yeter! Yalvarım yeter. Bana deyin ki, ‘kocanı vurduk,’ ya da pencereden bakarken aşağı düşüverdi, merdivenlerden ayağı kayıp yuvarlandı, sü-rücüsü bilinmeyen bir araba çarptı, vapurdan sarktı ve denize uçtu...” deyin, hesap sormamaya söz veriyorum.”

Bir süre sonra, “Hayır,” diye bağınıyordu bu kez. Aynadaki ölümü düşünen kadına nefretle bakıyor, koşup yüzünü yıkıyor, leş gibi tütün kokan dişlerini fırçalıyor, çalıya dönüşmüş saçlarını açığa açığa tarayıp at kuyruğu yapıyor, hep aynı gri eteği, çizgili bluzu giyip hazırlanıyor ve adsız, renksiz, saatsiz günün onu bekleyen işlerine koşuyordu.

Bazı geceler de, sokaklarda kalabalığın azaldığı saatleri bekliyor, on bir sularında caddelere vuruyordu kendini. Yanından geçen arabalardan atılan lafları, arada bir peşine takılanları hiç ama hiç fark etmeksizin, kurulmuş bir oyuncak gibi, hep aynı hızdaki adımları ve boş gözleriyle, rüzgâra, soğuğa ve yağmura meydan okuyarak saatlerce yürüyordu, Adil'le akşam yemeği sonraları sıkça yaptıkları yürüyüşlerden birinde olduğunu düşünerek. Ekseri, denize vardıklarında, yosun koktuğunu farz ettikleri havayı ciğerlerine çeker, karanlık denizin korkutucu derinliğini kutsar gibi, bir an sessiz kalır, sonra döner ve birbirlerine daha da sokularak el ele geri yürürlerdi evlerine.

Güler denize vardığında, kurgusu boşalmış gibi birden duruyor, sulara vuran herhangi bir ışığın aydınlığını, bilinmeyen bir güç yerine koyup, tanılaştırmak, yalvarmaya başlıyordu içinden. Sanıyordu ki, kocasıyla paylaşmış olduğu güzelliklerden ona bir yardım eli uzanacak. Defalarca Adil'le birlikte seyretmiş olduğu, denizin içinde kırılp dökülen sarı fenerin ışığından bir iyilik perisi çıkıp, “Dile benden ne dilersen,” diyecek. Önceleri sadece kendinin duyabildiği dualar, yükselen fısıltılara dönüşü-

yor, gelip geçenin dikkatini çekiyordu. Hayretle bakanlara ya da onunla konuşmaya çalışanlara aldırmıyordu bile. Adil ile birliktayken, sonsuzluğu içini ürperten denize diktiği gözlerini, bu kez kendi içinin koyu karanlığına odaklıyordu. Yüreğinin en uç noktasına kaçıp saklanıvermiş minicik bir umudun verdiği inançla yalvarıp yakarıyordu. Dönüşteyse, uçuyordu evine. Sokakların başına vardığında, mutfak balkonunda ışık bulacağını umarak, koşmaya başlıyordu. Adil, sigarası dudaklarında, saçları alnına düşmüş, balkondan sarkarak onu bekliyor olmalı. “Nerde kaldın kara kız? Bu saatlerde sokaklarda gezilir mi?” demeliydi. Kapıyı açtığında kocasını karşısında bulmak için merdivenleri dörder dörder çıkıyordu. Kâbus bitecek... Boşuna yalvarmadı denizin içinde dansededuran su perilerine.

Yaşam buydu artık. Yaşam bal gibi bilinip de bilmezliğe gelineğin peşinde, gerçeikle düşün, hayatla ölümün arasına gerilmiş çok ince bir ipte yürümekti. O ipin üstünde yürürken, dengeyi bulmak ve cehenneme yuvarlanmamak için, içkiye, hayal gücüne ve kırık bir umuda sığınmaktı. Umudun verdiği güçle, Don Kişot gibi, yeldeğirmenleriyle, savaşa devam etmekte. Yeldeğirmenlerinin duyguları, yürekleri, beyinleri yoktu. Onlara saldıranlar, acımasızca yaralanmaya ve yenilmeye mahkûmdular.

Yenilgiyi içine sindiremeyen Güler, bir başka adsız günün sonunda, Adil ile adaletin arasındaki amansız oyunu, dudaklarının ucunda yarayı andıran bir gülüşle düşünürken, kocasıyla bir kez daha buluşabilmek için, bardağına konyasını tepeleme doldurup, sigarasını yakıyor ve o çok ince ipe kurduğu döşegine yumuşacık bırakıyordu kendini. Ertesi sabah, yeldeğirmenlerine taze güçle bir kere daha saldırmak için.

1996

ÇAYA GELEN KONUK

“Ne biçim kapı vurmak bu,” dedi kendi kendine, “bu çocuk günden güne beter oluyor. Zili çalsa olmaz sanki.”

Kapı yıkılırcasına vuruluyordu.

“Patlama oğlum,” diye bağırdı, “üç katlı bu ev, kapıda uşak beklemiyor, geliyoruz işte.”

Merdivenlerden aşağı koşarken, ayağı oyuncak kamyonu ta-kıldı. Az kaldı düşüyordu. “Piç kurusu,” dedi hırsla, “senin yü-zünden kafamı kıracağım.”

Çocuğun dünkü gelişi de böyle merasimli olmuştu. Zeynep oğlunun geleceği saati hesaplayıp ekmekleri kızartmış, üzerleri-ne portakal marmelatını sürmüş, sütü de ısınmaya ateşin üstüne koymuştu. Süt kabarıp taşmış, ekmekler kuruyup bayatlamışlar-

dı, ne gelen vardı ne giden. Meraklanmıştı. Çoktan evde olması gerekiyordu çocuğun. Bahçeye çıkınca görmüştü, yokuşun dibinde, bahçe duvarının kenarına tünemiş Bora'yı.

"Yukarı gelsene oğlum," diye bağırmıştı, "ne duruyorsun orada." Çocuğun ağladığını sonra fark etmişti. Bora eliyle bir pakete işaret ediyor ve artık avaz avaz bağıarak bir şey anlatmaya çalışıyordu. Elini kolunu sallayarak, annesine gelmemesini söylüyordu. Hıçkırıklarının arasında zar zor duydu dediklerini.

"Gelme anne, gelme, orada bir paket var."

"Ne olacak orada paket varsa," diye bağırdı oğluna.

"Ya patlarsa?"

"Paket niye patlasın oğlum?"

"Ya patlarsa?" diye ısrar etti çocuk.

Anladı. Aylardır çocuklara hem evlerde hem okullarda neyin nesi olduğunu bilmedikleri paketlerden uzak durmalarını, içlerinde patlayıcı madde olabileceğini söyleyip durmuyorlar mıydı. Bahçe duvarının dibinde tir tir titreyen oğluna acıma duygularıyla doldu yüreği.

"Korkma Bora," diye seslendi, "o tehlikeli bir paket değil. Sabah atılacak kâğıtları paketlemiştim. Gel buraya."

Çocuk kıpırdamadı yerinden. Zeynep yokuştan aşağı koştu, sarıldı oğluna. Yüreğinin atışlarını duyabiliyordu.

"Gel taş atalım pakete birlikte. Göreceksin hiçbir şey olmayacak. Ben bıraktım onu oraya." Yerden bir taş bulup pakete doğru fırlattı. Rahatladı çocuk. Büzüldüğü yerden kalktı, elini tuttu annesinin, yokuş yukarı yürümeye başladılar.

Çocukların yanında devamlı terörden konuşmamalıyız diye düşündü Zeynep, küçücük kafalarının içi dehşetle doluyor.

Boğaz'ın tepelerinde, sonbaharla birlikte, yazlıkçıların kente taşınarak onları komşusuz bıraktıkları bir semtte yaşamakta direndiği için kızıyordu kocasına. Böyle zamanlarda, illa doğduğum evde yaşayıp, o evde öleceğim diye tutturmanın mantıkla bağdaşır yanı yoktu.

Bir tekme savurdu kamyonu, “Kapıyı böyle vurduğuna göre, bugün de korkacak bir şey bulmuştur,” diye geçirdi içinden.

“Geldiim,” diye bağırdı, “geldim. Açıyorum, açıyorum.”

Karşısında Bora yerine yabancı birini görünce irkildi.

“Kimi arıyorsunuz?” Karşısındakinin yüz ifadesinden bir hata yaptığını anladı. Kapıyı kapatmaya davrandığında geç kalmıştı. Adamın ayağı kapının arasındaydı artık.

“Kimsiniz? Ne istiyorsunuz?” Sesi titriyordu. Adam Zeynep’i itip içeri girdi. Kapıyı kendi kapadı ve salona doğru yürüdü. Zeynep kapıyı açıp kaçmayı düşündü, birazdan eve dönecek Bora’yı düşündü, ölümü düşündü. Bacaklarında derman kalmamıştı. Adamın sesini duydu. Ya da ona öyle geldi.

“Biraz kalacağım burada,” diyordu, “beni kötü şeylere mecbur etmeyin. Silahlıyım. Uslu durursanız, hiçbir şey yapmam size.”

“Çocuğum gelecek birazdan, okuldan tam şu sıralarda döner.” Sesi kendi sesine benzemiyordu. Yalvaran bakışlarla baktı adama. Boğazının ortasında bir yumru, sıcak bir su olup tüm vücuduna yayılıyordu. Gözleri kararır gibi oldu. Düşmemek için yere çöktü. Bir süre öyle kaldı, sonra usul usul ağlamaya başladı.

“Kalkın ayağa,” dedi adam, “zırlamayı da kesin.”

Sehpanın üzerinde duran paketten bir sigara çekip, dudaklarının arasına sıkıştırdı. Yüzü sokak kapısına dönük olarak, bir koltuğa yerleşti. Zeynep doğrulup, titreyen bacaklarıyla mutfığa yönelince sert bir tonla emretti.

“Bir yere gitmeyin. Kalın burada.”

“Mutfakta işim var,” dedi Zeynep, “süt ocağın üstündeydi. Taşmıştır.”

Yanıt gelmeyince yüreklendi. “Siz de gelin mutfığa, beraber gidelim.”

Peşpeşe yürüdüler. Zeynep mutfığa girince kabaran süte koştı. Adam mutfak masasına çöktü. Akşamüstünün ışıkları yumuşak renklere boyuyordu çevreyi. Adam başını iskemlesinin

arkasına sarkıtmış, gözleri tavana dikili öylece duruyordu. Bu yumuşak ışıktaki Zeynep onun ne kadar genç ve ne kadar yorgun olduğunu fark etti. Siyah saçları alnının üstünde terden yapış yapıştı. Elleri, tırnakları, yüzü, günlerdir su sabun görmemişti sanki. Parkasının içinden gözüken gri kazağı kirliydi. Gırtlığında kocaman bir yumru vardı. Sapsarıydı rengi. Dokunsanız düşecek gibiydi. Bu inanılmaz bitkinliğin karşısında, Zeynep korkusunun azaldığını, yürek atışlarının yavaşladığını hissetti.

Yumuşak, dost bir sesle sordu, “Kimsiniz? Kimden kaçırıyorsunuz?”

Yanıtlamadı adam.

“Adınız ne?” Farkında olmadan gülümsedi adama, sessizlik uzadı. Adam başını ağır ağır Zeynep’e çevirip bomboş baktı. Bir süre gözleri birbirine takılı kaldı. Sonra Zeynep olanca cesaretini toplayıp, baştan beri kafasını kurcalayan soruyu sordu. “Sağcı mısınız, solcu mu?”

Adam ters bir sesle yanıtladı, “Ne fark eder ki size?” Zeynep, bilmemin tek bir yararı olurdu, seni kızdırmamaya gayret ederdim, diyemedi.

“Kaç yaşındasınız?” diye sordu bu kez. Soruyu hiç duymamış gibi davrandı yabancı. Zeynep, ben senden yanıt almasını bilirim, diye geçirdi içinden.

“Çay içer misiniz?” Gözleri parladı adamın. Utanarak gülümser gibi yaptı. Zeynep bardağa çay koydu önüne sürdü. “Şeker?”

İlk kez bir yanıt geldi, “İki tane. Yok, üç olsun.” Zeynep itti şekerliği önüne. Buzdolabından peynir, tereyağı, zeytin çıkarttı. Ekmekleri kesip, ocağın ızgara bölümüne sürdü. Deminki paniğinden eser kalmamış gibiydi. Açığını yakalamıştı yabancının. Adam açtı. Çok açtı.

“Oğlum gelir birazdan. Ona ne diyeceğiz? Kimsiniz, adınız ne? Boşuna sormadım bunları.”

“Oğlunuz kaç yaşında?” dedi adam.

“Sekiz, ikiye gidiyor. Onu korkutmamak için...” Lafi ağzında kaldı. Bora’nın soğuktan kızarmış yüzü, mutfak penceresinde belirdi. Küçük yumruklarıyla vurdu cama.

“Annee, açsana kapıyı.”

Bora, bulunduğu yerden adamı göremiyordu. Mutfak kapısını araladı Zeynep. Çocuk çamurlu çizmeleriyle daldı içeri. Musluğun başına koştı. Elleri, yüzü gözü, her tarafı çamur içindeydi. Annesinin bir şey söylemesine fırsat vermeden, “Tamam, tamam, yıkıyorum işte ellerimi,” dedi, “çizmelerim çamurlu diye, söylediğin gibi arka kapıdan geldim.”

Ancak arkasını döndüğünde gördü masa başında oturan adamı. Zeynep sakın gözükmeye çalışarak, “Bak Bora, bir misafirimiz var,” dedi.

“Merhaba,” dedi çocuk, adamın yanına gidip elini uzattı. Şaşırdı adam, yine de çocuğun elini tuttu sıktı. Zeynep, Bora soru sormadan bir açıklamak yapmak için kendini zorluyordu. Birden buldu.

“Bak bu ağabey, Hikmetlerin akrabasıymış. Yeni gelmiş İstanbul’a. Bizim adresimizi de vermişler, uğramış. Selam getirmiş.”

“Benim adım Bora,” dedi çocuk, “seninki nedir?”

Adamın sustuğunu görünce, “Ahmet,” diye atıldı Zeynep. “Adı Ahmet.”

“Ahmet Abi,” dedi Bora, “geçen yaz ben de İzmir’e gittim. Hikmetlerde kaldım. Çok sıcaktı hava, hiç sevmedim İzmir’i. Doğru dürüst denize girecek bir yer yoktu. Sen ne taraftansın? Karşıyaka mı?”

Zeynep, çocuğun soru yağmurunu kesmek için sert bir sesle, “Neden geç kaldın bugün?” diye sordu. Oysa geç kaldığının farkında bile değildi.

“Yine aşağı yoldan geldik,” dedi Bora. “Üst yol kapalıydı. Polisler yolu kesmişler. Ülkücü ağabeyler solcu pezevenkleri dövüyormuş.”

Yine o sıcaklık yayıldı Zeynep'in içine. Faltaşı gibi açıldı gözleri, oğlunun tehlikeli bir gaf yapmadan susması için tanrıya dualar etti içinden. Adamın yüzüne bakmaya cesaret edemiyordu. Bora'yı susturmak için hemen lafa girdi.

"Kim söylüyor bu saçma sapan lafları?" "Şoför abi söyledi," dedi Bora saf saf, "ülkücüler de olmasa, polis hiçbir şey yapmıyormuş bu solcu pezevenklere. Solcu pezevenkler kimler anne?"

"Saçmalama oğlum," dedi Zeynep, zor tutuyordu gözyaşlarını.

"Ben de dövüşecek miyim böyle, büyüdüğüm zaman?"

"Hayır," diye bağırdı Zeynep, "hayır, hayır."

"Ne güzel ama," dedi Bora, "keşke dövüşsem. Tıpkı filmlerdeki gibi."

"Gel, üstünü değiştireceğim, gel buraya." Yerinden kıpırdamadı çocuk. Zeynep oğlunu kolundan çekiştirerek mutfaktan çıkarmaya uğraşırken, sakın bir sesle, "Kalın," dedi adam, "ikiniz de burada kalın."

Eğleniyor gibi bir hali vardı. Çocuk bu yersiz emrin üstünde durmadı. Çizmelerini çıkartmaya başladı. Zeynep, ızgarada kömürleşen ekmekleri çöpe atıp, yerlerine yeni dilimler koydu. Bora'nın adamı kızdırabilecek sözlerini önlemek için, makineli tüfek gibi durmaksızın sürdürdü konuşmasını, "Çok acıkmış Ahmet Ağabey. Yol yorgunu ne de olsa. Şimdi ona güzel bir kahvaltı hazırlayacağız beraber. Bakalım dolapta neler var. Reçel, bal, beyaz peynir, biraz da kekimiz varmış. Azıcık bayatlamış ama zarar yok, fırına koyarız yumuşacık olur. Tost da ister misiniz? Ya kaşara ne dersiniz?" Nefes nefese sustu. Adam ve çocuk hayretle ona bakıyorlardı.

"Belli ediyorum," diye düşündü, "belli ediyorum. Bora anlayacak bir tuhaflık olduğunu. Ne yaparım o zaman?"

Buzdolabında ne bulduysa çıkarttı, masanın üstüne dizdi. Kalan ekmeği tekrar dilimledi. Hiç durmadan çalışıyordu. Bora

da ders kitaplarını, defterlerini çıkarttı çantasından, kahvaltılarının yanına yaydı. Adamın karşısına geçip oturdu.

“Amiral battı oynayalım mı Ahmet Abi?”

Atıldı Zeynep, “Rahat ver Ahmet Ağabe’ye çocuğum, bırak çayını içsin rahatça.”

Kızarmış ekmek dilimlerini, reçeli önüne itti. Bir an gözleri parladı adamın, hızla bir dilim kaptı, ısırdı. Çayı bir dikişte içti.

Zeynep gözücuyla baktı adama, “Bir bardak daha içer misiniz?”

Yabancı mahcup, başını salladı. Zeynep bardağı alıp çaydanlığa uzandı.

Birinci dilimi kuru kuru yedikten sonra, ikinci dilime yağ ve reçel sürdü adam. İkinciye ağır ağır yedi, üçüncüye uzandı.

“Amma da acıkmışsın Ahmet Abi,” dedi Bora.

“Bora,” diye gürlledi Zeynep, yüzüne hayretle bakan oğluna ne olduğunu kendisinin de bilmediği kaş göz işaretleri yaptı. Karnı doyunca yumuşama olmuştu adamda. Bakışları, sesi, tavırları eskisi gibi sert değildi. Bora tekrar sordu, “Oynayalım mı?”

“Bora,” dedi Zeynep, “sen gidip üstünü başını değiştirsene.

“Sonra anne,” dedi Bora, “şimdi amiral battı oynayacağız.”

Zeynep en sert bakışlarını dikti oğluna, “Hemen gidip üstünü değiştireceksin, çamur içindesin,” dedi. Çocuk kös kös çıktı mutfaktan. Ayak sesleri uzaklaşınca, Zeynep masanın üstüne ellerini dayayarak adama doğru uzandı, alçak sesle konuştu, “Aynı numarayı kocama yapamayız. Ne olur o gelmeden gidin buradan. Kimseye bir şey söylemem, söz veriyorum. Zaten ne söyleyebilirim ki, hiçbir şey bilmiyorum hakkınızda.”

“Hava kararınca gideceğim,” dedi adam, “kaçta gelir kocanız.”

Zeynep yalan söylemenin gereksiz olduğunu düşündü, doğruyu söyledi.

“Yedi, yedi buçuk arası evde olur.”

Adam beşinci dilimini yiyordu. Yüzüne renk gelmişti. Kaç gündür kaçıyordu, kaç gündür saklanıyordu, kaç gündür yemek yememişti, uyumamıştı, neyin peşindeydi, ne umuyordu, kaç kişi öldürmüştü, ne zaman vurulacaktı? Zeynep milimetrik bir an içinde düşündü bunları.

“Nerelisiniz?”

“Söyleyemem.”

“Hangi tarafı tutuyorsunuz?”

“Bizim tarafı.”

“Sağcı mısınız? Solcu mu?”

Gülümsedi adam. Dişleri bir an parlayıp söndü. Yüzüne genç yaşına uygun düşen bir aydınlık yansıdı. Uzun sürmedi, yine so-murtkan, acımasız ve ürkek bir anlam aldı yüzü.

“Hiçbir şey sormayın tamam mı?” dedi.

“Eller yukarı tırrrt tırrrt.”

Hem Zeynep hem de adam yerlerinde sıçrayarak döndüler kapıya. Bora elinde makineli tüfeği, kapıda duruyor, bir adamı bir annesini tarıyordu.

“Bırak onu elinden çabuk,” diye azarladı Zeynep.

“Hainlere ölüm,” diye bağırıp, belinden bir de tabanca çıkardı Bora, adama uzattı.

“Haydi Ahmet Abi, bunu da sen al, ülkücüyle solcu olalım. Bakalım kim kimi vuracak.”

Adam tabancayı eline alıp evirip çevirdi.

“Tıpkı sahici gibi, kim aldı bunu sana?”

“Babam Londra’dan getirdi. Ben ısmarladım. Hep tabanca ısmarlarım ben.”

Zeynep aile konumlarını, özelliklerini, farkına varmadan açıklayan oğluna yalvardı adeta.

“Ne olur artık dersine otur Bora.”

Bora defterlerini, kitaplarını önüne çekti, yabancının yanına oturdu.

“Ahmet Abi, bana yardım eder misin?” dedi. “Bölmeleri yapamıyorum.”

“Ben yardım ederim sana,” dedi Zeynep.

“Yok anne, kadınlar anlamıyor aritmetikten. Ahmet Abi gösttersin,” dedi çocuk, iskemlesini iyice yanaştırdı adama, kitap defter karmaşasının içinden aritmetik kitabını buldu, yirmi birinci sayfayı açıp adamın önüne koydu.

“Bak işte bunlar,” dedi, “bunları beceremiyorum.”

Adam istemeden bir göz attı kitaba.

“Kolay,” dedi, “bak göstereyim sana.”

Adamla çocuğun başları kitabın üstünde birbirine değdi.

Mutfak kızarmış ekmek ve reçel kokuyordu. İçerinin sıcağın-dan buğulanmıştı camlar. Dışardaki yağmurlu ıslak soğuktan çok uzaktı içerdekiler. O anda mutfağın bir resmi çekilse, mut-lu bir aile sanılabilirdi. Böyle düşündü Zeynep, içini çekti. Oğ-lu sağcı mı, solcu mu olduğunu bilmediği bir teröristle dost ol-muştu. Bölmeler bitmişti. Amiral battı oynamışlardı, Bora’nın cebinden çıkardığı bir sicim parçasını parmaklarına dolayıp, de-ğişik biçimlerde elden ele geçirmişlerdi. Yabancı, terörist kimli-ğinden sıyrılıp, Bora’nın ağabeyi oluvermişti sanki. Gözlerine ışık, yüzüne renk gelmiş, sesi, tavrı, bakışları değişmişti. Sekiz yaşlarında bir oğlanla çocuklaşan, sevecen bir delikanlı olmuştu. Bora’nın anlattığı Hayat Bilgisi’ni dinleyip, kitaptan takip edi-yordu şimdi.

“Araçlar havada, karada ve denizde olmak üzere üçe ayrılır.” Birden elini uzattı Bora, adamın masanın üstünde duran elini tuttu.

“Ahmet Abi, seninle çok iyi ders yapılıyor, ben bir de de-demle çok iyi çalışırım böyle. Çünkü zaten öğretmendir o,” dedi.

Yüreği ağzına geldi Zeynep’in. “Tanrım üniversitede ders verdiğini söylemese babamın,” diye dua etti içinden. Son gün-lerde fakültelerde öğretim üyelerini kuş gibi avlıyorlardı. Sağcı

ya da solcu olmaları bile önemli değildi. Çoğu kez piyango taraflarının başına vuruyordu.

“Öğretmen ha? Nerede öğretiyor deden?” diye sordu adam. Zeynep atıldı.

“Babam emekli mühendistir aslında. Emekli maaşı kime yetiyor ki. Geçim zorlaştı.”

“Nerede öğretiyor?” diye tekrarladı adam.

“Bilmiyorum.”

“Amma da yaptın anne,” dedi Bora, “Teknik Üniversite’de ders veriyor ya.”

“Yeni ayrıldı,” dedi Zeynep, “yaşlandı, çok yoruluyordu. Artık ders vermeyecek.”

“Yaa, ben bilmiyordum,” dedi çocuk, “ne zaman ayrıldı?”

Ne kadar korktuğumuzu görmüyor musun demek istedi Zeynep. Hepimiz, yediden yetmişe, dehşet içinde yaşıyoruz. En basit soruları bile yanıtlayamaz olduk. Sizin yüzünüzden. Her akşam eve sağ döndüğünü öğrenmek için babama telefon ediyorum. Çocuklarımız boş paketlerden bile korkar oldu. Yolda, alışverişte, dolmuşta, sinemada her yerde insanlar birbirine kuşku ile bakıyor, korku içinde yaşıyorlar. Hep sizin yüzünüzden. Senin gibilerin yüzünden. Kimsiniz? Nesiniz? Kimler çekiyor ip-lerinizi? istekleriniz her ne ise, onlara öldürmeden, kırmadan, dökmeden ulaşamaz mısınız? Hepimiz sizin yüzünüzden daha ürkek, daha korkak, daha iki yüzlü insanlar oluyoruz. Ne yaptığınızın farkında mısınız?

Bir yaş süzüldü yanaklarından. Fısıltı gibi çıktı sesi.

“Ne yaptığınızın farkında mısınız?”

Adam aklından geçenleri okumuş gibi dimdik baktı Zeynep’e. Gözleri karanlık ve duygusuzdu.

“Evet,” dedi. Zeynep’in bacakları yeniden titremeye başladı.

“Ne kadar gençsiniz,” dedi yavaşça, “ne büyük yazık oluyor size de bizlere de.”

Bora'nın şaşkın bakışlarını görünce sustu. Adamın sesi konuşmaya başladığında sakindi.

“Ne düşündüğünüzü biliyorum,” dedi, “ama ancak böyle ulaşabiliriz gayemize. Başka yollardan, sizin istediğiniz yollardan gitmek için çok geç kalındı.”

Niye, diye düşündü Zeynep, niye, niye niye geç kalındı?

İyice kararmıştı hava. Yağmur da camlara çarpmıyordu artık. Zeynep'in sırf iş olsun diye haşladığı makarna, çamur gibi tencerenin dibine yapışmıştı.

Adam Bora'ya döndü, “Bana tarif ettiğin o kovboy kıyafetini giyip gelsene,” dedi, “kovboyculuk oynamak istiyorsun madem, kovboy ol da gel.” Bora şimşek gibi fırladı yerinden, odasına koştu.

“Arka bahçeden yola çıkabilir miyim?” diye sordu adam.

“Bizim bahçenin duvarından atlayın. Tarabya sırtlarına çıkarsınız,” dedi Zeynep, “komşu bahçede köpekler vardır. Havlarlar ama asla ısırılmazlar.”

Adam ayağa kalktı, iskemlenin arkasına astığı parkasını giyip, önünü ilikledi. Mutfak kapısını açınca serin hava doldu içeri.

“Bora'dan özür dileyin benim için,” dedi, “belki de bir gün kovboyculuk oynarız onunla, kim bilir.”

Adam karanlığa süzülürken, “Durun,” diye seslendi Zeynep. Buzdolabından Bora'nın iki paket çikolatasını alıp adama uzattı ve o anda yaptığına pişman oldu. Kendince bir büyük kavgaya koşmakta olan birine iki paket çikolata uzatmak birden çok anlamsız geldi Zeynep'e. Elinin tersiyle itecek bunları diye düşündü. Oysa hiç itiraz etmeden çikolataları alıp parkasının cebine soktu adam. Karanlık gözlerinden ince bir ışık geçti. Sıcak, aydınlık mutfağı geride bırakarak, bahçenin soğuk karanlığında kayboldu.

“Ahmet Abi, Ahmet Abi,” diye bağırarak geri döndü Bora. Beline tabancalı kovboy kemerini, boynuna kırmızı eşarbını takmıştı. Yanları derilerle süslü bir pantolon ve yelek giyyordu. Ka-

fasına kocaman kenarlı bir Teksas şapkası geçirmişti. Her iki elinde de birer tabanca vardı. Adamı mutfakta göremeyince, “Nerede?” diye sordu annesine.

“Gitti,” dedi Zeynep, “iş varmış.”

Boynunu büktü çocuk.

“Yazık oldu,” dedi, “ne güzel birbirimizi vuracaktık.”

1979

GÜLİZAR

Onat Kutlar'ın anısına

Artin Usta alçı kalıbı özenle zamklayıp kâğıtladı. Tekrar zamklayıp bu kez kartonla kapladı, sonra kartonların üstüne vatkaları yerleştirdi. Bir teneke kovada katalizörü hazırlayıp, biçimli kadın bedenine bir güzel sıvadı. Cam elyafı katalizörün üstüne yerleştirmeden önce bir sigara yaktı. Bedenleri hazırlarken belli ölçülere uyma zorunluluğu vardı. Türk ölçüleri standart kadın bedeninde göğsü 88, beli 70 kalçayı ise 90 santim alarak saptamıştı. Kolların ve bacakların da bedene orantısı belliydi ama, sıra suratın hazırlıklarına gelince, Artin Usta derin bir nefes alırdı. Surat kalıbını dökerken, verilmiş ölçülerin dışına çıkar, yolda rastlayıverdiği bir güzel yüzü, ya da sinemada seyrettiği bir yıldızı düşünür, elleri o farkına bile varmadan düşündeki, kafasındaki yüzü yaratıverirlerdi.

Yüzleri şekillendirirken hayal gücünün akışına kapılır, kullanı-
rını yaratmaya sıvanmış bir tanrıya benzetirdi kendini. Mesleği
bambaşka bir boyut kazanır, yüreği sanatkârlara özgü yüce duy-
gularla dolardı.

Kemo Giysi'nin manken siparişlerini aldığı gün, atölyesinde
ön hazırlıkları yaparken, bu kez modelin yüzünde Gülizar'ı can-
landıracağını biliyordu.

Gülizar on beşine girdi gireli fena takılmıştı aklına. Doğ-
munu, bebekliğini, altında bezleriyle dolaştığı ilk yaşlarını bildi-
ği komşu kızına karşı yeni gelişen duygularından dolayı çok ra-
hatsızdı ama elinden bir şey gelmiyordu. Gülizar'ın olağanüstü
gelişmiş bedeni, biçimli bacakları, uzun kirpikli menekşe gözle-
ri, gür kumral saçları hayalinden çıktığı an rüyasına giriyordu.
Artin Usta tepeden tırnağa Gülizar'la doluyken, kızı yaratmaya-
caktı da ne yapacaktı. Kemo için hazırlayacağı mankenin genç
yaşından beri emek verdiği elli yıllık mesleğinin doruk noktası
olacağını seziyordu.

Bedros Karayan'ın oyuncak atölyesinde çalışmaya başladığın-
da gencecik bir delikanlıydı. Fransa görmüş akrabalarından ço-
cukken dinlediği erişilmez oyuncakları, büyüdüğünde elleriyle
üretmeye başlamaktan büyük keyif duymuştu. Ama ellili yılların
başlarında konfeksiyonculuk gelişmeye başlayınca, Karayanlar
oyuncakçılığı bırakıp manken imalatına başlamışlardı. Günde
yirmi-otuz mankenin ön hazırlıkları yapıyordu. Bir manken,
kurumasını bekledikleri için üç günden önce bitmiyordu. Zor
yetiştiriyorlardı siparişleri. İş iyice büyüyüp, konfeksiyonculuk
Anadolu kentlerine de sıçrayınca, atölyenin üst katını da kirala-
dılar. İki yıl sonra Artin Usta, Tarlabası'nda kirada oturduğu evi
bodrumuyla birlikte satın aldı. Gülizar doğmamıştı daha.

Ne var ki, manken ömrü de insan ömrü gibiydi. En azından
yirmi yıl sürüyordu yıpranmadan. Bir yangın veya su baskını ol-
malı ki, müşteri gelip, yeni mankenler için sipariş versin. Yoksa
arada bir saç modeli veya kirpik değiştirmenin dışında kimse uğ-

ramazdı semtine. Eskimek bilmezdi mankenler. Patron Karayan, “Allanın gücüne gitmesin ama, Lion mağazasının bodrumunu su bassın diye yine kiliseye mum yaktım, bassın ki ekmek paramız çıksın,” dediğinde, cenaze kaldırıncılarına benzetirdi kendini Artin Usta.

Bereketli geçen ellili yıllardan sonra da bir süre idare etti işyeri. Derken çöküş dönemi başladı. Baret Karayan vitrin mankenleri pahalıya geliyor diye, bezden, kolsuz ve bacaksız terzi mankenleri üretimine geçti, işçilerin çoğunu çıkarttı. Artin Usta kırk yıllık patronuna kendi teklif etti ayrılmayı. Yaşlanmış ve yorulmuştu. Üstelik karısı da hastalıklıydı, son yıllarda evde yalnız kalmamak için vızıldayıp duruyordu. Artin Usta evin bodrumunu derme çatma bir atölye yaptı kendine. Karayan artık vitrin mankeni yapmadığı için, eskiden kalma birkaç müşteriyi eski ustasına aktardı. Geçinip gidiyordu Artin Usta.

Artin Usta cam elyafın üstüne izole maddeyi sürdü, sertleşmesini bekledi. Sıra suratın kalıbını dökmeye yaklaştıkça, çocuk gibi sevinip heyecanlanıyordu. Mankenin saçlarını naylondan yapmak istememiş, mahalle berberine gerçek saç ısmarlamıştı. Gerçek saç çok pahalıya çıkıyordu ama, bu kez yaratılacak olan Gülizar’di. Gülizar’ın gür kumral saçlarını öleceğini bilse naylondan yapamazdı.

Manken bitirdiğinde, müşterisine götürürken, Gülizar’a benzerliğini mahalle halkından saklamak için bir çarşaf örtmek zorunda kalacaktı üstüne. Artin Usta kendini kollarında çırılçıplak bir Gülizar’la düşününce kızardı, içine bir sıcaklık yayıldı. Ellerini önlüğüne kurularak, bir sigara yaktı. Gülizar bir film şeridi gibi akmaya başladı gözlerinin önünden. Göçmen Remzi’nin üçüncü çocuğu da kız olmuştu. Karısıyla ilk kez bebeği görmeye gittiklerinde, pazen kundağının içinde, ıslıl ıslıl mavi gözleriyle Artin Usta’ya bakmış, sanki ona özel bir selam yollamıştı.

Gülizar üç yaşında, Gülizar beş yaşında, Gülizar yedi yaşında... Göçmen Remzi’lerin çok çocuğu vardı, Artin Ustaların hiç

çocuğu yoktu, Gülizar yanaşma kediler gibi her gün gelirdi evlerine. İlgi ve sevgi görürdü. Artin Usta'nın karısının incik boncuğunu takar takıştırır, aynanın önünde oyunlar oynar, neşeye boğardı evi. Çocuğun en çok şaşkın bakışlı gözlerini severdi Artin Usta. Hep bir şeylere hayret ediyor gibi bakardı Gülizar. Bazen de, okula giden kardeşleri bulaşıcı hastalıklar geçirirken, Artin Ustaların evine yollanırdı gece yatisına. Artin Usta, Karayanlarda çalışırken birkaç kez yanında atölyeye taşımıştı Gülizar'ı.

Gülizar'ın okul yaşı geldi, ilkokula, sonra ortaokula gitti. Film setlerinde ışıkçılık yapan babası geç saatlere kadar eve dönmediği, annesi de bilemeyeceği için derslerini Artin Usta'ya sordu, aritmetik problemlerini ona çözdürdü. Önce tombul bir bebekken, sıska uzun bir çocuk, sonra da güzelce bir kız oldu.

Derken bir gün inanılmaz bir değişim oldu kızda. Güneşte boy atan başaklar gibi birden serpildi, tomurcuklar açtı bedeninde. Uzadı, güzelleşti, saçlarını kestirip sarıya boyattı, kirpiklerini rimelledi, makyajlı gözlerinin menekşe rengi büsbütün koyulaştı. Mahallede dar paçalı bol kesimli pantolonlar, sarı çivili botlarla dolaşmaya başladı. Bir gün sırtında uzun tüylü bir kürkle geldi eve. Film setlerinin ışıkçısı Göçmen Remzi'nin kızı kimin gözüne çarptı da bu değişim gerçekleşti, Artin Usta düşünmek bile istemedi. Sanki öğrenirse onarılmaz bir yara açılıp kanamaya başlayacaktı yüreğinde.

Bir gün bakkalda Gülizar'ın annesine rastladı Artin Usta. Bakkal Koço, "Ne o Hatça'nım, nişanladınız mı kızı? Pek havalandı son günlerde," diye sordu.

"Yok canım nerdee," dedi Hatça'nım, "manken oldu kız, manken. Setçi Bülent, bu kızın güzelliğini harcamayın deyip duruyordu. Birkaç ay evvel makyajcı Zeliha süsledi püsledi kızı, aldı reklamcılara götürdü. Televizyonda hiç görülmedik, uzun saçlı güzel bir kız arıyorlarmış, şampuan reklamı için. Beğenmişler bizimkini. Kızım diye söylemiyorum ama, pek güzelleşti, haspa. Rahmetli halasına çekmiş."

“Şampuan reklamına mı çıkıyor?” diye sordu Artin Usta.

“Çıkıyor. Bir de ayrıca bir acansa bağlanmış. Manken okulu-
na yazdırmış bunu acans. Okulu bitirince tam manken olacak-
mış. Kazancının bir kısmını acans almış ama, öyle paralardan
söz ediyorlar ki, kalanı bize yeter.”

“Saçlarını ajans kestirdi demek,” dedi Usta.

“Bir tek saç olsa iyi,” dedi kadın, “kız tornadan çıkmışa
döndü. Kaşlarını da yoldular. Canım samur kaşlar inceldi gitti.
Dudaklarına kalemle biçim verdiler. Sanki daha mı iyi oldu? Ba-
zen ben bile tanımıyorum kızımı. Beli de incelmeliymiş. Her sa-
bah belinin etrafında bir sağa bir sola bükülür durur.”

“Güzeldi zaten, öyle kalamaz mıymış?” diye sordu Bakkal
Koço.

“Kalamazmış. Artık ne derlerse o yapılacak işte,” dedi Hat-
ça’nım. Bu işe sevinip sevinmediği belli olmadı hiç.

“Hayırlı olsun,” dedi Artin Usta. Çıktı bakkaldan, hızlı hız-
lı yürüyerek evine geldi, isteksiz çalıştı o gün. Topu topu iki be-
den zamklayıp tek bir kol takabildi. Karısının ölümünden son-
ra, bir somya indirmişti atölyeye. Yorulduğunda eve çıkacağına
somyasına uzanıveriyordu. Yine öyle yaptı, kollarını başının al-
tında çarpazlayıp yattı somyasına. Gözlerini karşı duvarda asılı
çerçevelenmiş diplomalara dikti. Tam altı taneydiler. En başta-
kinde aynen şöyle yazıyordu:

11 Ağustos 1929

*I. Yerli Mallar Sergisine iştirak eden dokuma mekikleri ve
oyuncak sergisi imalathanesi sahibi Bedros Karayan
beyefendiye iştirak hatırası olarak işbu diploma ita kılındı.*

Diğer diplomaların tarihleri 1930’dan 1934’e kadar uzanı-
yordu. Gerçi Artin Usta ne diplomaların ne de imalathanenin
sahibiydi ama, sergilenen malların tümü onun el emeğinden
paylarını almışlardı. Fotokopi makinesi icat olur olmaz, diplo-

maları fotokopilemiş, çerçeveletip asmıştı. Diplomaların yanı sıra bir sürü de fotoğraf vardı duvarda. Sergilerde Artin Usta'nın patronlarıyla birlikte çekilmiş resimleri.

Hepsi çizgili takım elbiseli, kravatlı, bıyıklı, gururla yan yana dizilmiş adamlar. Arka planlardaki raflarda, at ve bebek arabaları, trenler, tahta vagonlar, küçük kızların oynamaları için yapılmış ufacık salon takımları gözüküyordu.

Artin Usta birden fırladı yattığı yerden, elli yıllık meslek anılarının tümünü sığdırdığı resimleri ve diplomaları duvardan alıp yere çaldı. Dişi ağrıyormuş gibi, yüzünü ellerinin arasına alıp dolandı durdu küçük atölyede.

Ertesi gün gidip malzemelerini aldı, kalıplarını döktü, ruhu ve bedeni kendine ait bir Gülizar üretmeye başladı. Beden ölçülerini tahmin edebiliyordu, Gülizar'ın. Bu seferki manken Türk kadınlarının standart ölçüleriyle değil, Gülizar'ın ölçüleriyle gerçekleşecekti, Beli, bilekleri belli ölçülerden daha ince, göğüsleri daha dik, bacakları daha uzun ve yalnızca onun olacaktı.

Gülizar'ı özenle hazırlaması günler sürdü. Hiç acele etmeden yavaş yavaş ve keyifle çalıştı. Tam yarattığı lastik bedeni pistole boya ile ten rengine boyamaya hazırlanıyordu ki, kapı vuruldu ve içeri Gülizar giriverdi. Yasak bir şey yaparken yakalanıveren çocuklar gibi ürktü Artin Usta. Boyamaya hazırlandığı mankenin önüne geçip durdu.

“Selam Artin Amca,” dedi Gülizar. “Son günlerde hiç görünmez oldun, Kapandığına göre yeni siparişler almış olmalısın. Çok işin var herhalde.”

“Buyur Gülizar kızım,” dedi Artin Usta, “tam da çay demliyordum. Kapıda durma, gir içeri de beraber içelim.”

Gülizar üç-beş basamak merdiveni bir koşu indi.

“Benim adım Güli oldu artık,” dedi.

“O da neymiş?” diye sordu Artin Usta.

“Artin Amca bizim orada, yani mankenlerin arasında Gülizar

çok köylü adı gibi duruyor,” dedi, “kısalttık Güli yaptık. Sen de bana Güli de artık, olur mu?”

Bir iskemle çekip oturdu, bacak bacak üstüne attı. Demli çayı acem bardağında koyup getirdi Artin Usta, uzattı.

“Şeker istemem Artin Amca,” dedi kız.

“Sen üç şekerli içmez miydin çayı?”

“O eskidendi. Şeker, ekmek, pasta, abur cubur yemem yasak artık. Bir elma ile bir haşlanmış yumurta yıyorum öğleleri. Öyle fasulye pilavlara, dolmalara paydos. Yoksa şişmanlarım, vücut ölçülerim bozulur.”

“Çöp gibisin zaten. İki lokma yemekle bu yaşta hiçbir şey olmaz. Saçlarını kestiğine çok üzüldüm doğrusu. Ne güzel saçların vardı, ipek perdeler gibi düşerdi sırtına.”

“Eee, ne yapalım kes denince kesmeye mecburuz. Ajans karar veriyor nasıl olacağına,” dedi Gülizar. Paçalarını çizmelerinin içine soktuğu dar bir pantolon giyyordu. Taze teni bol makyajlıydı.

“Bu çizmelerde mi yeni modadır?” diye sordu Artin Usta.

“Evet amca,” dedi Gülizar, “beğenmediğini biliyorum ama biz son modayı takip etmeye mecburuz, işimiz modayı yansıtmak, unutmama.” İncecik beline kocaman bir kuşak dolamıştı. Hırpaniler gibi üst üste bir şeyler giyyordu. Artin Usta Gülizar’ı tiril tiril hatlarını belli eden ipek entariler içinde düşündü, içi titredi.

“Ben bir şey anlamadım bu modadan,” dedi. “Bizim nesil kırkların çizgilerinde kaldı.” Sonra kızın üzülebileceğini düşünerek hemen ekledi: “Ama sana pek yaraşmış giydiklerin.”

“Yaraşsın, yaraşmasın. Madem bu yılın modası böyle, bunlar giyilecek.”

İkisi de konuşmadı bir süre, sessizce çaylarını içtiler. Sonra Gülizar damdan düşer gibi, “Ben yakında taşınıyorum amca,” dedi, “dört arkadaş bir kat tuttuk. Nişantaşı’nda. Ay sonunda oraya geçeceğim inşallah.” Ağzı açık kaldı Artin Usta’nın.

“Annenin babanın haberi var mı?” diye sordu. “Söyledim,” dedi Gülizar. “Babam çok kızdı, annem de bir ağlamadır tutturdu. Ama bu iş böyle. Dünyam değişmeli anlıyor musunuz? Sadece üstümü başımı değiştirmek yetmez. Evim, semtim her şeyim değişmeli. Oh canım Artin Amcam, sen Hıristiyanısın, ne de olsa daha açık fikirlisin bizimkilerden. Sen onları ikna et kuzum. Babam seni çok sever. Anlatmaya çalış emi. Yakında bahar defilem başlayacak. Ünüm daha da artacak o zaman. Arayanım so-
ranım olacak. Bakarsın gazeteciler filan da gelirler. Nasıl otururum canım buralarda.”

Şap diye bir öpücük kondurdu Artin Usta’nın yanağına, kırıta kırıta kapıya yürüdü.

“Çaya çok mersi. Bundan sonra Gülizar değil Güli, tamam mı, benimkilerle de konuşmayı unutma emi amca,” dedi, atölyenin karanlığından gün ışığına karıştı gitti.

Artin Usta işinin başına döndü. Tabanca boyası ile bir güzel boyadı Gülizarını. Sonra sırayla sağ ve sol kollarını, bacaklarını taktı. Menekşe rengi gözleri aldı eline, uzun yün kirpiklerle çevirdi etrafını. Dolgun dudaklarını kırmızıya boyadı. Saçlar henüz hazır değildi. Güzel yüzlü, güzel vücutlu, kabak kafalı Gülizar’ı dayadı duvara. Birkaç adım geri gidip eserine baktı, içinde bir yerlerde bir yara hafif hafif kanıyordu sanki.

Bir süre gözükmedi Gülizar. Artin Usta mahalle berberinde Hatça’nımın eskisi gibi konfeksiyonlara etek bastırmadığını, sürfile yapmadığını, Göçmen Remzi’nin de akşamları pasaja dadanıp kafa çekmeye başladığını öğrendi. Onlarla karşılaşmama-
ya özen gösterdi. Gülizar’a dair kötü bir haber duymaktan korkuyor gibiydi, iyi haberlerini ise dergilerden ve gazetelerin magazin eklerinden takip ediyordu. Poz poz resimleri basılıyordu kızın. Her resimde birbirinden değişik giysiler içinde, saçları da her seferinde bir başka renk ve biçimdeydi. İnci dişlerini göstererek gülümsüyordu hep ama bakışlarındaki çocuksu hayret kaybolmuştu. Hiçbir anlam kalmamıştı gözlerinde. Değişmeyen

sadece gözlerinin menekşe rengiydi. Günlük gazetelerin sayısını sırf bu uğurda birden üçe çıkarttı Artin Usta. Bir de televizyon dergisi almaya başladı.

Artin Usta o kış tam yirmi üç tane Gülizar yaptı. Bunlardan bir kısmını değişik firmalara sattı, yedi tanesini kendine sakladı. Mankenleri yan yana dizdi duvara. Karısının gardrobundan elbiseler bulup giydirdi hepsini.

Bir sabah gazetelere göz attığında, magazin ekinin ilk sayfasında Gülizar'ın kocaman resmini gördü. İlk kez birinci sayfada bu kadar büyük veriliyordu resmi. Altında *ünlü manken Güli, mankenlerin dünyasını anlatıyor* yazıyordu. Hemen gözlüklerini taktı, okudu:

“Biz mankenler bir vitrinde yaşıyor gibiyiz. Herkes bize bakar, bizi gözler. Bu nedenle her zaman çok şık ve bakımlı olmamız gerekir. Saç biçimimize, makyaj ve giysilerimize moda hükmeder. İnsan ilişkilerimizi de bağlı bulunduğumuz ajanslar düzenler. Defile sırasında sadece podyumu yaşarız. Podyumda kişiliğimizi unutmamız gerekir.”

Artin Usta iskemleye çöktü, bir sigara yaktı.

“Hayır, düşünmeye vaktimiz yoktur. Ajanslar bizim için düşünür. Kitap okumaya da vaktimiz yoktur. Saatlerce prova, berber, yürüyüş çalışmaları. Ne zaman okuyacağız ki? İşimiz güzel olmaktır bizim. Aynada bazen tanımıyoruz kendimizi, o kadar değişik ama hep güzel. Hastalanamayız. Kendimizi hiç bırakamayız. Bu meslek bakımsızlık kabul etmez.

“Sanatçı bir aileden geliyorum. Babam art direktör olduğu için hep film setlerindedir. Annem de el sanatlarıyla uğraşır. Onları çok az görebiliyorum, hepimiz çok meşgulüz. Mutluluk mu, bilmem hiç düşünmedim.”

Daha fazla okumadı Artin Usta. Gülizar'ın değişik pozlarda

çekilmiş resimlerine, yarı açık kırmızı dudaklarına, dekoltesinden taşan diri göğüslerine baktı. Gitti kendi yarattığı Gülizar'lerden birinin saydam pembe tenine dokundu usulca. Atölyenin kapısını vurup çıktı.

O akşam pasaja uğradı Artin Usta. Buranın bile müşterisi değişmişti son zamanlarda. Bir iki meyhane iyice sosyetik olmuştu. Yabancı turistler bile geliyordu ara sıra ama en çok son yıllarda yeni türeyen reklam filmi yönetmenleri ve yapımcıları doluruyordu buraları. Yine kalabalıktı pasaj. Artin Usta, Agop'un meyhanesinde mimlediği boş bir masaya doğru garsonlara çarpmadan ilerlemeye çalışırken, başka bir masadan biri seslendi.

"Artin Usta, Allah mı gönderdi seni, gel be paşam."

Döndü baktı, yine bir reklamcılar masasıydı. Oturanları başıyla selamladı. Bir iki tanıdığı vardı masada.

"Bak bu bey yapımcı," dedi tanıdığı, "bir reklam filmi için çok sayıda manken bulması gerekiyormuş. Sen de tam üstüne geldin." İyi niyetle göz kırptı ustaya.

"Söyle bakalım usta, manken nerede yapılır?"

Yönetmen olduğunu bildiği sarışın sakallı adam gülerek atıldı, "Yatakta," dedi.

Artin Usta masada duran rakı dolu bardaklardan birini kap-
tığı gibi yönetmenin suratına savurdu. Ne olduğunu şaşırان yönetmen, "Delirdi mi bu herif, ne oluyor bu bunağa," diye sorarken, o hisimla fırladı meyhaneden, Beyoğlu'nun arka sokaklarında koşmaya başladı. Atölyeye geldiğinde soluk soluğa kalmıştı. Yüreğinin gümbürtüsü kafasının içinde ötüyordu. Kapıyı tekmeyle açıp içeri girdi, bir tekme de duvarda dizili duran mankenlere savurdu. Sıra sıra Gülizar'lar iskambil kâğıtları gibi birbirinin üstüne yığıldılar. Eline geçirdiği iskemleyi cansız bedenlere art arda indirmeye başladı. Kolları bacakları ve kafaları hoyratça ayırdı bedenlerinden, saçları yoldu. Kendine şaşkınlıkla bakan gözleri parmaklarıyla oydu. Ortalık bir anda savaş meydanına döndü. İçlerinde katalizör hazırladığı kovaları getirdi,

verde darmadağın duran parçalanmış, ezilmiş, kırılmış kol bacak parçalarını, gövdeleri doldurdu kovalara. En üste didik didik saçlı kafaları koydu. Çekeliye çekeliye çıkarttı basamaklardan, sokağa kapının yanına dizdi. Kapıyı kapadı, sendeleye sendeleye el yordamıyla somyasına yürüdü, sırtüstü uzandı yatağa. Yüreğinin gümbür gümbür atışları giderek hafifledi, duyulmaz oldu.

Sokakta tepeleme dolu kovaların etrafında bir kedi dolanıp durdu bir süre. Bir parça yiyecek bulma umuduyla hop diye sıçradı kovalardan birinin üstüne. Karıştırdı karıştırdı. Bir şey bulamayınca, yumuşacık atladı yere. Gülizar'ın nasılsa sağlam kalmış tek gözü şaşkın şaşkın baktı kediye, hiçbir şey anlamadı.

1979

SADECE 1457 KUPONA

Kala kala 147 kupon kalmıştı tamamlamasına. Zaman yaklaştıkça uykuları bozulmaya başlamıştı Semiha'nın. Sabahları dayak yemiş gibi halsiz ve yorgun uyanıyordu. Bu durum iş yerindeki verimliliğine de yansımıştı haliyle. Yazdığı raporlar imla hatalarıyla doluydu. Bir süre önce ihtar almıştı bu yüzden.

Aslında Semiha yıllardan beri kupon biriktirdiği için bu konuda uzman sayılırdı da, bu kez teslimini beklediği malı nasıl kontrol edeceğini bilemiyordu. Devre mülk evini bile kuponlarla almıştı. Tatsızlıklar onun hiç mi başına gelmemişti? Gelmişti elbette. Örneğin, bardaklarını 48'e tamamladığında, son paketle iki çatlak bardak çıkmıştı. Bu işlerde uyanık olmak gerekiyordu. Paketi teslim almadan önce, içi mutlaka kontrol edilmeliydi. Bayii itiraz etse bile, hemencecik orada açmalıydı ambalajı.

Semiha bu işe yıllar önce yürek biçiminde, mavi taşlı küpelerle başlamıştı. Aynı bölümde çalışan kızlarla bilezik, kolye, yüzük kuponları biriktirmek için ortaklaşa Gündoğdu gazetesini almışlardı. 72 kupon tamamlandığında, yüzük için başvurmuş olanlar ayvayı yemişti. Yüzükler o kadar küçüktü ki değil bir yetişkinin, on yaşında bir kız çocuğunun bile parmağına zor girerdi. Allahtan küpe için yazılmıştı Semiha. Küpeler resimde görüldükleri gibi olmasalar bile, küçük parmağına dahi takamadığı yüzükle ortada kalan arkadaşından daha iyi durumda sayılırdı.

Okurlar gibi, gazeteler de uyanmıştı kısa sürede. Öyle beş, on kişinin bir araya gelip, tek bir gazeteyle birkaç şeyi birden almasını önlemişlerdi. Tedbirlerini almışlardı.

Semiha yaklaşık on yıldır yapıyordu bu işi. Yürek küpelerden sonra, yazları teyzesiyle birlikte gittikleri Erdek tatili için, valiz kuponu biriktirmeye karar vermişti. Sonra ne zamandır arıza yapan ütüyü değiştirmeyi koymuştu kafasına. Derken Hasan girmişti hayatına. Hasan işyerine komşu olan pastanede çalışıyordu. Hasan'la işler ciddiye biner gibi olduğunda, çeyiz için gerekli tüm eşyaları bu yolla elde etmeye karar vermişlerdi.

İşte, 'kuponkolizm'e o sırada yakalanmıştı Semiha. Bardak, tabak, çatal, bıçak takımlarından sonra, sıra yatak odası, yemek odası ve salon takımlarına gelmişti. Dört yıl içinde, ihtiyaçlarına göre Gündoğdu gazetesinden, Özgürlük'e, Federal'e, Gece'ye tekrar Gündoğdu'ya, Yeniçağ'a, derken Bahis ve Tevazu'ya geçmişlerdi.

Önceleri, modern bir kız olan Semiha, Bahis ve Tevazu gibi tutucu gazeteleri almakta direnmiş, hatta bir ara nişanlısıyla bu yüzden bozuşmuştu bile. Ama en az kupona en iyi malları da bu gazeteler veriyordu, aksi gibi.

Hasan'ı tamamen elden kaçırdığında, Tesettür'den buzdolabı almasına topu topu on yedi kupon kalmıştı. Artık çeyiz nere-

deyse tamamlanmak üzereydi. Çamaşır ve bulaşık makinelerini almışlardı. Hatta, balayı için özel bir kampanyaya katılmışlardı birlikte. Nikâh gününü kampanyanın bitimine denk düşürmeye çalıştıkları sıralardaydı, televizyon kanallarının birinde bomba gibi patladı haber.

Gece gazetesi bir kereye mahsus olmak üzere, evlenecek genç adamlara bakire kız veriyordu. Kızlar sarışın, kumral ve esmer olmak üzere sadece üç adetteler, vücut ölçüleri Türk Standartlar Enstitüsü ölçülerine uygundu. En az ortaokul mezunuydular, yemek, ütü gibi ev işlerini ve en son Türk popu şarkılarını biliyorlardı. Kampanyaya katılan şanslı erkeklere üç yılkh garanti belgeleriyle birlikte, kura sonucu teslim edileceklerdi.

Semiha ve Hasan'ın gül gibi düzenlerini, işte bu kampanya bozdu. Tam o sırada, Semiha buzdolabı için Tesettür, Hasan da battaniye ve nevresimler için Halk gazetelerini almaktaydılar.

Hasan'ın koltuğuna sıkıştırdığı Halk'ın içinde Gece gazetesini gören Semiha, önce son derece masum bir merakla sordu. Acaba nişanlısı, ondan habersiz hangi kampanyaya girmişti? Semiha'ya bir sürpriz mi hazırlıyordu? Ama Hasan bu konuda öylesine esrarengiz bir tavır sergiledi ki, kız bu işin içinde bir bit yeniği olduğunu anlamakta gecikmedi.

Aynı işyerinde çalışan Necati Bey de birdenbire gazetesini değiştirmiş, Gece almaya başlamıştı. Necati Bey'le aynı bölümde değillerdi ama, yemekhaneye indiklerinde hep yan yana oturlardı. Semiha aynı gün, tesadüfen, adama şu anda ne için kupon biriktirmekte olduğunu sordu. Necati Bey kaçamak yanıtladı. Oysa, hemen her gün, hangi gazeteden hangi kuponu kestiklerini, kaç kuponları kaldığını, hangi dağıtım merkezlerini kullandıklarını konuşmazlar mıydı?

O gün eve dönerken durakta, otobüste rastladığı erkeklerin hemen hemen hepsinin elinde birer Gece gazetesi gördü. Semiha evine girmeden bir Gece aldı. Akşam yatağına uzandığında,

gazetenin kuponlar bölümünü açtı. Gece, yüzlerce kupon karşılığında ve üstelik de kura ile sadece bir tek şey veriyordu.

Saatin geç olmasına aldırmadan telefon etti Hasan'a ve hesap sordu. Hasan, Semiha'yı yatıştırmaya çalıştı. Aslında kötü bir niyeti yoktu. Sırf merak yüzünden başlamıştı bu işe. Gazete her ayın ilk pazartesi günü, kızların resimlerinden küçük bölümler yayınlıyacaktı, ilk pazartesi gözü, ikinci pazartesi, kaşı, sonra saçının bölümleri, çenesi, burnu, elleri, ayakları, göğüsleri derken tüm resmin ortaya çıkması için ayların geçmesi gerekiyordu. Hiç olmazsa ayın ilk pazartesi bir Gece alamaz mıydı?

Aralarındaki soğukluk işte böyle başladı. Semiha, hiçbir işlerine yaramayacak olan bu kampanyaya Hasan'ın gereksiz yere para yatırmaya başlamasına da bozulmuştu ayrıca. Ayda bir Gece'ye vereceği parayla bal gibi paspas ya da mutfak havluları alınabilirdi ama Hasan'ın inadı tutmuştu bir kere. Semiha'nın siemlerini, kişisel özgürlüğüne yapılan saygısızlık olarak görmeye başladı ve ilişkileri iyice gerginleşti.

Bu arada Ümmet gazetesi başka bir kampanya başlattı rekabet olsun diye. Ümmet, dini bütün Türk erkeklerine, tesettürlü, helal süt emmiş hanım dağıtacaktır. Üstelik kampanyaya katılacak erkeklerin bekâr olma koşulu da yoktu. Evlerinde sadece üçten fazla eşlerinin bulunmaması yeterli sayılıyordu. Bu kampanyanın tek mahzuru, kurada çıkacak hanımların dul veya çocuklu olabilmeleri olasılığı idi. Dinimiz gereği, dul almak sevap sayıldığı için, gerçek Müslümanlarca pek mahsurlu değildi ama, Ümmet gazetesi bir süre sonra tiraj düşüşü yaşayınca, dulların çocuklularını vermekten vazgeçti.

Semiha, Hasan'ın arkadaşlarından Remzi'yi casuslukla görevlendirdi. Rüşvet olarak Remzi'ye bilgisayar kuponlarının tamamını vermeyi bile göze aldı. Gerçeği öğrenmek istiyordu. Öğrendi de. Hasan sadece ayda bir gün değil, tek bir gün bile aksatmadan Gece gazetesini muntazam almaktaydı.

Masa arkadaşı Ayten, her ne kadar, “Boşversene, nasıl olsa onca erkek içinde kurayı kazanma şansı çok az. Aptal herif, Gece’ye yatırdığı paralarla kalacak,” dediyse de, Semiha’nın sıtkı iyice sıyrılmıştı.

Derken, Yeni Arayışlar gazetesi karşı atağa geçti. Bu gazete 1457 kupona otuz yaşını geçmemiş, boyu 1.59 cm.’nin altında olmayan, sağlıklı ve cinsel gücü garanti belgeli erkekler dağıtacak.

Semiha, biriktirmekte olduğu elbise askıları ve makyaj malzemeleri kuponlarını gözden çıkarıp, gazetesini değiştirdi ve Yeni Arayışlar almaya başladı. Bunu intikam için yapmakta olduğunu da Hasan’dan hiç gizlemedi.

Hasan nişanlısının bu davranışı karşısında kendini çok aşağılanmış hissetti. Kendisi de münasebetsiz bir nedenle kupon biriktliyordu ama, o bir erkekti.

Başka ailelerde olduğu gibi aralarında cinayete varan bir kavgaya çıkmadı allahtan. Ne de olsa, her ikisi de kentsoylu, güngörmüş ve çağdaş insanlardı. Ve evlenmeden önce, evlerinin tüm eşyalarını gazete kampanyaları sayesinde tamamlamayı beklerken, yaşlanmış, olgunlaşmışlardı. Kendi kuponlarıyla aldıkları malları adil bir biçimde paylaştılar. Buzdolabı, çamaşır makinesi ve yatak odası takımları Semiha’ya düşerken, Hasan yemek odasını ve bulaşık makinesini aldı. Aslında Semiha’ya karşı cömert bile davrandı, günü yaklaşmış battaniye kuponlarını ona bıraktı.

Zaten o günlerde, Gece gazetesinde sarışın ve kumralın bele kadar olan resimleri yavaştan belirmeye başlamıştı ve her ikisi de oldukça güzel hatunlardı. Hasan’ın keyfine diyecek yoktu. Semiha’dan olaysız kurtulduğuna da ayrıca seviniyordu.

Oysa İstanbul’da değilse bile, bazı taşra kentlerinde sırf Yeni Arayışlar’ın kampanyası yüzünden cinayetler işlenmekteydi. Urfa’da genç kızının, erkek kuponu biriktirdiğini çakan kızgın bir

baba ibret olsun diye, şehir meydanında kızının kupon biriktiren ellerini bileklerinden kesmiş, Denizli’de bir başkası, üç ay önce imama nikâhlattığı dördüncü karısını yedi yerinden bıçaklayarak öldürmüştü. Bir ara yaygınlaşan bu kıyım olayları karşısında, savcılık, ‘Güçlü Erkek’ kampanyasını durdurma kararı aldı. Ama Yeni Arayışlar gazetesi, çevre mahallelerdeki gecekonducuları, gazete binasının etrafına toplayıp, sahibi bulunduğu televizyon kanalı aracılığı ile, öyle bir gösteri düzenledi, öyle bir yayın yaptı, ayrıca feminist dernekler ve kadın kuruluşları öyle bir direniş gösterdi ki, sonunda Anayasa Mahkemesi, bu kampanyayı basın özgürlüğüne vurulmuş bir darbe kabul ederek, durdurma kararını kaldırmak zorunda kaldı.

Bu gösteriler sırasında, Hasan Paşa Fırını, simitçiler, şerbetçiler bereketli bir on beş gün geçirdiler ve o gazetenin çevresinde yaşayan kimseler, gazete binası önünde sabahladıkları her bir gece için, gece başına yüklü bir para aldılar. Önemli olan milletin dinamizmini, ticaretin canlılığını, halkın da mutluluğunu korumak değil miydi zaten.

Semiha, kampanya yeniden başlayınca, kuponlarına kaldığı yerden devam etti... Yeni Arayışlar’da, belli günlerde kampanyaya katılan erkeklerin resimlerinden parçalar yayınlanıyor, o günlerde gazete tiraj patlaması yaşıyordu. Ayrıca, gazetenin pazar ilavesinde, bu resim parçacıklarından, ‘Bulyap’lar yayınlanmaya başladı. Erkek parçalarını doğru olarak birleştirebilenler bir kuraya katılacak ve kazanan, güney sahillerinde hafta sonu tatiline yollanacaktı.

Semiha şansını zorlamak istemediği için buna boşverdi. Tatil matil istemiyordu. Tek beklentisi, elinde garanti belgesi ile gelecek güçlü erkeğine sahip olmaktı, bir sene için bile olsa... Şansını artırmak için, kampanyasında kaydırma yapmış, devre-mülk şartlarıyla çalışan devre-erkek bölümüne girmişti. Hiç olmazsa, şimdi bir garantisi vardı. Kimse ona kurada kazanmadın

diyemezdi. Alt tarafı sırasını beklerdi, o kadar. Zaten bekleme-ye o kadar alışmıştı ki...

Yemekhane arkadaşı Necati'nin de günleri sayılıydı. Adam tek bir gün bile aksatmadan kuponlarını biriktirmiş, ne olur ne olmaz diye talebin çok yüksek olduğu sarışına değil de daha az talepli esmere talip olmuş, resim parçacıklarını kesip yan yana getirmiş (göğüs ve cinsel organ parçalarının verildiği gün, gazete poşet içinde satılmıştı) esmeri dizlerine kadar bütünleştirmiş, neticeden oldukça memnun kalmıştı.

Büroda başkaları da kadın veren kampanyalara katılmışlardı. Hatta tutucu gazetelerin birinde kupon biriktirerek, fazla beklemeden, tesettürlü bir dula sahip olan bir arkadaşları, dulundan çok memnun kalmış, bir diğeri kazandığı tesettürlüyü eve getirdiğinde, şaşı gözü ve çarpık bacaklarıyla elinde kalan kadını ne yapacağını bilememiş, kurtulana kadar akla karayı seçmişti. Necati Bey hiç olmazsa kartlarını açık oynuyordu. Şansı yaver git-tiği takdirde, balık etinde, orta boylu, geniş kalçalı, uzun saçlı esmerine kavuşabilecekti. Eğer sağlığı da yaver gidebilseydi.

Masasının üst sağ gözünde kilit altında sakladığı kuponları, bir gece kimliği meçhul hırsızlar tarafından çalınıverdi. Necati Bey, işte o gün yıkıldı. Yüzüp yüzüp kuyruğuna geldiği sırada başına gelen bu felâketi bir türlü hazmedemedi. Çekmecesin-den ne dolmakalemi, ne tel zımbası, ne de yeni aldığı dolu şi-şe tıraş losyonu çalınmıştı. Sadece kuponların yerinde yeller esi-yordu.

Her önüne geleni sorguya çekti, herkese yalvardı. Üstünde kendi adının yazılı olduğu kuponlar başka birinin işine yaramazdı ki...

Birkaç yıldan beri 'kuponman'lara tedavi uygulayan klinik-ler açılmıştı sağda solda. Sürekli kupon biriktirmenin, televiz-yonlarda radyolarda bangır bangır kupon reklamı dinlemenin

ya da değişik seçenekler arasında kupon seçimi yapmanın getirdiğı stres, insanlarda çeşitli ruh bozuklukları yaratmıştı. Hele kadın ve erkek kampanyaları başladığından beri, hastaların sayısı öylesine artmıştı ki, İstanbul Üniversitesi, bu konuda psikolog yetiştirmek üzere bir ‘kuponoloji’ kürsüsü kurmak zorunda kalmıştı.

Necati Bey’i ablası, önce Fatih semtinde salık verilen bir Huzur Kursu’na yolladı. Dini telkinlerle tedavi uyguladığı söyleniyordu ve insaniyet namına, parasız bir kurstu.

Adamcağızın büsbütün zıvanadan çıkarak, kurstan kovulması üzerine, ablası sigorta işlemlerini yerine getirerek onu bir ‘kuponklinik’e yatırdı. Semiha, bu işlemler sırasında, elinden gelen yardımı esirgemedi. Bugün sana olan, yarın da bana olabilir diye düşünüyordu. Nitekim, ‘Güçlü Erkek’in kupon sayısı azaldıkça, Semiha’nın başağrıları ve uykusuz geceleri çoğalmaya başlamıştı.

Masa arkadaşı Ayten de Semiha ile aynı kupondan biriktiriyordu. Güçlü Erkek’in ilk verilen resim parçası, kıllı göğsüne aitti. Sırasıyla haşın bir ifadeyle bakan gözleri, büyükçe burnu, pazulu kol parçaları, kalın boynu, dalgalı saçları, küt parmaklı elleri ve adaleli bacak bölümleri geçti ellerine. Adam ne esmer, ne sarışın sayılırdı, açık renk gözlüydü sanki. Semiha Karadenizli, Ayten de Egeli olabileceğini savundu. Ellerindeki görsel verilere göre pek uzun boylu sayılmazdı. Ayten erkeklerin boyu üzerinde pek durmazdı. Ama Semiha ille de kendinden uzun olsun istiyordu. Güçlü Erkek’in sadece boyundan pek hoşnut kalmamıştı.

Gazetenin poşette verildiği gün ise, Semiha tek başına açamadı gazeteyi. Ayten’i bekledi. Heyecan içinde resim bölümüne baktıklarında kötü bir sürpriz bekliyordu onları. Güçlü adını taktıkları erkeklerine don giydirilmişti.

“Ne diye zahmet edip poşete koymuşlar?” dedi Ayten. Do-

nu incelemeye aldılar. Semiha, bir büyüteç edindi daha iyi görmeleri için. Üç kere evlenip boşanmış bir sürü de sevgili değiştirmiş Şükran Abla'ya danıştılar. Şükran Abla, tüm tecrübelerinin ışığında, resim parçasını inceledi ve, "Eh, fena sayılmaz çocuklar," dedi.

Güçlü'ye kavuşmaya 62 kupon kala, Semiha'nın saçlarını sarıya boyatmasına zor mani oldu Ayten.

"Daha iki ay var, sonra da kura sıranı bekleyeceksin, dipleri uzar," dedi. Saçlarını boyatmadı ama, sıkı bir rejime girdi Semiha. Günlerce bir dilim çavdar ekmeği ile, haşlanmış sebze dışında bir şeycik koymadı ağzına. Sinirleri büsbütün bozuldu. Kulağına sürekli, "Sadece on kupona, sadece yüz kupona, sadece otuz üç, elli dokuz, yirmi sekiz, yüz beş, şok kupona," diye bas bas bağırان sesler gelmeye başlamıştı.

1457'ye beş kupon kalmıştı. Semiha saçlarını sarıya boyatmış, kat kat kestirmişti. Çok kilo vermişti. Geceleri gözüne uyku girmez olmuştu. Gündüzleri, iş yerinde dalıp dalıp gidiyordu. Uyandırmıyorlardı arkadaşları. Emekliliği o kadar yakındı ki, herkes biraz idare ediyordu işte. Sağlığının bozulmasının dışında pek de fena sayılmazdı durumu. Kuponlarla, iğne ipliğe kadar dayayıp döşediği bir katı, kolyeleri, yüzükleri, bilezikleri, kuponlarla sahip olduğu devre-mülk yazlığı vardı. 'Güçlü Erkek' de gelmek üzereydi. Daha ne isteyebilirdi bir insan.

Tek kupon kaldığı sabah, uyandığında Güçlü'ye ilk akşam ne pişireceğini düşündü. Patlıcan kızartacaktı. Mutfağına şöyle bir göz attı. Hiç eksiği yoktu ama tavaşını göremiyordu. Birden hatırladı, tavaşını birkaç hafta önce, komşusuna ödünç vermiş, geri istemeyi unutmuştu. Komşusu da on gün önce adres bırakmadan taşınmıştı. Yani, patlıcanlarını kızartacağı bir tavaşı yoktu artık. Kanının beynine çıktığını hissetti. Koşup gazetesini

kaptı ve kupon sayfalarına baktı. Ne yazık ki ‘tava kampanyası’ yeni tamamlanmıştı. Kapıcıya beş altı tane gazete ısmarladı. Her birini gözden geçirdi aceleyle. Aralarında tava dağıtanı yoktu. Sokağa fırladı, köşedeki gazeteciden, şehirde yayınlanan bütün gazeteleri satın alıp evine döndü. Bazıları tava dağıtıyordu ama daha çok uzun süre beklemesi gerekecekti. Oysa, yıllarca beklediği Güçlü, belki de yarın onundu ve tavaya hemen ihtiyacı vardı. Semiha ağlamaya başladı.

Yeni Arayışlar’da Güçlü’nün son resim parçacığı olan, sağ ayağının başparmağı yayınlanmıştı o gün. Semiha burnunu ve gözlerini sildikten sonra, eline makasını alıp ayak başparmağını özenle kesti ve bütününü beyaz bir kartonun üstünde tamamlamış olduğu Güçlü’nün sağ ayağına yerleştirdi.

Semiha’nın ağlamaktan şişmiş gözleri, çok yakında kavuşacağı Güçlü’süne bakıyordu ama akli tavadaydı. Şu anda en çok, bir tava olsun istiyordu. Güçlü’ye patlıcanlar, patatesler, balıklar, köfteler kızartacağı bir tava... Çok şeyini bir tavayla değiş tokuşa hazırdı. Bütün yüreği ile istiyordu bu tavayı.

“Tanrım,” diyordu, “ey ulu tanrım bir kerecik eşref saatine gelsin de, beni de duy. Bir tavayı esirgeme benden.”

Bir ara şiş gözleriyle, içini okumak istercesine bakıp durduğu Güçlü’nün geniş alnının daha da genişlemeye başladığını gördü... Güçlü’nün alnı genişledi, genişledi... Genişledikçe yüzündeki hatları siliniyordu. Aynı anda gövdesinin ortasından sopa gibi bir şey uzamaya başlamıştı. Semiha dehşetle irkildi. Hayır hayır bu şey, zannettiği şey değildi. Olamazdı... Güçlü’nün kolları ve bacakları da hatları gibi siliniyor, büyük bir yuvarlak yüzey ve onu tutan bir sapa dönüşüyordu. Üstelik giderek de büyüyor, kocamanlaşıyordu. Biraz evvel beyaz kartonun üstünde, sert bakışlarla kendini süzen Güçlü yoktu artık.

Semiha, bir rüyadan uyanır gibi gözlerini ovuşturdu, yavaşça uzattı elini, kendine doğru onu tehdit eder gibi dimdik uza-

nan o Őeye dokundu. Eline bir tavanın sert sapı değdi. Öteki eliyle, sapın ucundaki teflonun serin ve pürüzsüz yüzeyini sıvazladı. Sıkıca yakaladı tavanın sapını, gözlerini yumdu, nefesini tuttu ve içinde dünyanın bütün patlıcanlarını, köftelerini kızartacağı bu dev tavayı olanca gücüyle ve hicranını sadece kendi yüreğinin bildiğı, birikmiş yılların hasretiyle, göğsüne bastırıp, sımsıkı sarıldı.

1996

ADİL DÜZEN

Karşısında ezik büyük duran, kollan yanlarına sarkmış, yorgun adamın yüzüne bakıyor hakim. Bir isim değıştirme davası bu. Sıradan, rutin davalardan biri. Zaman kaybından başka bir şey değil. Adı öyle olsa ne çıkar, böyle olsa ne fark eder insanın. Hakim, adalet mekanizmasının zaten çok dar olan zamanını bu işlerle harcayanlara oldum olası kızar. Sert bir sesle soruyor:

“Adınız?”

“Adil Düzen.”

“Adını sordum, adını.”

“Adil Düzen, hakimim.”

“Adınız Adil Düzen mi yani?”

“Evet.”

“Ne zamandan beri?”

“Doğumumda öyle koymuşlar efendim. Adil babamın babasının adıymış.”

“Ya Düzen, o nasıl olmuş?” Hakim, karşısındakinin akli dengesinin yerinde olup olmadığını ya da kendisiyle dalga geçip geçmediğini anlamak ister gibi pür dikkat, öne doğru kaykılmış kürsüsünde.

“Efendim, benim atalarımдан biri, affedersiniz, düzenbaz biriymiş. Köyde dolandırmadığı kimse kalmadığı için adı ‘Düzenbaz’a çıkmış. Çoluk çocuğu bu kötü lakaptan nasiplerini bol bol almışlar. Onun soyundan türeyenlere, Düzenbaz’m oğlu, Düzenbaz’ın torunu, Düzenbaz’ın yeğeni gibi adlar takar olmuş köy halkı. Sadece bizim aile karalansa neyse, insanların dili o denli alışmış ki, Düzenbaz’ın berberi, Düzenbaz’ın bakkalı, Düzenbaz’ın bacanağı, Düzenbaz’ın baldızı dene dene, köyde birçok aile bu sığata bulaşır olmuş. Soyadı kanunu çıktığında, dedem fırsatı ganimet bilmiş, bu musibeti hem ailenin hem de konu komşunun alnından silmek için, kulağının da alışık olduğu ismi çağrıştırdığından ‘Düzen’ soyadını almış ve köyünden ayrılıp şehre göçmüş.”

“İyi ya, Düzenbaz’dan hazır kurtulmuşsunuz köycek, sen şimdi niye değiştirmek istiyorsun adını?”

“Sayın hakimim, ben isimden memnundum. Ne zamanki bu Adil Düzen’e bir parti sahip çıktı, başıma gelmedik kalmadı. Ne rahatım ne huzurum kaldı. Sağlığım bile tehlikeye girdi sonunda. Adımı değiştiremezsem öleceğim.”

“Nasıl yani?” dedi hakim.

“Bakın anlatayım,” dedi adam, ağırlığını sağ ayağından sol ayağına aktardı. “Beş yıl kadar oluyor, benim küçük kız liseyi bitirecek o sene. Onu üniversite kurslarına kaydettirmek için Beşiktaş’a inmiştım. Adımı sorduklarında, ne diyeceğim ki, ‘Adil Düzen’ dedim elbette. Kayıt yapan hanım dik dik yüzüme baktı. Adımı tekrarladım. ‘Benimle dalga mı geçiyorsun?’

diye sordu. ‘Esağfurullah,’ dedim. ‘Bakın,’ dedi kadın. ‘Bura-ya kayıt için geldiniz, propagandaya değil. Boşuna nefes tüketmeyin, ben o adil düzene inanmıyorum.’ ‘Ben de inanmıyorum,’ dedim. ‘O zaman doğru konuş,’ dedi. ‘Hanımefendi, benim adım böyle, anamla babam takmış,’ dedim. ‘Sen de adını değiştir öyleyse,’ dedi. Ben de giderek kızmaya başlamıştım. ‘Sen benim adıma ne karışıyorsun,’ diye bağırmışım. ‘Bunlar hep böyledir zaten. Kadın düşmanındırlar,’ diye bağirmaya başladı. Etrafımıza kalabalık birikti. Her kafadan bir ses çıkıyor. Ben derdimi anlatamıyorum. Bu arada iki tekme birkaç yumruk yedim. Benim de elim armut toplamıyor. Ben de salladım bir iki tane. Polisler geldi. Yaka parça karakola götürüldük. Aynı sorgulama karakolda da başladı. Ben adımlı söyledikçe, soranlar, ‘Dalga geçme be!’ diyorlar. Neyse, o günü birkaç yumruk ve tekme ile atlattım.

“Kaydı yaptıramadan evime dönüyordum, yanıma biri yaklaştı. ‘Kardeşim, ben bugün olanlara, başına gelenlere şahit oldum. Senin adın gerçekten Adil Düzen mi?’ diye sordu.

“‘Vallahi de, billahi de Adil Düzen,’ dedim.

“‘Senin adın böyle de, ne dolanıp duruyorsun buralarda, yürü örgüte,’ dedi.

“‘Kardeşim, benim örgütle filan bir alakam yok. Adımı da ben seçmedim, babam böyle koymuş,’ dedim ama adam yakama yapışmış bir türlü bırakmıyor, çekeleyip duruyor beni.

“‘Sana böyle bir ad takılmışsa, mutlaka bu bir işarettir, gel benimle,’ diye tutturdu. Beni sürükleye sürükleye bir binadan içeri tıktı. Girdiğimiz oda bir sürü takkeli, saç sakalına karışmış adamla dolu. Beni zorla getiren, birilerinin kulağına bir şeyler fısıldadı. Bana bir ikram bir izzet başladı. Kahvemi getiren, sigaramı yakan, en rahat koltuğu bana ikram eden. Krallar gibi ağır-lanıyorum. Sırtımı sıvazlıyorlar, dua okuyup yüzüme doğru üflüyorlar. Derken bir başka takkeli girdi odaya.

“‘Esselamünaleyküm,’ dedi. Ben başımla selam verdim. Ya-

nımda oturan kulağıma eğildi, 'Koş elini öp. Hocamızdır.' Çaresiz öptük elini. Başımı okşadı.

“Berhudar ol evladım.”

“Ne zamandır böyle iyi muamele görmemişim kimseden. Hoşuma gitmeye başladı olup bitenler.

“Evli misin evladım? Çoluk çocuğun var mı?”

“Evliyim. İki kızım, bir oğlum var.”

“Hanım tek mi?”

“Anlayamadım?”

“Bir hanım mı var?”

“Kaç tane olacak?”

“Dörde kadar izin var,” dedi hocamız.

“Aman efendim, ben birini zor doyuruyorum.”

“Doyurması kolay. Doyurması artık bizden,” dedi hocamız. Kulaklarıma inanamadım.

“Bak evladım, bu isimle doğduğuna göre, sen zaten baştan itibaren bize programlanmışsın. Tanışmamız bugüne kısmetmiş. Sen bizim sözümüzden çıkmazsın, biz de senin nafakanı eksik etmeyiz,” dedi. Biraz kafam karışmıştı. Bana bir naylon torba içinde birtakım elbiseler verdiler.

“Bu giysileri her gün giyecek olursan, sana ayda otuz milyon,” dedi Hocamız.

“Nedir bunlar?”

“Peygamber Efendimiz’in sünneti. O nelere bürünmüşse, bize de aynı kıyafetlerle gezmek düşer. Böylece sevaba gireriz.”

“Ancak o zaman fark ettim, odada hemen hemen herkesin altına şalvar gibi pantolonlar, üstüne de mintanlar ve kirli yeşil renkte cübbe gibi bir şeyler giydiğini. Elimdeki giysileri evirip çevirdim. Benim bildiğim Araplar, kirli yeşil değil, beyaz giyerlerdi.

“Hocam, Peygamberimiz Efendimiz Arabistan çöllerinde bu kılıkta dolaşsa, haftasına varmadan sıcak çarpmasından ölürdü,” dedim.

“Evladım sen büyüklerimizden daha mı iyi bileceksin?” Sesi kızgındı hocamızın.

“Bir yanlışlık olmasın, hani gerçekten sevaba girmek istiyorsak, iyi bir tetkik buyuraydınız da,” diyecek oldum, yanımda oturan dürtüp susturdu. Bu arada pencereden dışarı göz atıyorum çaktırmadan, avluda park edilmiş deve filan göremiyorum. Sadece arabalar park etmiş. Anlaşılan sünnet sevabı sadece giysilere dair. Hocamız ayağa kalktı.

“Senin aylık maaşın nedir, evladım Adil Düzen?” dedi.

“Yirmi üç milyon sekiz yüz yirmi yedi bin lira.”

“İyi iyi, şimdi elli üç milyon yirmi yedi bin lira oldu,” dedi ve çıktı odadan.

“Ben bu kılığa giremem. Ben postanede çalışıyorum.”

“Yolda giyersin, işe gider gelirken. Bizim postanede çalışan çok arkadaşımız var,” dedi beni zorla getiren, elime torbayı sıkıştırdı. Beni eve bir arabaya koyup yolladılar. Kapının önüne kadar özel arabayla geldiğimi gören kızıma olanları anlatmak zorunda kaldım.

“Sen üzülme baba, yarın ben kaydımı kendim yaptırırım,” dedi.

“Üzüldüğüm o değil kızım,” dedim, “ben bu kıyafetlerle nasıl dolaşırım sokakta.”

“Onları giymek istemiyorsan, anneme hiç lafını etme, bilirsin o paraya dayanamaz,” dedi kızım.

“O gece gözüme uyku girmedi. Banyoya gizli gizli soktum giysileri sabaha karşı, tuvalete gider gibi yapıp, bir giyip baktım. Pantolonun ağı dizlerime iniyor. İh imkânı yok, yapamayacağım. Torbayı yatağın altına saklayıp işe gittim, işte göz kesildim, dedikleri gibi bazı arkadaşlar bu kılıkta mı geliyorlar diye. Biz postanede, beş kadın, sekiz erkek, on üç kişi çalışıyoruz. Dikkat edince bir de ne göreyim, gerçekten de üç kadın dört erkek memur arkadaş, çalıştığımız, mekâna postanenin tuvaletinin bulunduğu arka bölümünden çıkıp geldiler. Paydostan son-

ra da yine doğru tuvaletlere gittiler. Üç gün geliş gidişlerini izledim. Dördüncü gün iş bitimi, ben de onlarla girdim tuvalete. Musluğun önünde elimi yıkıyormuş gibi pusuya yattım. Önce Ekrem çıktı heladan. Kışında bol pantolonu, üstünde yeşil tonda yeldirme gibi bol bir ceket. Başına bir takke geçirmiş.

“‘Ekrem,’ dedim. Yüzüme bile bakmadan acele acele çıktı gitti. Kadınlar tuvaletinin kapısına koştum. Siyah çarşafı bir hatun önümden hızla geçti. Acaba Ayfer miydi diye düşündüm.

“‘Ertesi gün Ekrem’e, ‘Neydi lan o kılık?’ dedim. ‘Sen neden bahsediyorsun?’ diye sormaz mı saf saf. Acaba ben mi benzettim diye düşünmeye başladım. Birkaç gün daha izledim hepsini. Hayır ben yanılmıyorum. Adamlar Fatih’in torunları gibi işe gelip, helada kıyafet değiştiriyorlar. Ondan eminim de, kadınlar kara çarşafa bürünerek geldiklerinden, hep içimde ‘Yanılıyor muyum acaba,’ kuşkusu var. Sonunda aybaşını ettik. Ben bir kere bile giyememişim torbadakileri.

“O ay, kızın kurs parası, bozulan çamaşır makinesinin tamiri, oğlana yırtılan pabuçlarının yerine bir çift yeni pabuç, baldızın evlenen kızına hediye derken, iki yakayı bir araya getiremedik. Bakkalın borcu ödenememiş, olduğu gibi duruyor. Evime, ev sahibine görünmeden girmeye çalışıyorum. Karımda surat bir karış, derken bir akşam, yemekten sonra, yatak altına sakladığım torbayı göstererek, ne olduğunu sordu. Kemküm ettim, iş yerinde birine ait olduğunu söyledim.

“‘Başka birine aitse, ne diye bir aydır yatağın altında duruyor?’ dedi. Sonunda dayanamadım, anlattım doğrusunu.

“‘Yani bana bunları bir kere bile sırtına sokmadığını mı söylemek istiyorsun?’

“‘İnan ki sokmadım,’ dedim.

“‘Allah belanı versin senin emi!’ dedi karım, ‘bu kadarı da olmaz. Ben burada her türlü fedakârlığı yapayım aileme para yetiştirmek için, sen parmağını bile kıpırdatma.’ Sonra gitti, elinde bir kara çarşafı geldi.

“‘Nah,’ dedi, ‘sen kendini düşün daha, ben ne zamandır bu evin nafakasına katkıda bulunuyorum.’

“‘Seni nasıl buldular, adın Adil Düzen değil ki?’ dedim.

“‘Seni arabayla eve getirdiklerinin ertesi günü iki tesettürlü hanım geldi, bizi ikna ettiler.’

“‘Biz kim?’ Gözlerim faltaşı gibi açılmıştı.

“‘Ben ve kızlar. Oğlan sonradan katıldı.’

“‘Bunu nasıl yaparsın? Hem de benden habersiz,’ diye bağırdım, üstüne yürüdüm.

“‘Kirayı, bakkalı kim ödedi sanıyorsun?’

“‘Daha ödenmediler.’

“‘Sen öyle bil.’

“‘Kim ödedi?’

“‘Ben. Ya koltukların yüzünü neyle değiştirdik sence?’ Kalbim küt küt atıyor, kulaklarım uğulduyordu. Cevap veremedim.

“‘Onu da küçük kızın türbanı sayesinde yaptık,’ dedi karım, ‘o bir türlü çarşafa girmek istemedi ama baş örtüsüne fit oldu. Tabii bu durumda ablasıyla benden daha az geçiyor eline.’

“‘Sizi öldüreceğim, seni boşayacağım,’ dedim. Karım omuz silkti, ‘Bu evde bizimle kalmak istiyorsan, sen de bir şeyler yapmak zorundasın,’ dedi. ‘Ben torbadaki giysileri havalandırıp ütiledim. Yarından tezi yok, sen de katılacaksın bize. Bak, ev sahibi yine yüzde otuz zam yaptı.’

“Çok zor alıştım hakim bey. Her sabah, o bol giysileri kendi csas giysilerimin üstüne giyiyorum. Evden yediden önce ayrılıyorum, konu komşu görmeden. Kocaman siyah gözlükler alıp taktım gözüme. İşe varınca doğru helaya koşuyorum. Soyunup eşyaları torbama dolduruyorum. Ben çıkarken Ekrem, sonra da Seyfi giriyorlar sıraya. Birbirimize hiç bakmıyoruz. Bir keresinde çarpıştık da göz göze geldik. Seyfi, başını önüne eğdi, ‘Neylersin, geçim derdi,’ dedi usulca. Aramızda böylece bir dayanışma oluştu. Bir ayı böyle geçirdim. Otuz milyonumu aldım. Ba-

şıma sarık taktığım takdirde, bir on milyon daha teklif ettiler. Üç ay dayanabildim. Oğlan futbol oynarken minisküs oldu, ameliyat gerekti. Hastane masraflarını karşılayana kadar, bir iki ay için ölmem ya, diye düşündüm.

“Bu arada bazen kafamda sanki, sırtımda cübbe, işten eve, evden işe giderken, bankaya filan uğramam gerekmiyor mu, işte o zaman kıyamet kopuyor, işimi görecekteler, ‘Utanmıyorum musun rezil herif,’ gibisinden söz etmeseler bile, tükürür gibi bakıyorlar yüzüme. Bir keresinde, bir dükkânda aldığım mala fatura istedim. Üstümde bol, yeşil ceketim, başımda sarığım. Adımı soran tezgâhtara ‘Adil Düzen,’ deyince, ‘Adil düzüyor musun bari karılarını dede?’ demez mi. Herifi mi paralarsın, üstündekileri mi? ‘Allah belanı versin,’ deyip yürüdüm. ‘Senin de versin, düzenin de,’ diye bağırdı arkamdan. Eve geldiğimde elim ayağım titriyordu. Karıma, ‘Bir daha giymeyeceğim bunları,’ dedim.

“‘Sen bilirsin ama o zaman da hiçbir dükkânda alışveriş edip, fatura kestiremezsin, haberin ola,’ dedi.

“Bazen de tam tersi oluyor, yerlere kadar eğilip etekleyenler, elimi üç kere öpüp başına koyanlar, derdini anlatıp derman dilenenler. Her ikisi ile de uğraşmak kolay değil Hâkim bey.

“Neyse, iyi kötü alıştık gidiyoruz, bakkalda çakkalda itibarımız artmış, borç yazmaz olmuşuz, karı dırdırı bitmiş. Bir gün büyük kız dedi ki;

“‘Baba müjdem i isterim, iki katlı beş odalı bir eve taşınıyoruz.’

“‘Piyangodan mı çıktı?’ diye sordum.

“‘Kurdun ensesi niye kalın?’ dedi karım.

“‘Ne yani, iki çarşaf üst üste giyip iki misli para mı alıyorsunuz?’ Hiç cevap vermediler. Sahi, biz bu evi hangi parayla alıyoruz. Her ay benim hesabıma yollanana, karımın, kızların aldıklarını da eklesem, yine de ev alabilecek miktarı tutmaz. Deliye döndüm, sıkıştırmaya başladım karıyı. Akşam da iki tekimi atın-

ca (bu kıyafet devriminden beri, akşamları iki kadeh atar olmuştum, biraz meze ile hamdolsun) kafam iyice bozuldu, tartakladım bizimkini epeyce. Sonunda da aldım cevabımı.

“Büyük kızın işi bu, ona teşekkür et,” dedi.

“Nereden bulmuş bu parayı?”

“Alnının teriyle kazandı.”

“Nasıl?”

“Genç kadınlar nasıl para kazanabilirlerse öyle.”

“Şey mi yaptı yani?”

“Şey yaptı. Başka türlü ev sahibi olunur mu, senin maaşın ya da bizim tesettür paramızla,” dedi karım. Üstüne yürüdüm, iki şiddetli tokat aşkettim yüzüne.

“Hiç utanmadınız mı? Hiç mi şerefimi düşünmediniz? Bu kızı bu bokları yerken bir gören olur diye...” Karım lafımı kesti.

“Kim görecektir ayol, kara çarşafın içinde kim kimi tanıyabilir ki?” dedi.

“O gece hem kızlara hem de kariya güzel bir dayak çektim. Ertesi gün, oğlan beni arabasına atıp (oğlan bir Şahin edinmiş) ablasının satın aldığı evimize götürdü. Anadolu Hisarı’nın üstünde, deniz manzaralı, püfür püfür esen güzel bir daire. Doğrusu ev sahibinin iki ayda bir dayattığı zam da nah burama gelmişti. Kıza kızgınlığım geçmedi ama, bir daha da bu konuya değinmedim.

“Üç hafta sonra, beni örgütten aradılar, iş çıkışı uğramamı söylediler. Acaba Peygamber Efendimizin yeni bir kıyafetini mi keşfettiler diye düşünerek gittim.

“Bak, uzun süredir bizimlesin. Kılık kıyafetine alışma devren tamamlandı. Şimdi seni yetiştirmeye başlıyoruz,” dediler. Bu yaştan sonra öğrencilik yapacak halim yok ama, ayda ekstra kırk milyona da gerçekten fena alışmışım. Her cuma belli bir cami-de vaaz dinleyerek ders görmeye başladım. Akşamları yemekten sonra da bazı evlerde verilen derslere giriyorum. Duyduklarım

karşısında ağzım açık kalıyor. İmanlı bir cumhuriyet çocuğu olarak, elbette inanmıyorum dinlediklerine ama, inanmış gibi yapıyorum, içim temiz. Derken bir çare düşündüm, vaazları dinlerken kulaklarıma eczaneden aldığım tıkaçları tıkıp, hiçbir şey duymaz oluyorum. Oh be, rahat ettim. Yalnız, yere kıvrılıp diz üstü oturmaktan, dizlerime romatizma indi. Keşke iskemle, peygamberimizin zamanında icat edilmiş olaydı. Bir de duaları ezberlemek zor oluyor, dilim dönmüyor bir türlü. Evde ezberlemeye çalışırken, küçük kızıma yakalandım.

“Boşver baba, tabii dilin dönmez, sen Arap değilsin ki,” dedi. O ağzının içinde geveleyiveriyormuş. Bana da öğretti. Neyse gevelemeyi bir haftada söktüm. Sonra baktım herkes benim gibi geveleyip duruyor.

“Bu arada küçük kız eğitimini tamamlayıp, mahalle mahalle evlere derse gitmeye başladı. İlk dersini Ümraniye’de bir evde verdi. Yaklaşık otuz beş kişilik bir hanımlar grubuna, yağ, bisküvi, hazır kek gibi bazı ürünleri belli bir markadan almamalarını tembihlemiş. O sanayicinin mamullerinin, inanan insanların kanını bozmak için domuz yağı ile üretildiğini anlatmış. Sonra da hep beraber manasını bilmedikleri dualarını okuyup, namaz kılmışlar.

“Evladım, inandılar mı zırvalarına?” diye sordum.

“Baba, ben inanmıyorum ki onlar inansın,” dedi kızım, ‘ama herkesin paraya ihtiyacı var bu dünyada.’

“Okutmanlığa başlayınca maaşı bayağı arttı. Bir de yazlık kooperatife yazıldık böylece.

“Belediye seçimleri öncesinde bana bir görev verildi. Hisarüstü’ndeki evlere düdüklü tencere kapağı dağıtacağım. Kapak dağıtılan mahallelerden dağıttığımız kapak kadar oy çıkarsa, sayımdan sonra, her ev düdüklünün tencere kısmına da kavuşacak. Üç gün boyunca, günde on saat ev ev gezdim. Ayaklarıma kara sular indi. Ha, bu arada, Ekrem, Seyfi Recai, Şükrü, Rıza,

Ayfer, Hayriye, Sultan ve Cemile erken emekliliğimizi isteyip, postaneden ayrılmıştık. Yani bu işler için vaktim bol da, mecalim yok.

“Bir gece şişmiş ayaklarımı tasta dinlendirdiğimi gören oğlum, halime acıdı.

“Baba, artık sen emekli de oluyorsun, çalışma, evinde otur,’ dedi.

“Nasıl olur evladım, sen ve kız kardeşin tahsil çağındasınız.’

“Bak baba, bundan sonra eve ben bakarım. Ben tahsili bıraktım, çok iyi bir işe girdim,’ dedi.

“Nohut diye birinin yanında çalışmaya başlamış. Birtakım para transferleri filan yapıyorlarmış.

“Oğlum, tahsil bırakılır mı, yazık değil mi?’ diyecek oldum.

“Sen ne diyorsun baba, bu Nohut Bey’den öğrendiklerimi bana on üniversite öğretemez,’ dedi. Doğru da çıktı söyledikleri. Ara seçimlerde bir iş önerisi ile geldi. Geçen sefer tencere kapığı dağıtmıştık ya, bu kez defolu buzdolabı kapaklarını toptan satın almış. Ekibini kurdu, beni ekip başı yaptı. Bu fikrine karşılık her garanti oya belli bir para aldık.

“Derken işi büyüttü, mega bir projeye çıkageldi. Seçim öncelerinde, evi sonradan vermek üzere, ev kapısı dağıtmak. Oğlanın ufkü, vizyonu geniş, hocası da Nohut Bey olunca, tanrı da ona, ‘Yürü ya kulum,’ dedi ve bir ay önce kendi işyerini açtı bizim oğlan. Ben başımda sarık, sırtımda yeşil cübbe, yangın, deprem ve sel felâketine uğrayan kazazedelere yardım paraları toplanırken firmaya yardımcı olmaya çalışıyorum. Ama akşam evime girince, hemen soyunup dökünüp, esas elbiselerimi geçiriyorum sırtıma. Evime de karışacak değiller ya. Evin içinde çarşaf ve tesettürü herkese yasak ettim. Yani yüreğim hâlâ temiz sayılır.

“Büyük kız da çeyizini dizip, yazlığını kışlığını tamam edince, öyle her gün çarşafına bürünüp kirli işlere gitmez oldu. Tövbekâr olduğunu söyledi. Malum, bizim dinimizde tövbe eden

affedilir. Affedip bağrımıza bastık ve onu dini bütün bir kişiyle başgöz etmesi için, örgütün aile işleriyle iştigal eden bölümüne havale ettik.

“Yalnız bu arada garip bir şey oldu. Her gece mavi gözlü bir zat rüyama giriyor ve bana, ‘Oğlum Adil Düzen, ya adını ya düzenini değiştir,’ diyor. Ondan sonra uyku tutturabilirsen tuttur. Sabaha kadar sigara içer oldum. Bu hal tam altı aydır sürüp gidiyor. Almadığım uyku hapı, uygulamadığım tedavi türü, gitmediğim akupunkturcu, medyum ve bio-fizikçi kalmadı. Doktorlar son sözlerini söylediler, ‘Bir hafta içinde, sabaha kadar deliksiz bir uyku çekmezsen, tıbbın elinden hiçbir şey gelmez, bir insan vücudunun uykusuzluğa dayanmasının sınırına geldin,’ dediler, işte onun için hakim bey, ben de acilen adımlı değiştirmenizi ricaya geldim.”

Hakim gözlüklerinin üstünden baktı Adil Düzen’e. Adam bitkin görünüyordu.

“Yeni adına karar verdin mi? Yeni adın ne olacak?” diye sordu.

Adil Düzen, etrafına bakınıp kürsüye yaklaştı, sesini iyice alçalttı ve yeni adını fısıldadı:

“Adi Düzenbaz.”

1996

AYŞE KULİN

Bütün Eserleriyle

AYŞE KULİN

Bir Gün

AYŞE KULİN

Adı: Aylin

AYŞE KULİN

Füreyâ

AYŞE KULİN

Sevdalinka

AYŞE KULİN

İçimde Kızıl Bir Gül Gibi

AYŞE KULİN

Babama

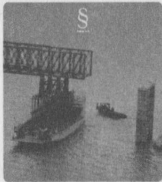
AYŞE KULİN

Foto Sabah Resimleri

AYŞE KULİN

Geniş Zamanlar

AYŞE KULİN

Köprü

AYŞE KULİN

Güneşe Dön Yüzünü

özel baskı

EVEREST

www.everestyayinlari.com

Çocukluğumun Ada'daki köşkte geçen yaz tatilleri dışında, ben hep bu beton apartmanların odalarında yaşamıştım. Beton odaların tavanları, önceleri çok yüksek ve kartonpiyerli iken giderek alçalıp, sadeleşmiş, odaların boyutları giderek küçülmüştü. Anneanneme ailesinden kalan avizelerin önce zincirleri kısaltılmış, sonra da onları dar odalardan, daha geniş ve yüksek tavanlı evlere terfi ederek bizimle yer değiştiren kişilere satmıştık. Anneannem, bizden eşyalarımızı satın alacak güve sahip o kişileri hep küçümsemişti nedense. O baygın yeşil gözleri ile bir devrin tüm ihtişamını görmüş ve yaşamıştı. Ben sadece ondan duyarak imrenmiş, özenmiş ve hayal etmiştim.

Türk öykücülüğünün en önemli iki ödülünü, 1995 yılında Haldun Taner Öykü Ödülü'nü, 1996 yılında ise Sait Faik Öykü Ödülü'nü kazanmış bir başyapıt: Foto Sabah Resimleri...

§ EVEREST

ISBN 975-289-261-2

